

วิทยานิพนธ์

ผลกระทบของอัตราแลกเปลี่ยนที่มีต่อระดับราคาสินค้า
เกษตรกรรมภายในประเทศ

IMPACT OF EXCHANGE RATE ON DOMESTIC
AGRICULTURAL PRICES

นางสาวอุบลพันธุ์ กาญจนานนท์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พ.ศ. ๒๕๔๙

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์เกษตร)

ปริญญา

เศรษฐศาสตร์เกษตร

เศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร

สาขา

ภาควิชา

เรื่อง ผลกระทบของอัตราแลกเปลี่ยนที่มีต่อระดับราคาสินค้าเกษตรกรรมภายในประเทศ

Impact of Exchange Rate on Domestic Agriculture Prices

นามผู้วิจัย นางสาวอุบลพันธุ์ กาญจนานนท์

ได้พิจารณาเห็นชอบ

ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์โสภณ ทองปาน, Ph.D.)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประพิณวดี ศิริคุณลักษณะ, Ph.D.)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ไชแสง รักวานิช, พ.บ.ด.)

หัวหน้าภาควิชา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปิติ กันตังกล, Ph.D.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์วินัย อัจฉรวงย์, M.A.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 5 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2549

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ผลกระทบของอัตราแลกเปลี่ยนที่มีต่อระดับราคาสินค้าเกษตรกรรมภายในประเทศ

Impact of Exchange Rate on Domestic Agriculture Prices

โดย

นางสาวอุบลพันธ์ุ กาญจนานนท์

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อขอความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์เกษตร)

พ.ศ. 2549

ISBN 974-16-1390-3

อุบลพันธุ์ กาญจนานนท์ 2549: ผลกระทบของอัตราแลกเปลี่ยนที่มีต่อระดับราคา
สินค้าเกษตรกรรมภายในประเทศ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์เกษตร)
สาขาเศรษฐศาสตร์เกษตร ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร
ประธานกรรมการที่ปรึกษา: ศาสตราจารย์โสภณ ทองปาน, Ph.D. 82 หน้า
ISBN 974-16-1390-3

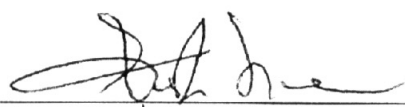
วัตถุประสงค์หลักของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เพื่อศึกษาผลกระทบของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา
ต่างประเทศต่อระดับราคาสินค้าภายในประเทศ หมวดสินค้าเกษตรกรรม เนื่องจากสินค้า
เกษตรกรรมเป็นสินค้าจำเป็นในการดำรงชีพ และเป็นสินค้าส่งออกที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อ
การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย

การศึกษาค้นคว้านี้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิที่รวบรวมจากหน่วยงานต่าง ๆ ในช่วงปี พ.ศ. 2538 -2547
เป็นรายไตรมาส โดยศึกษาผลกระทบของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศต่อระดับราคา
สินค้าเกษตรกรรมในประเทศผ่านดัชนีค่าเงินบาทที่แท้จริงและดัชนีราคาสินค้าเกษตรกรรมที่เกษตรกร
ได้รับเฉพาะหมวดสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศ ได้แก่ พืช ธัญพืชและพืชอาหาร
ปศุสัตว์ สัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์ประมง โดยใช้วิธีการวิเคราะห์สมการถดถอยในแบบจำลองสมการ
ดัชนีราคาสินค้าที่เกษตรกรได้รับขึ้นกับดัชนีค่าเงินบาท ที่แท้จริง

ผลการศึกษาพบว่าอัตราแลกเปลี่ยนมีผลต่อราคาสินค้าเกษตรกรรมในประเทศ โดย
ส่งผลกระทบต่อสินค้าเกษตรกรรมที่มีการค้ากับต่างประเทศหมวดสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์ประมงมากที่สุด
รองลงไป ได้แก่ หมวดธัญพืชและพืชอาหาร หมวดพืช หมวดสินค้าเกษตรกรรมรวม และหมวดปศุสัตว์
ตามลำดับ ดังนั้นในการดำเนินนโยบายของหน่วยงานต่างๆ ควรให้ความสำคัญต่อค่าของเงินบาท
และควรส่งเสริมให้มีการผลิตสินค้าเกษตรกรรมโดยอาศัยปัจจัยการผลิตภายในประเทศ เพื่อ
ทดแทนการนำเข้าปัจจัยการผลิต

ลายมือชื่อนิติ

ลายมือชื่อประธานกรรมการ

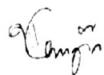
๑๑ / ๓ / ๕๐

Ubolphan Kanjananont 2006: Impact of Exchange Rate on Domestic Agricultural Prices. Master of Science (Agricultural Economics), Major Field: Agricultural Economics, Department of Agricultural and Resource Economics. Thesis Advisor: Professor Sopin Tongpan, Ph.D. 82 pages. ISBN 974-16-1390-3

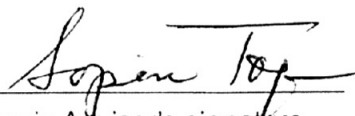
The main objective of this study was to identify the impact of exchange rate toward Thailand domestic agricultural prices, especially the major export goods.

This study used the secondary data from government agencies, by using the quarterly data over the period 1995-2004. Studying the impact of exchange rate via Real effective exchange rate Index (REER) toward on domestic agricultural prices via Farm price Index, emphasize on categories of agricultural products exported groups to the market which are crops, grain and food crops, livestock and Fisheries.

The study found that the exchange rate affects domestic agricultural prices, in all groups notably on Fisheries, grains and food crops, crops and livestock respectively. Therefore, it is recommended that the Thai authorities should be more concerned on the value of Thai Baht, and if possible should encourage agricultural sector in adoption of local production inputs.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

2 / 4 / 2006

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาและจัดทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ผู้เขียนขอกราบพระคุณ ศ.ดร.โสภิต ทองปาน ประธานกรรมการที่ปรึกษาเป็นอย่างสูง ที่กรุณาให้โอกาส คำปรึกษาและข้อคิดที่ดีแก่ผู้เขียนมา โดยตลอด พร้อมทั้งขอกราบพระคุณ ผศ.ดร.ประพิณวดี ศิริศุภลักษณ์ กรรมการวิชาเอก รศ.ดร.ไชแสง รักวานิช กรรมการวิชารอง และ ผศ.นฤกุล กรเย็นยงค์ ผู้แทนบัณฑิตวิทยาลัย ที่กรุณาให้ แนวความคิดในการศึกษาและเรียบเรียง ตลอดจนตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ทำให้ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ผู้เขียนขอขอบพระคุณความร่วมมือจากคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ประจำ โครงการเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร (ภาคพิเศษ) ทุกท่านที่ให้ความร่วมมืออย่างดียิ่ง จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ท้ายสุดนี้ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ผศ.พรรณทิพา กาญจนานนท์ ผู้เป็นมารดา คุณตา คุณยาย และ ทุกๆ ท่านที่อยู่รอบข้าง ผู้ให้การสนับสนุนและส่งเสริมตลอดมา ทำให้ผู้เขียนมี กำลังใจฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ ตลอดระยะเวลาของการศึกษาและการเรียบเรียงวิทยานิพนธ์ จนการ จัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

อุบลพันธุ์ กาญจนานนท์
มีนาคม 2549

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(5)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
ขอบเขตการศึกษา	7
วิธีการศึกษา	8
นิยามศัพท์	9
บทที่ 2 การตรวจเอกสารและแนวคิดทฤษฎี	10
การตรวจเอกสาร	10
แนวความคิดทางทฤษฎี	11
แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา	28
บทที่ 3 ระบบอัตราแลกเปลี่ยนและการค้าสินค้าเกษตรกรรมของประเทศไทย	31
ระบบอัตราแลกเปลี่ยนของประเทศไทย	31
การค้าสินค้าเกษตรกรรมของประเทศไทย	45
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์	53
ผลการวิเคราะห์ผลกระทบของอัตราแลกเปลี่ยนต่อระดับราคาสินค้าเกษตรกรรม	53
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	64
สรุปผลการศึกษา	64
ข้อเสนอแนะ	67
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	68

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก	72
ภาคผนวก ก การประมวลผลเพื่อพิจารณาผลกระทบของ ดัชนีค่าเงินที่แท้จริงต่อดัชนีราคาสินค้าที่เกษตรกร ได้รับ (Farm Price Index) โดยใช้โปรแกรม EVIEWS	73
ภาคผนวก ข ข้อมูลดัชนีค่าเงินบาทที่แท้จริง และดัชนีราคาสินค้าเกษตร ที่เกษตรกรได้รับ	79

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	มูลค่าการค้าระหว่างประเทศ ดุลการค้า และสัดส่วนการค้า ต่อผลิตภัณฑ์ในประเทศเบื้องต้น ปี พ.ศ.2538-2547	2
2	โครงสร้างสินค้าส่งออกของประเทศไทย จำแนกตามภาคเศรษฐกิจ ปี พ.ศ.2538 – พ.ศ.2547	3
3	สัดส่วนโครงสร้างสินค้าส่งออกของประเทศไทย จำแนกตามภาคเศรษฐกิจ ปี พ.ศ.2538 – พ.ศ.2547	4
4	ดุลการค้าสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์และดุลการค้าสินค้าอุตสาหกรรม เทียบกับดุลการค้ารวม ปี พ.ศ.2538 – พ.ศ.2547	5
5	ระดับอัตราแลกเปลี่ยนต่างๆ และจำนวนเงินที่ต้องจ่ายเพื่อการนำเข้า	15
6	ระดับอัตราแลกเปลี่ยนต่าง ๆ กับรายรับที่เป็นเงินตราต่างประเทศ	18
7	อัตราแลกเปลี่ยนระบบลอยตัวและผลกระทบต่อผู้มีภาระหนี้ต่างประเทศ	44
8	ตลาดสินค้าส่งออกของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2538 – 2547	46
9	สัดส่วนของตลาดสินค้าส่งออกของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2538 - 2547	47
10	มูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรกรรมและผลิตภัณฑ์ ประเภทต่าง ๆ พ.ศ. 2538 – 2546	48
11	ตลาดสินค้านำเข้าของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2538 – 2547	50

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
12	สัดส่วนของตลาดสินค้านำเข้าของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2538 - 2547	51
13	มูลค่าการนำเข้าสินค้าเกษตรกรรม ประเภทต่าง ๆ พ.ศ. 2538 - 2546	52
14	แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรตามและตัวแปรอิสระต่างๆ โดยใช้ วิธีทางสถิติในรูปสมการถดถอยเชิงซ้อน (Multiple Regression) และประมาณค่าสัมประสิทธิ์โดยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Square)	63
ตารางผนวกที่		
ข1	ข้อมูลดัชนีค่าเงินบาทที่แท้จริง และดัชนีราคาสินค้าเกษตร ที่เกษตรกรได้รับตามหมวดที่ศึกษา ปี พ.ศ. 2538-2547 (รายไตรมาส)	80

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	อุปสงค์สำหรับสินค้าเข้า	13
2	โครงสร้างสินค้าส่งออกของประเทศไทย	14
3	สัดส่วนโครงสร้างสินค้าส่งออกของประเทศไทย	15
4	การเปลี่ยนแปลงของเส้นอุปสงค์ของเงินตราต่างประเทศ เพื่อการชำระหนี้ และส่งผลกำไรออกนอกประเทศ	16
5	อุปสงค์และอุปทานสินค้าออกระดับอัตราแลกเปลี่ยนต่าง ๆ	17
6	อุปทานของเงินตราต่างประเทศ	18
7	ความสัมพันธ์ระหว่างอุปสงค์และอุปทานของเงินตราต่างประเทศ	20

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยมีระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ซึ่งเป็นระบบเศรษฐกิจแบบเปิด ดังนั้นภาคการค้าระหว่างประเทศจึงมีบทบาทสำคัญในฐานะที่เป็นกลไกในการพัฒนาและนำความเจริญรุ่งเรืองมาสู่ประเทศ รวมทั้งมีบทบาทสำคัญในการผลักดันให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยขยายตัวอย่างต่อเนื่องและรวดเร็วตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ซึ่งจะเห็นได้จากสัดส่วนมูลค่าการค้าต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเบื้องต้น (Gross Domestic Product: GDP) มีสัดส่วนเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยเพิ่มจากร้อยละ 75.70 ในปี พ.ศ.2538 เป็น ร้อยละ 118.0 ในปี พ.ศ.2547 ทำให้เศรษฐกิจของประเทศไทยเปลี่ยนแปลงตามภาวะเศรษฐกิจของโลกมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคการส่งออกซึ่งเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของประเทศ (ตารางที่ 1) สำหรับตลาดต่างประเทศนั้น โครงสร้างการส่งออกสินค้าของประเทศไทย สามารถจำแนกตามภาคเศรษฐกิจ ต่างๆ ออกเป็น 5 กลุ่มหลัก คือ สินค้าเกษตรกรรม สินค้าอุตสาหกรรมเกษตร สินค้าอุตสาหกรรม สินค้าแร่ และเชื้อเพลิง และ สินค้าอื่น ๆ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 -2547 พบว่า สินค้าอุตสาหกรรมมีมูลค่าการส่งออกมากที่สุด รองลงมา คือ สินค้าเกษตรกรรม และ สินค้าอุตสาหกรรมการเกษตร สินค้าแร่ และเชื้อเพลิง และ สินค้าอื่น ๆ ตามลำดับ (ตารางที่ 2) หากพิจารณาเปรียบเทียบสัดส่วนมูลค่าการส่งออกของสินค้าแต่ละกลุ่ม ต่อมูลค่าการส่งออกรวม จะพบว่าสินค้าอุตสาหกรรมมีสัดส่วนการส่งออกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากร้อยละ 73.8 ในปี พ.ศ. 2538 เป็น ร้อยละ 77.3 ในปี พ.ศ. 2547 ขณะที่สินค้าเกษตรกรรม และสินค้าอุตสาหกรรมการเกษตร มีสัดส่วนมูลค่าการส่งออกลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยสินค้าเกษตรกรรมลดลง จากร้อยละ 16.2 คงเหลือ ร้อยละ 10.7 สินค้าอุตสาหกรรมการเกษตร ลดลงจากร้อยละ 8.1 คงเหลือ ร้อยละ 6.6 (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 1 มูลค่าการค้าระหว่างประเทศ ดุลการค้า และสัดส่วนการค้า ต่อ ผลิตภัณฑ์ในประเทศ
เบื้องต้น ปี พ.ศ.2538-2547

ปี พ.ศ.	มูลค่าการค้า (ล้านบาท)	มูลค่าส่งออก (ล้านบาท)	มูลค่านำเข้า (ล้านบาท)	ดุลการค้า (ล้านบาท)	สัดส่วนมูลค่า การค้า ต่อ GDP (ร้อยละ)
2538	3,169,901.4	1,406,310.1	1,763,591.3	-357,281.2	75.7
2539	3,243,864.5	1,411,039.3	1,832,825.2	-421,785.9	70.3
2540	3,730,948.6	1,806,685.4	1,924,263.1	-117,577.7	78.8
2541	4,022,155.8	2,248,089.4	1,774,066.4	474,023.0	86.9
2542	4,121,639.3	2,214,248.7	1,907,390.6	306,858.1	88.9
2543	5,262,197.9	2,768,064.8	2,494,133.1	273,931.7	106.9
2544	5,637,049.9	2,884,703.9	2,752,346.1	132,357.8	109.8
2545	5,698,781.6	2,923,941.4	2,774,840.2	149,101.2	104.6
2546	6,464,406.2	3,325,630.1	3,138,776.0	186,854.1	109.0
2547 ^P	7,675,994.8	3,874,823.8	3,801,171.0	73,652.8	118.0

หมายเหตุ: ปี 2547 เป็นตัวเลขประมาณการ

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2548)

ตารางที่ 2 โครงสร้างสินค้าส่งออกของประเทศไทย จำแนกตามภาคเศรษฐกิจ
ปี พ.ศ.2538 – พ.ศ.2547

(หน่วย: ล้านบาท)

ปี พ.ศ.	สินค้า เกษตรกรรม	สินค้า อุตสาหกรรม เกษตร	สินค้า อุตสาหกรรม	สินค้าแร่ และเชื้อเพลิง	สินค้า อื่น ๆ	รวม
2538	227,846.1	114,334.9	1,037,861.1	14,287.6	11,980.5	1,406,310.1
2539	226,913.3	126,260.1	1,013,492.8	28,248.7	16,124.5	1,411,039.3
2540	251,658.7	150,939.3	1,305,604.0	50,449.5	48,034.0	1,806,685.4
2541	294,779.7	176,189.2	1,660,795.3	44,273.5	72,051.8	2,248,089.4
2542	265,423.9	172,437.6	1,665,075.9	47,947.9	63,363.4	2,214,248.7
2543	291,956.1	187,698.6	2,115,414.0	97,399.0	75,597.1	2,768,064.8
2544	312,527.8	213,492.5	2,171,481.9	90,699.8	96,501.9	2,884,703.9
2545	305,417.5	218,941.6	2,226,390.1	85,905.4	87,286.8	2,923,941.4
2546	365,037.5	247,582.4	2,542,797.9	95,639.7	74,572.6	3,325,630.1
2547	414,646.8	255,844.3	2,994,925.4	148,087.2	61,320.1	3,874,823.8

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2548)

ตารางที่ 3 สัดส่วนโครงสร้างสินค้าส่งออกของประเทศไทย จำแนกตามภาคเศรษฐกิจ
ปี พ.ศ.2538 – พ.ศ.2547

(หน่วย: ร้อยละ)

ปี พ.ศ.	สินค้า เกษตรกรรม	สินค้า อุตสาหกรรม มเกษตร	สินค้า อุตสาหกรรม	สินค้าแร่ และ เชื้อเพลิง	สินค้า อื่น ๆ	รวม
2538	16.2	8.1	73.8	1.0	0.9	100.0
2539	16.1	8.9	71.8	2.0	1.1	100.0
2540	13.9	8.4	72.3	2.8	2.7	100.0
2541	13.1	7.8	73.9	2.0	3.2	100.0
2542	12.0	7.8	75.2	2.2	2.9	100.0
2543	10.5	6.8	76.4	3.5	2.7	100.0
2544	10.8	7.4	75.3	3.1	3.3	100.0
2545	10.4	7.5	76.1	2.9	3.0	100.0
2546	11.0	7.4	76.5	2.9	2.2	100.0
2547	10.7	6.6	77.3	3.8	1.6	100.0

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2548)

ตารางที่ 4 ดุลการค้าสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์และดุลการค้าสินค้าอุตสาหกรรม
เทียบกับดุลการค้ารวม ปี พ.ศ.2538 – พ.ศ.2546

(หน่วย: ล้านบาท)

ปี พ.ศ.	ดุลการค้าสินค้าเกษตรและ ผลิตภัณฑ์	ดุลการค้าสินค้าอุตสาหกรรม	ดุลการค้ารวม
2538	193,499	-624,089	-430,590
2539	195,657	-620,034	-424,377
2540	256,016	-379,447	-123,431
2541	359,453	109,040	468,493
2542	327,685	-25,618	302,067
2543	350,827	-80,608	270,219
2544	361,828	-233,711	128,117
2545	368,442	-225,213	143,229
2546	441,247	-249,336	191,911

หมายเหตุ: ไม่ได้รวมสินค้าส่งออกกลับนอกประเทศ

ที่มา: ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2548)

เมื่อจัดแบ่งโครงสร้างสินค้าส่งออก เป็นสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ และ สินค้าอุตสาหกรรม เพื่อเปรียบเทียบดุลการค้าทั้ง 2 กลุ่ม พบว่า สินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ มีมูลค่าการส่งออก น้อยกว่า สินค้าอุตสาหกรรม แต่สินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ กลับมีดุลการค้าเกินดุลมาโดยตลอด ตั้งแต่ปี 2538 ในขณะที่สินค้าอุตสาหกรรมมีมูลค่าการส่งออก มากกว่า สินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ แต่ขาดดุลการค้ามาตลอด ดังนั้นแสดงให้เห็นว่ากลุ่มสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ ยังคงมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอยู่ต่อไป (ตารางที่ 4) และเมื่อเศรษฐกิจของประเทศต้องเกี่ยวพันกับภาวะเศรษฐกิจโลก ดังนั้นมูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรกรรมและผลิตภัณฑ์ จึงแปรผันตามราคาสินค้าในตลาดโลก และภาวะเศรษฐกิจของประเทศนำเข้า ทั้งนี้ นอกเหนือจากราคาในตลาดโลกและภาวะเศรษฐกิจของประเทศนำเข้าแล้ว ค่าของเงินตราของประเทศผู้ส่งออกก็มีบทบาทสำคัญเช่นเดียวกัน ทั้งในการกำหนดมูลค่า ราคาและตัวแปรอื่น ที่มีผลมาจากราคา จากการที่ค่าของเงินตราของประเทศผู้ส่งออกเพิ่มค่าหรือลดค่าลง ซึ่งส่งผลกระทบต่อราคาสินค้าและมูลค่าการส่งออก และอาจจะมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อประเทศผู้ส่งออกรายใหญ่ และจากการที่ประเทศไทยประกาศลดค่าเงินบาท ในวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ.2540 ซึ่งเดิม

กำหนดค่าเงินบาทไว้กับสกุลหลักหลายสกุลหรือระบบตะกร้าเงิน (Basket Currency System) มาเป็นระบบลอยตัว (Managed Float System) ทำให้มีผลกระทบต่อมูลค่าการส่งออก มูลค่าสินค้า นำเข้า และดุลการค้าของประเทศ ส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจภายในประเทศ ซึ่งเกี่ยวข้องกับระดับราคาสินค้าในประเทศ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจทำการศึกษาผลกระทบของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศที่มีต่อระดับราคาสินค้าภายในประเทศ โดยเฉพาะหมวดราคาสินค้าเกษตรกรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทราบถึงลักษณะและวิวัฒนาการระบบอัตราแลกเปลี่ยนของประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาผลกระทบของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศต่อระดับราคาสินค้าเกษตรกรรมภายในประเทศ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลจากการศึกษาผลกระทบของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศที่มีต่อระดับราคาสินค้าเกษตรกรรมภายในประเทศ จะเป็นแนวทางสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายการเงิน และ นโยบายการค้าสินค้าเกษตรระหว่างประเทศ ในการกำหนดมาตรการหรือนโยบายให้สอดคล้องกันเพื่อส่งเสริมการส่งออกสินค้าเกษตรกรรม และลดการนำเข้าสินค้าที่ไม่จำเป็น หรือส่งเสริมให้มีการผลิตภายในประเทศเพื่อทดแทนการนำเข้าสินค้าชนิดนั้น ๆ รวมทั้งเป็นประโยชน์ต่อผู้ดำเนินธุรกิจการเกษตรทั้งในประเทศและต่างประเทศในการทำนายแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงราคาสินค้าเกษตรกรรมในอนาคต

ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาผลกระทบของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศต่อระดับราคาสินค้าเกษตรกรรมของประเทศไทย โดยเริ่มศึกษาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2538 ถึง ปี พ.ศ. 2547 โดยครอบคลุมช่วงเวลาที่ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนจากระบบที่ผูกค่าเงินบาทไว้กับสกุลหลักหลายสกุลหรือตะกร้าเงิน (Basket Currency System) เป็นระบบลอยตัว (Managed Float System) ในวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นช่วงวิกฤตเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยศึกษาจากดัชนีค่าเงินที่แท้จริง* (Real Effective Exchange Rate: REER) ซึ่งได้จากการคำนวณค่าเงินบาทเทียบกับค่าเฉลี่ยของค่าเงินประเทศคู่ค้าที่สำคัญของประเทศไทย ถ่วงน้ำหนักด้วยสัดส่วนการค้าของประเทศคู่ค้าที่สำคัญ โดยนำส่วนต่างของอัตราเงินเฟ้อของประเทศไทยและประเทศคู่ค้าสำคัญเข้ามาคำนวณด้วย ค่าเงินของประเทศคู่ค้าสำคัญจะครอบคลุมสกุลเงินประมาณ 10-20 สกุล คิดเป็นมูลค่าการค้าไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ของมูลค่าการค้าทั้งหมดของประเทศ สำหรับราคาสินค้าเกษตรกรรมที่จะนำมาทำการศึกษานั้นจะใช้ดัชนีราคาสินค้าที่เกษตรกรได้รับ (Farm Price Index) ที่รวบรวมโดยธนาคารแห่งประเทศไทยมาทำการพิจารณา โดยเลือกศึกษาเฉพาะหมวดสินค้าเกษตรที่เกี่ยวข้องกับการส่งออกและนำเข้า ได้แก่ดัชนีราคาสินค้าเกษตรหมวดพืช ดัชนีราคาสินค้าเกษตรหมวดธัญพืชและพืชอาหาร ดัชนีราคาสินค้าเกษตรหมวดปศุสัตว์ ดัชนีราคาหมวดสัตว์น้ำผลิตภัณฑ์ประมง โดยใช้ราคาในไตรมาสแรกของปี พ.ศ. 2538 เป็นปีฐาน

$$* REER = \frac{\sum_{i=1}^n W_i \times \frac{FC_i}{HC} \times \frac{P}{P_i}}{\sum_{i=1}^n W_i} = 1$$

โดยที่ n = จำนวนคู่ค้าสำคัญ

W_i = น้ำหนักของค่าเงินประเทศ i ในสูตรดัชนีค่าเงิน ซึ่งอาจเป็นสัดส่วนการค้า, สัดส่วนการส่งออก, สัดส่วนการนำเข้าหรือสัดส่วนหนึ่ง เป็นต้น

P_i = ระดับราคาสินค้าในประเทศ i

P = ระดับราคาสินค้าภายในประเทศ

$\frac{FC_i}{HC}$ = ค่าเงินสกุลประเทศ i ต่อหน่วยสกุลเงินประเทศนั้น ๆ

วิธีการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาลักษณะของอัตราแลกเปลี่ยนที่มีต่อระดับราคาสินค้าเกษตรกรรมในประเทศ ต่อระดับราคาสินค้าเกษตรกรรมในประเทศ โดยวัดจากดัชนีค่าเงินที่แท้จริง (Real Effective Exchange Rate: REER) และ ดัชนีราคาสินค้าที่เกษตรกรได้รับ (Farm Price Index) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากหน่วยงานต่าง ๆ เป็นรายไตรมาส ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ. 2538 ถึงไตรมาสที่ 2 ปี พ.ศ. 2547 รวม 38 ไตรมาส ดังนี้

1. ดัชนีค่าเงินที่แท้จริง (Real Effective Exchange Rate: REER) รวบรวมจากบทความทางเศรษฐกิจของธนาคารแห่งประเทศไทย (เมธินี, 2542)

2. ราคาสินค้าเกษตรกรรม ศึกษาจากดัชนีราคาสินค้าเกษตรกรรมที่เกษตรกรได้รับโดยศึกษาเฉพาะหมวดสินค้าเกษตรที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าและการส่งออก ได้แก่ ดัชนีราคาสินค้าเกษตรหมวดพืช ดัชนีราคาหมวดปศุสัตว์ ดัชนีราคาหมวดผลิตภัณฑ์ป่าน้ำมัน ดัชนีราคาหมวดสัตว์น้ำ และผลิตภัณฑ์ประมง โดยรวบรวมจากรายงานเศรษฐกิจรายไตรมาสของธนาคารแห่งประเทศไทย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์จะแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เป็นการศึกษาเพื่อรวบรวมข้อเท็จจริงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราของไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2538 ถึง พ.ศ. 2547 เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของอัตราแลกเปลี่ยนที่มีต่อระดับราคาสินค้าเกษตรกรรมของประเทศไทย

2. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) เป็นการวิเคราะห์หาผลกระทบของอัตราแลกเปลี่ยนของไทยซึ่งแทนด้วยดัชนีค่าเงินบาทที่แท้จริง (Real Effective Exchange Rate: REER) กับราคาสินค้าเกษตรกรรมของไทยซึ่งแทนค่าด้วยดัชนีราคาสินค้าเกษตรที่เกษตรกรได้รับ

(Farm Price Index) โดยจำแนกตามหมวดของสินค้าเกษตรกรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งออกและนำเข้า ได้แก่ดัชนีราคาสินค้าหมวดพืช ธัญพืชและพืชอาหาร ปศุสัตว์ สัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์ประมง

นิยามศัพท์

1. อัตราแลกเปลี่ยนในนาม (Nominal Exchange Rate) เป็นอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินตราสกุลหนึ่งกับเงินตราอีกสกุลหนึ่ง เช่น การเปรียบเทียบเงินบาทกับเงินดอลลาร์สหรัฐอเมริกา มีค่าเท่ากับ 40 บาท: 1 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา

2. อัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ย (Effective Exchange Rate: EER) เป็นการวัดค่าของเงินสกุลหนึ่งเปรียบเทียบกับเงินสกุลอื่น โดยการนำสัดส่วนมูลค่าการค้าระหว่างประเทศมาถ่วงน้ำหนัก อัตราแลกเปลี่ยนแบบนี้เป็นตัวดัชนีที่คำนวณโดยธนาคารกลาง เพื่อใช้วัดการเพิ่มค่าหรือการลดค่าเงินตราประเทศท้องถิ่นในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง

3. อัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงเฉลี่ย (Real Effective Exchange Rate: REER) เป็นการนำเอาอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยมาปรับด้วยค่าความแตกต่างระหว่างอัตราเงินเฟ้อของประเทศคู่ค้า อัตรานี้จะเป็นการวัดความสามารถในการแข่งขันของประเทศต่าง ๆ ในตลาดโลก หากประเทศใดมีอัตราเงินเฟ้อสูงเมื่อเทียบกับประเทศคู่ค้าและเงินเฟ้อไม่ถูกหักลบไปโดยการลดค่าเงินประเทศนั้นจะไม่สามารถแข่งขันในตลาดโลก

บทที่ 2

การตรวจเอกสารและแนวคิดทฤษฎี

การตรวจเอกสาร

1. Schuh (2517) ศึกษาบทบาทของอัตราแลกเปลี่ยนต่อการเกษตรกรรมของสหรัฐอเมริกา เนื่องจากการศึกษาถึงการค้าและปัญหาการพัฒนาสินค้าเกษตรของประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีก่อนหน้านี้ได้ละเลยบทบาทของอัตราแลกเปลี่ยนไป โดยทำการศึกษาผลกระทบของค่าเงินดอลลาร์สหรัฐอเมริกา ที่มีผลต่อราคาสินค้าที่เกษตรกรได้รับ และการสูญเสียความสามารถในการแข่งขันของสินค้าเกษตรของสหรัฐอเมริกา ในตลาดโลกจากแบบจำลองการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรทางเทคนิคต่าง ๆ ในฟังก์ชันการผลิต ผลการศึกษาพบว่าการลดค่าเงินดอลลาร์สหรัฐอเมริกา ทำให้การดำเนินการแก้ไขปัญหาการเกษตรกรรมของประเทศแย่ลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงปี พ.ศ. 2493 และมีผลกระทบต่อการปันส่วนผลประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงทางเทคนิคต่าง ๆ จากการผลิตไปสู่ผู้บริโภค

2. Chambers and Just (2524) ศึกษาผลกระทบของอัตราแลกเปลี่ยนที่มีต่อการเกษตรกรรมของสหรัฐอเมริกา โดยนำแบบจำลองเศรษฐกิจของสินค้าเกษตรส่งออกของสหรัฐอเมริกา 3 ชนิดคือ ข้าวสาลี ข้าวโพด และถั่วเหลือง มาใช้ในการผลกระทบเชิงพลวัตของอัตราแลกเปลี่ยนต่อสินค้าเกษตรกรรมส่งออกของสหรัฐอเมริกา จากการศึกษาพบว่าปริมาณการส่งออกและราคาสินค้าเกษตรปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยน

3. ทิวาพร (2540) ศึกษาและเปรียบเทียบผลกระทบของอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงเฉลี่ย (Real Effective Exchange Rate: REER) กับอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ย (Effective Exchange Rate: EER) ที่มีต่อดุลการค้าของประเทศไทย โดยการประยุกต์ทฤษฎีอำนาจซื้อเสมอภาค (Purchasing Power Parity: PPP) มาใช้ในการปรับค่าเงินบาทที่แท้จริง เพื่ออธิบายปัญหาการขาดดุลการค้า ผลการศึกษาพบว่าอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยจะมีผลต่อดุลการค้ามากกว่าอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงเฉลี่ย โดยพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ของอัตราแลกเปลี่ยน ซึ่งชี้ให้เห็นว่าประเทศไทยมีอัตราเงินเฟ้อโดยเฉลี่ยสูงกว่าประเทศคู่ค้า จึงส่งผลให้อัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงเฉลี่ยลดลงหรือค่าเงินบาทเพิ่มขึ้น ดังนั้นหากมีการปรับเปลี่ยนที่สอดคล้องกับอัตราแลกเปลี่ยนตามความเป็นจริงที่เป็นอยู่จะ

ส่งผลต่อความได้เปรียบในเชิงการแข่งขันทางด้านการค้าระหว่างประเทศ ดุลการค้าและความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ

4. เมธินี (2542) ศึกษาวิธีคำนวณดัชนีค่าเงินที่แท้จริง (Real Effective Exchange Rate Index: REER) และปัจจัยกำหนดระดับอัตราแลกเปลี่ยนดุลยภาพที่เหมาะสม (Equilibrium Exchange Rate) ของประเทศไทย ตามแนวคิดทฤษฎี อำนาจซื้อเสมอภาค (Purchasing Power Parity: PPP) โดยคำนวณจากค่าเฉลี่ยเรขาคณิตของอัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อสกุลเงินของประเทศคู่ค้าสำคัญของประเทศไทยรวม 22 ประเทศ ถ่วงน้ำหนักแบบ Bilateral Weight ด้วยสัดส่วนการค้าเฉลี่ย (Trade Weighted Index) และสัดส่วนการส่งออกเฉลี่ย (Export Weighted Index) ของประเทศไทยกับประเทศคู่ค้าสำคัญข้างต้น ซึ่งครอบคลุมประมาณร้อยละ 90 ของมูลค่าการค้าและการส่งออกทั้งหมดของประเทศไทย โดยกำหนดปี 2537 เป็นปีฐานเนื่องจากเป็นปีที่ภาคเศรษฐกิจการค้าต่างประเทศของประเทศไทยมีเสถียรภาพพอควร

แนวความคิดทางทฤษฎี

ในการศึกษาผลกระทบของอัตราแลกเปลี่ยนที่มีต่อระดับราคาสินค้าเกษตรกรรมในประเทศ อาศัยทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐศาสตร์มหภาค หมวดการค้าระหว่างประเทศว่าด้วยเรื่อง การกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนโดยอุปสงค์และอุปทานเงินตราต่างประเทศ แนวคิดเกี่ยวกับอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ย แนวคิดเกี่ยวกับอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงเฉลี่ย และแนวคิดเรื่องอำนาจซื้อเสมอภาค

ทฤษฎีอุปสงค์และอุปทานของเงินตราต่างประเทศ

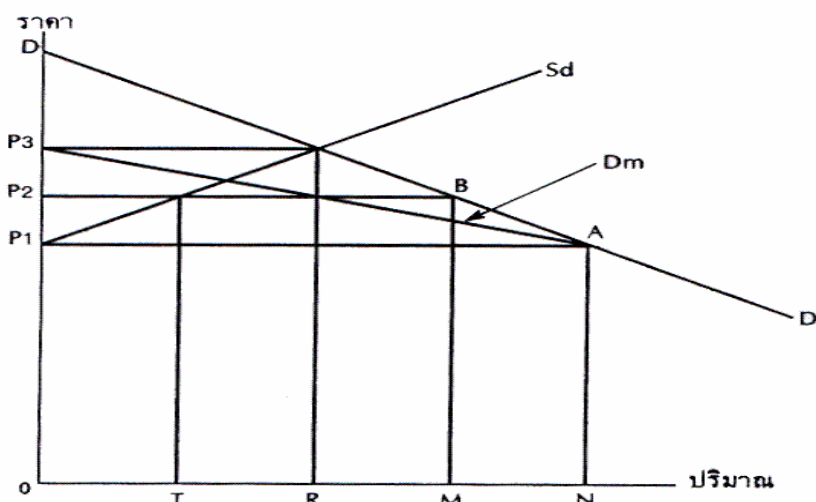
ธีระพงษ์ (2537) อธิบายว่าทฤษฎีนี้อธิบายถึงการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนโดยอุปสงค์และอุปทานของเงินตราต่างประเทศ โดยอธิบายใน 3 ประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้อง คือ อุปสงค์เงินตราต่างประเทศ อุปทานเงินตราต่างประเทศและการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนโดยอุปสงค์และอุปทานเงินตราต่างประเทศ สาระสำคัญคืออุปสงค์ของเงินตราต่างประเทศขึ้นอยู่กับปัจจัยอะไรบ้าง อุปทานของเงินตราต่างประเทศมีที่มาอย่างไร และอะไรที่มีอิทธิพลต่อเงินตราต่างประเทศ

1. อุปสงค์ของเงินตราต่างประเทศ

อุปสงค์ของเงินตราต่างประเทศเกิดขึ้นเนื่องจากความจำเป็นที่ต้องมีการซื้อสินค้าจากต่างประเทศ (Imports) และความจำเป็นในการชำระหนี้เงินกู้และส่งผลกำไรออกนอกประเทศ (Capital Outflow) ซึ่งลักษณะอุปสงค์แต่ละประเภทอธิบายได้ดังนี้

1.1 อุปสงค์ของเงินตราต่างประเทศที่เกิดจากการซื้อสินค้าจากต่างประเทศ อุปสงค์ส่วนนี้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับอุปสงค์สำหรับสินค้าจากต่างประเทศ (Demand for Imports) ซึ่งสามารถหาอุปสงค์สำหรับสินค้านำเข้าได้ดังนี้

จากภาพที่ 1 กำหนดให้เส้น DD เป็นอุปสงค์รวมทั้งหมดในประเทศ สำหรับสินค้าประเภทที่อาจนำเข้าได้ (Importable Goods) เช่น เสื้อผ้าสำเร็จรูป รองเท้า เป็นต้น และ S_d เป็นอุปทานของสินค้าดังกล่าวที่ผลิตได้ในประเทศ (Domestic Supply) สมมติให้ประเทศที่กำลังพัฒนาไม่มีอิทธิพลต่อการกำหนดราคาในตลาดโลก ต้องยอมรับราคาตลาดโลก ถ้าราคาตลาดโลกอยู่ที่ P_1 การบริโภคในประเทศเท่ากับ ON และต้องนำเข้าทั้งหมดไม่มีการผลิตในประเทศ $S_d = 0$ เมื่อราคาสูงขึ้นเป็น P_2 การบริโภคทั้งหมดจะเท่ากับ OM โดยผลิตในประเทศเท่ากับ OT และนำเข้าเท่ากับ TM และถ้าราคาตลาดโลกสูงเป็น P_3 การบริโภคจะเท่ากับ OR และผลิตในประเทศทั้งหมดไม่มีการนำเข้าเลย เชื่อมต่อจุด P_3 และ จุด A เส้น P_3A คืออุปสงค์สำหรับสินค้าเข้า ซึ่งแสดงถึงความต้องการสินค้าจากต่างประเทศ

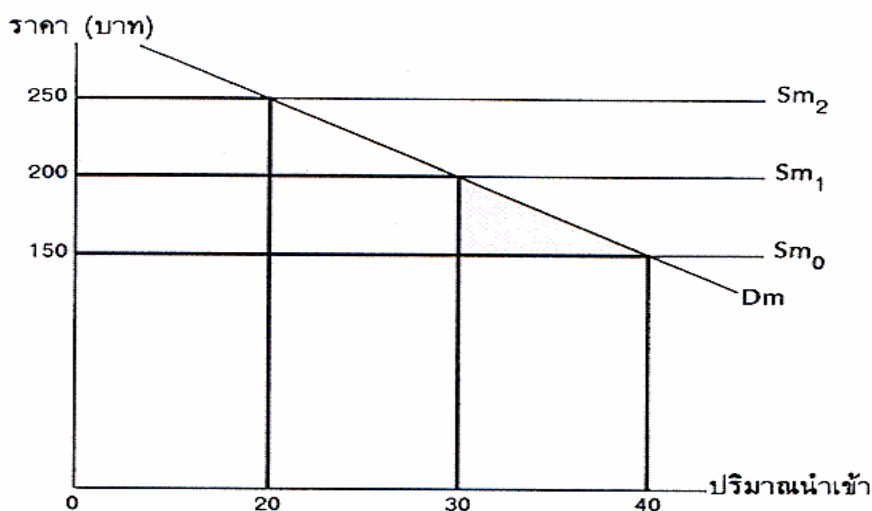

ภาพที่ 1 แสดงอุปสงค์สำหรับสินค้าเข้า

ที่มา: ธีระพงษ์ (2537)

อุปสงค์สำหรับสินค้านำเข้านั้นส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับอุปทานและความยืดหยุ่นของอุปทานของสินค้าที่ผลิตได้ในประเทศ กล่าวคือ ถ้าผู้ผลิตสินค้าในประเทศมีความสามารถในการผลิตได้มากและต้นทุนต่ำ เส้น S_d อยู่ต่ำลงมาทางขวา แสดงว่าการนำเข้าจะน้อยลง แต่ในทางตรงกันข้ามหากการผลิตในประเทศทำได้น้อยและต้นทุนสูง เส้น S_d จะขยับไปทางซ้าย เพราะว่าต้องนำเข้าจากต่างประเทศมาก แม้ราคาจะสูงก็ตาม และถ้า S_d มีความยืดหยุ่นมาก การเปลี่ยนแปลงของปริมาณนำเข้าก็จะมาก เมื่อราคาเปลี่ยนแปลงไปเพียงเล็กน้อย จากภาพที่ 1 เส้น D_m จะมีความลาดชันน้อยกว่า เส้น DD ซึ่งแสดงว่าอุปสงค์สำหรับสินค้านำเข้าจะมีความยืดหยุ่นมากกว่าอุปสงค์รวมภายในประเทศสำหรับสินค้านั้น ๆ เสมอ ปัจจัยอีกประการหนึ่งที่มีส่วนกำหนดความต้องการเงินตราต่างประเทศคือ อุปทานของสินค้านำเข้า สำหรับในที่นี้สมมติให้มีความยืดหยุ่นเป็นอินฟินิตี้ (∞) เพราะประเทศที่นำเข้าเป็นผู้ซื้อรายย่อย สามารถซื้อสินค้าเข้าจากต่างประเทศได้ในราคาเดิมเป็นจำนวนไม่จำกัด

เมื่อทราบอุปสงค์สำหรับสินค้านำเข้าและอุปทานของสินค้านำเข้าก็สามารถหาอุปสงค์สำหรับเงินตราต่างประเทศได้ ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แสดงปริมาณสินค้าเข้าและราคาเป็นเงินบาท

ที่มา: ธีระพงษ์ (2537)

สมมติเป็นกรณีของประเทศไทย ราคาสินค้าในประเทศที่คิดเป็นเงินบาทจะมีระดับสูงต่ำขึ้นอยู่กับอัตราแลกเปลี่ยน เมื่ออัตราแลกเปลี่ยนสูงขึ้น ราคาที่คิดเป็นเงินบาทจะสูงขึ้น ทำให้เส้นอุปทานของสินค้าเข้าจากต่างประเทศเมื่อคิดเป็นเงินบาทจะสูงขึ้นตามไปด้วย เช่น

อัตราแลกเปลี่ยน 1 ดอลลาร์สหรัฐ = 15 บาท เส้นอุปทานคือ Sm₀

อัตราแลกเปลี่ยน 1 ดอลลาร์สหรัฐ = 20 บาท เส้นอุปทานคือ Sm₁

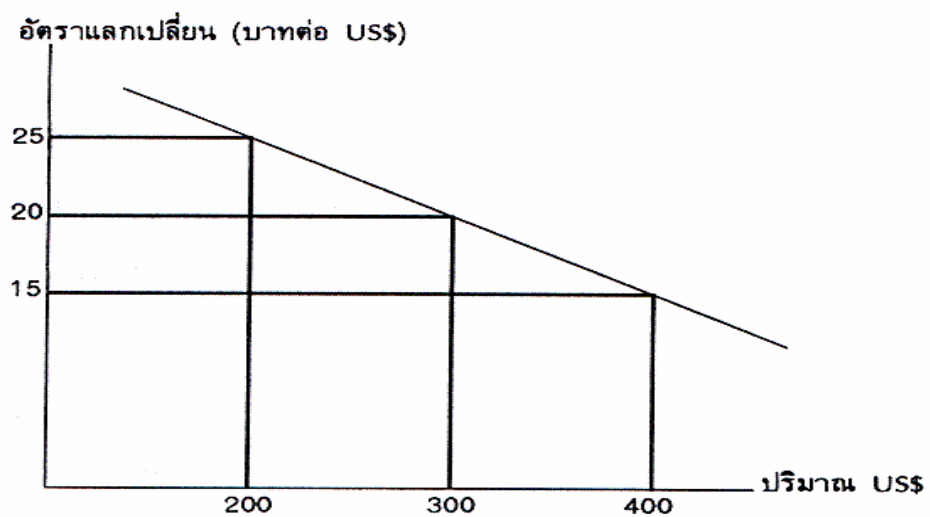
อัตราแลกเปลี่ยน 1 ดอลลาร์สหรัฐ = 25 บาท เส้นอุปทานคือ Sm₂

ถ้าสินค้าชนิดหนึ่ง ราคาขึ้นละ 10 ดอลลาร์สหรัฐ ในปริมาณนำเข้าต่างกัน ราคาของสินค้าเมื่อคิดเป็นเงินไทย ณ ระดับอัตราแลกเปลี่ยนต่าง ๆ กัน และจำนวนเงินที่ต้องจ่ายเพื่อการนำเข้าจะแสดงดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ระดับอัตราแลกเปลี่ยนต่างๆ และจำนวนเงินที่ต้องจ่ายเพื่อการนำเข้า

อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อ US\$	ราคาเป็นเงินบาท	จำนวนนำเข้า	ราคาเป็น US\$
15	150	40	400
20	200	30	300
25	250	20	200

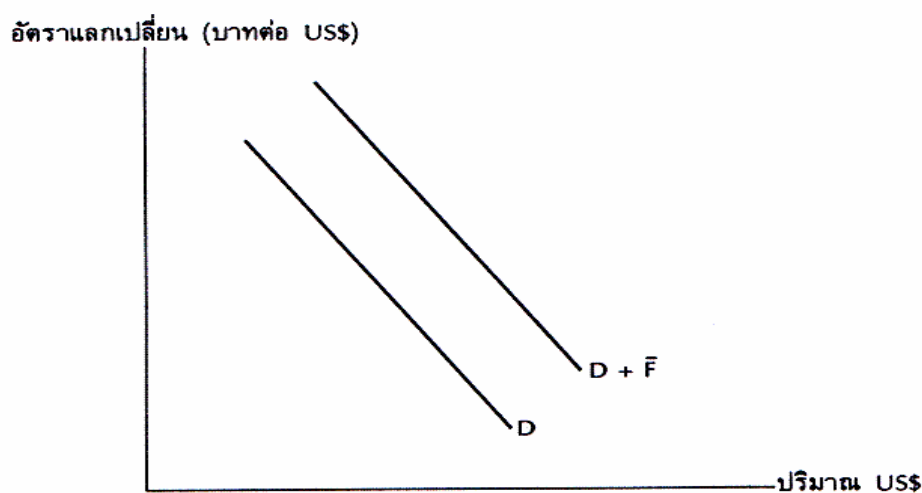
จากตัวเลขในตารางที่ 5 สามารถนำมาสร้างเส้นอุปสงค์สำหรับเงินตราต่างประเทศ ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 อุปสงค์ของเงินตราต่างประเทศ

ที่มา: ธีระพงษ์ (2537)

1.2 อุปสงค์ของเงินตราต่างประเทศ เพื่อการชำระหนี้และส่งออกนอกประเทศ อุปสงค์ส่วนนี้จะขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นๆ ที่ไม่ใช่อัตราแลกเปลี่ยน ซึ่งถือเป็นปัจจัยภายนอก (Exogenous) จึงอาจมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของเส้นอุปสงค์ของเงินตราต่างประเทศทั้งสิ้น ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 แสดงการเปลี่ยนแปลงของเส้นอุปสงค์ของเงินตราต่างประเทศ เพื่อการชำระหนี้และส่งออกนอกประเทศ

ที่มา: ธีระพงษ์ (2537)

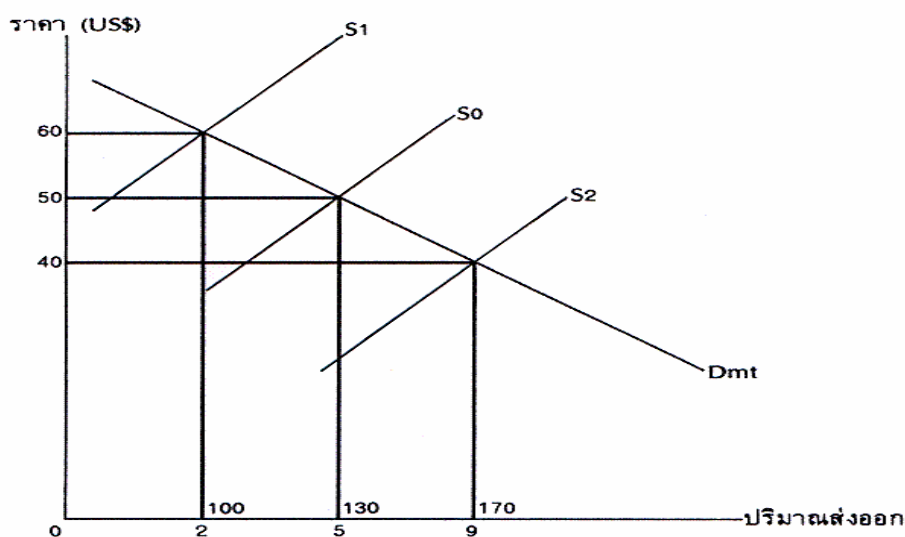
2. อุปทานของเงินตราต่างประเทศ

อุปทานของเงินตราต่างประเทศมีที่มา 2 ทางคือ รายรับที่เป็นเงินตราต่างประเทศจากการส่งสินค้าออกและเงินลงทุนจากต่างประเทศ เงินกู้และเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ ซึ่งสามารถอธิบายรายละเอียดได้ดังนี้

2.1 อุปทานส่วนที่มาจากส่งออก อุปทานของเงินตราต่างประเทศในส่วนนี้ มีส่วนสัมพันธ์กับอุปสงค์และความยืดหยุ่นของอุปสงค์สำหรับสินค้าออกของประเทศเรานั้นคือ การที่จะได้เงินตราต่างประเทศมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับการซื้อของผู้ซื้อต่างประเทศ อุปสงค์สำหรับสินค้าออกของประเทศผู้ส่งออกจะขึ้นอยู่กับปริมาณการผลิตของสินค้าชนิดเดียวกันในประเทศผู้ส่งเข้า และปริมาณการซื้อที่ประเทศผู้ส่งเข้า ซื้อจากคู่แข่งของประเทศที่ส่งออก เช่น ประเทศ

สหรัฐอเมริกา จะซื้อยางพาราจากประเทศไทยมากขึ้นเพียงใด ขึ้นอยู่กับว่าประเทศสหรัฐอเมริกา สามารถผลิตยางพาราได้เองเท่าไร และขณะเดียวกันได้สั่งซื้อจากประเทศมาเลเซียเท่าไรด้วย

นอกจากนี้ปริมาณการส่งออกนั้นยังขึ้นอยู่กับความยืดหยุ่นของอุปทาน ภายในประเทศและความยืดหยุ่นของอุปสงค์ภายในประเทศ ซึ่งอุปทานสินค้าส่งออก (Exportable Supply) จะเท่ากับส่วนต่างของอุปทานภายในประเทศ (Domestic Supply) และอุปสงค์ ภายในประเทศ (Domestic Demand) จากอุปสงค์สำหรับสินค้าส่งออกซึ่งมีลักษณะเดียวกันกับ เส้นอุปสงค์สำหรับสินค้าเข้า ดังที่อธิบายแล้ว และอุปทานสินค้าส่งออก ทำให้เกิดการเคลื่อนไหว ของราคา (เป็นเงินตราต่างประเทศ) และปริมาณการส่งออก ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 แสดงอุปสงค์และอุปทานสินค้าออก

ที่มา: ธีระพงษ์ (2537)

จากภาพที่ 5 ราคาสินค้าคิดเป็นดอลลาร์สหรัฐฯ (ผู้ซื้อชาวต่างประเทศ) ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยนจะไม่ทำให้ราคาสินค้าในประเทศเปลี่ยนแปลง แต่ราคาสินค้าที่ คิดเป็น 25 ดอลลาร์สหรัฐฯ เปลี่ยนแปลง ซึ่งมีผลทำให้อุปทานของสินค้าออกในตลาดโลกเมื่อคิด ราคาเป็นดอลลาร์สหรัฐฯ เปลี่ยนไป เช่น อัตราแลกเปลี่ยนสูงขึ้น (ดอลลาร์สหรัฐฯ แข็งค่าขึ้น ราคา สินค้าเมื่อคิดเป็นดอลลาร์สหรัฐฯ มีราคาลดลง) เส้น S_0 จะลดลงมาเป็น S_2 เพราะในแง่ของผู้สั่งซื้อ จากต่างประเทศ จำนวนเงินตราต่างประเทศเท่าเดิม สามารถซื้อสินค้านำเข้าได้มากขึ้น และ ในทางตรงกันข้ามถ้าอัตราแลกเปลี่ยนต่ำลง (ดอลลาร์สหรัฐฯ อ่อนค่าลง ราคาสินค้าเมื่อคิดเป็น

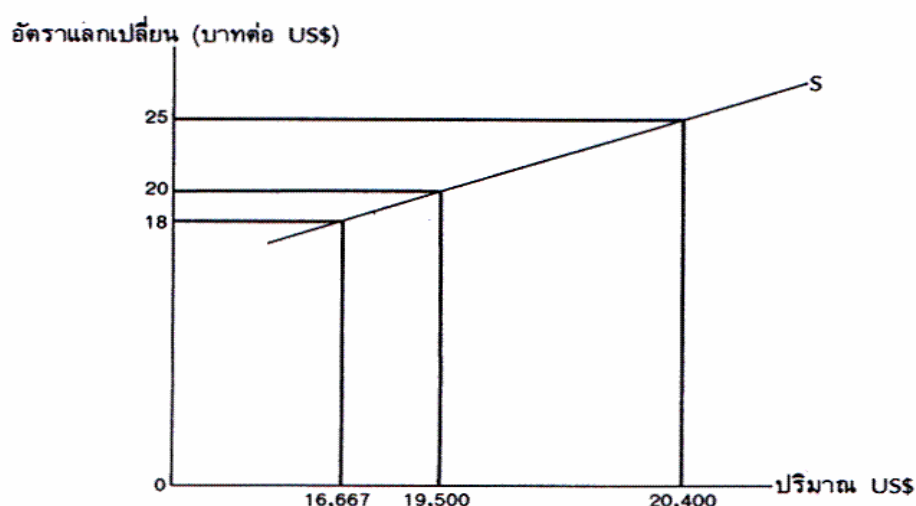
ดอลลาร์สหรัฐมีราคาสูงขึ้น) เส้น S_0 จะขยับขึ้นไปเป็น S_1 ทำให้ผู้ซื้อจากต่างประเทศใช้เงินจำนวนเท่าเดิม แต่สั่งซื้อสินค้านำเข้าได้น้อยลง

ดังนั้นถ้าสมมติให้ประเทศไทยส่งยางพาราไปขายยังประเทศสหรัฐอเมริกา ในราคาตันละ 3,000 บาท ณ ระดับอัตราแลกเปลี่ยนต่าง ๆ ของประเทศไทยจะมีรายรับที่เป็นเงินตราต่างประเทศ (US\$) ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ระดับอัตราแลกเปลี่ยนต่าง ๆ กับรายรับที่เป็นเงินตราต่างประเทศ

อัตราแลกเปลี่ยน (บาทต่อ US\$)	ยางพาราส่งออก (ตัน)	มูลค่าส่งออก (บาท)	มูลค่าส่งออก (\$)
25	170	510,000	20,400
20	130	390,000	19,500
18	100	300,000	16,667

จากตัวเลขในตารางที่ 6 เราสามารถนำมาสร้างอุปทานเงินตราต่างประเทศได้ดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6 อุปทานของเงินตราต่างประเทศ

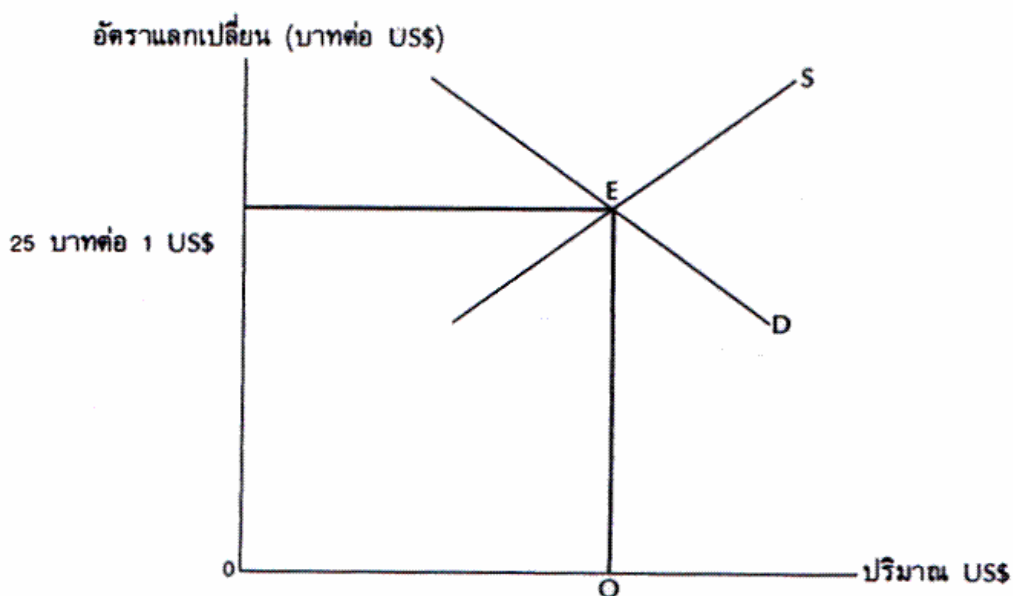
ที่มา: วีระพงษ์ (2537)

กรณีอัตราแลกเปลี่ยน 18.0 บาท ต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐฯ หากส่งออกยางพารา ไปจำหน่ายต่างประเทศ จำนวน 100 ตัน จะมีรายรับเป็นเงินตราต่างประเทศ จำนวน 6,667 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา เมื่ออัตราแลกเปลี่ยนเพิ่มเป็น 25.0 บาท ต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐฯ และส่งออกยางพารา จำนวน 170 ตัน จะมีรายรับเป็นเงินตราต่างประเทศ จำนวน 20,400 ดอลลาร์สหรัฐฯ

2.2 อุปทานของเงินตราต่างประเทศ ส่วนที่เป็นเงินทุนไหลเข้า อุปทานส่วนนี้มาจากการลงทุนของชาวต่างประเทศ เงินกู้ เงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ ซึ่งถือว่าเป็นอุปทานที่เปลี่ยนแปลงได้โดยอิสระ ดังนั้นอุปทานที่เป็นเงินทุนไหลเข้านี้จะมากหรือน้อยไม่ขึ้นกับอัตราแลกเปลี่ยน และเงินตราต่างประเทศดังกล่าวจะมีผลทำให้เส้นอุปทานเคลื่อนย้ายออกไปทางขวาและขนานกับเส้นเดิม

3. การกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนโดยอุปสงค์และอุปทานของเงินตราต่างประเทศ

อุปสงค์และอุปทานของเงินตราต่างประเทศที่กล่าวมาแล้ว ลักษณะอุปสงค์และอุปทานสืบเนื่องที่เกิดจากอุปสงค์และอุปทานของสินค้าและบริการอีกต่อหนึ่ง อุปสงค์และอุปทานของเงินตราต่างประเทศของประเทศใดประเทศหนึ่งเกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศนั่นเอง และโดยทั่วไปถ้าประเทศต่าง ๆ ยอมให้มีการซื้อขายเงินตราต่างประเทศอย่างเสรี โดยรัฐบาลมิได้เข้ามาแทรกแซง อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศในประเทศนั้น ๆ ก็将有ความสัมพันธ์กับอุปสงค์และอุปทานของเงินตราต่างประเทศอย่างใกล้ชิด กล่าวคือเมื่อใดที่อุปสงค์หรืออุปทานของเงินตราต่างประเทศเปลี่ยนแปลงไป อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศก็จะเปลี่ยนแปลงไปด้วย กล่าวคือ กรณีความต้องการเงินตราต่างประเทศเพิ่มขึ้น(อุปสงค์เพิ่มขึ้น) ทำให้อัตราแลกเปลี่ยนเพิ่มสูงขึ้น ในทางตรงกันข้าม ความต้องการเงินตราต่างประเทศลดลง(อุปสงค์ลดลง) อัตราแลกเปลี่ยนจะลดลง และกรณีปริมาณเงินตราต่างประเทศเพิ่มขึ้น ทำให้อัตราแลกเปลี่ยนลดลง ในทางตรงข้าม ปริมาณเงินตราต่างประเทศลดลง อัตราแลกเปลี่ยนเพิ่มขึ้น ดังภาพที่ 7

ภาพที่ 7 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอุปสงค์และอุปทานของเงินตราต่างประเทศ
ที่มา: ธีระพงษ์ (2537)

เนื่องจากอุปสงค์และอุปทานของเงินตราต่างประเทศขึ้นอยู่กับลักษณะของอุปสงค์และอุปทานสินค้าเข้าและสินค้าออก ตลอดจนเงินทุนไหลเข้าและไหลออก ซึ่งปัจจัยเหล่านี้สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ดังนั้นอัตราแลกเปลี่ยนดุลยภาพจะมีค่าไม่คงที่ แต่จะเปลี่ยนแปลงตามภาวะของการค้าระหว่างประเทศ แต่โดยสภาพความเป็นจริงประเทศต่าง ๆ มักจะเข้าแทรกแซงไม่ให้อัตราแลกเปลี่ยนได้เคลื่อนไหวไปตามอุปสงค์และอุปทานของเงินตราต่างประเทศ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการในการบริหารเศรษฐกิจของประเทศนั้น ๆ รูปแบบอัตราแลกเปลี่ยนที่ใช้กันอยู่มี 2 ระบบคือ ระบบอัตราแลกเปลี่ยนคงที่ (Fixed Exchange Rate) และระบบอัตราแลกเปลี่ยนขึ้นลงเสรี (Flexible Exchange Rate) (ธีระพงษ์, 2537)

แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจซื้อเสมอภาค (Purchasing Power Parity: PPP)

อำนาจซื้อเสมอภาคเป็นแนวคิดที่นักเศรษฐศาสตร์ชาวสวีเดน ชื่อ กุสตาฟ คาสเซิล เสนออย่างเป็นทางการครั้งแรกในปี ค.ศ.1918 โดยเขาใช้แนวคิดนี้เป็นพื้นฐานในการเสนออัตราแลกเปลี่ยนทางการทูตใหม่ ในช่วงที่สงครามโลกครั้งที่หนึ่งสิ้นสุดใหม่ๆ เพื่อช่วยให้ความสัมพันธ์ทางการค้ากลับเข้าสู่สภาพปกติและตั้งแต่นั้นมา PPP ถูกนำมาใช้โดยธนาคารกลางเพื่อเป็น

แนวทางในการกำหนดมูลค่าพื้นฐาน (Par Value) ของเงินตราต่างประเทศ (ทิวาพร, 2540 อ้างถึงใน อรุณ, 2538)

ทฤษฎีอำนาจซื้อเสมอภาคสามารถแบ่งได้เป็น 2 กรณีดังนี้

1. กรณี Absolute PPP แสดงว่า ณ ระยะเวลาใดๆ อัตราแลกเปลี่ยนดุลยภาพระหว่างเงินตราภายในประเทศและต่างประเทศจะเท่ากับอัตราส่วนระหว่างระดับราคาภายในประเทศและระดับราคาต่างประเทศ โดยสามารถแสดงได้ในรูปของสมการดังนี้

$$S = P / P^*$$

S = ค่าของอัตราแลกเปลี่ยนของเงินตราในประเทศต่อ
1 หน่วยสกุลเงินตราต่างประเทศ

P = ระดับราคาภายในประเทศ

P* = ระดับราคาต่างประเทศ

นั่นคือระดับราคาโดยทั่วไป (เมื่อเปลี่ยนเป็นเงินตราสกุลเดียวกัน) จะเท่ากันในแต่ละประเทศ กล่าวคือสินค้าชนิดเดียวกันมีราคาเดียวกันในทุกประเทศ (law of one price) ตัวอย่างเช่น สินค้า 10 ชิ้นมีราคาในประเทศรวมกันทั้งสิ้นเท่ากับ 25 บาท และราคาในประเทศสหรัฐฯ เท่ากับ 1 ดอลลาร์ ดังนั้นอัตราแลกเปลี่ยนดุลยภาพระหว่างเงินบาทกับดอลลาร์สหรัฐฯ ควรเท่ากับ 25 บาท ต่อ 1 ดอลลาร์ แต่ถ้าสินค้า 10 ชิ้นดังกล่าวมีราคาถูกลงในประเทศไทยโดยที่อัตราแลกเปลี่ยนไม่เปลี่ยนแปลง ก็จะทำให้อุปสงค์สินค้าชุดนั้นในประเทศไทยสูงขึ้น ส่งผลให้ราคาของสินค้าชุดนั้นในประเทศมีการปรับตัวสูงขึ้น จนเท่ากับราคาสินค้าในสหรัฐฯ ในที่สุด

2. กรณี Relative PPP แสดงว่า การเปลี่ยนแปลงดุลยภาพในอัตราแลกเปลี่ยนเกิดจากการเปลี่ยนแปลงในอัตราส่วนของระดับราคาในประเทศและต่างประเทศ โดยเป็นการมองการเปรียบเทียบอำนาจซื้อของเงินสกุลใดๆ ในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน นั้นหมายถึงมีการนำภาวะเงินเฟ้อที่เกิดขึ้นในขณะใดขณะหนึ่งเข้าร่วมพิจารณา และเนื่องจากเงินเฟ้อเป็นตัวจำกัดอำนาจซื้อ

ของเงินตรา ดังนั้นประเทศที่มีเงินเฟ้อในระดับสูง เงินตราของประเทศนั้นจะมีค่าลดลง กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ อัตราแลกเปลี่ยนที่เป็นตัวเงิน (Nominal Exchange Rate) ในปีใดๆ มีค่าต่างจากอัตราแลกเปลี่ยนในปีฐานในสัดส่วนเดียวกันกับที่เงินเฟ้อที่เกิดขึ้นในช่วงปีนั้น ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า PPP ตามแนวคิดแบบ Relative นี้อาจแสดงถึง อัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริง (Real Exchange Rate) ได้ด้วย และสามารถแสดงได้ในรูปสมการดังนี้

$$q = \frac{(P_t / P_o)}{(P_t^* / P_o^*)} \times S_o$$

โดยกำหนดให้

q = ค่าของอัตราแลกเปลี่ยนของเงินตราในประเทศต่อ 1 หน่วยสกุลเงินตราต่างประเทศ ณ เวลา t

P_t = ระดับราคาภายในประเทศ ณ เวลา t

P_o = ระดับราคาภายในประเทศ ณ เวลา t_0 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ใช้เป็นฐาน

P_t^* = ระดับราคาต่างประเทศ ณ เวลา t

P_o^* = ระดับราคาต่างประเทศ ณ เวลา t_0 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ใช้เป็นฐาน

S_o = ค่าของอัตราแลกเปลี่ยนของเงินตราในประเทศต่อ 1 หน่วยสกุลเงินตราต่างประเทศ ณ เวลา t_0 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ใช้เป็นฐาน

จากตัวอย่างข้างต้น หากราคาสินค้าชุดดังกล่าวในประเทศไทยมีราคาแพงขึ้นจาก 25 บาท เป็น 30 บาท ขณะที่ราคาสินค้าในสหรัฐฯไม่เปลี่ยนแปลง ดังนั้นอัตราแลกเปลี่ยนหรืออำนาจซื้อของเงินตราตามแนวคิดแบบ Relative PPP จะเท่ากับ 30 บาท : 1 ดอลลาร์สหรัฐฯ

$$30 = \frac{(30/25)}{(1/1)} \times 25$$

อำนาจซื้อเสมอภาคอาจเป็นอำนาจซื้อเสมอภาคสัมบูรณ์ หรืออำนาจซื้อเสมอภาคสัมพัทธ์ โดยอำนาจซื้อเสมอภาคสัมบูรณ์กล่าวว่าระดับราคาที่ใช้ในการแลกเปลี่ยนสินค้าที่ปรับแล้วจะต้องเหมือนกันทั่วโลก หรืออีกนัยหนึ่งเงินสกุลท้องถิ่นหน่วยหนึ่งจะต้องมีอำนาจซื้อเดียวกันทั่วโลก ทฤษฎีนี้เป็นเพียงการปรับใช้กฎแห่งราคาเดียวเข้ากับระดับราคาของแต่ละประเทศ แทนที่จะใช้กับราคาสินค้าแต่ละชนิด นั่นคือความคิดนี้ตั้งอยู่บนข้อสมมติฐานที่ว่าการค้าเสรีจะทำให้ราคาของสินค้าไม่ว่าชนิดใดเท่ากันในทุกประเทศ อัตราเงินเฟ้อที่เกิดขึ้น การเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนก็เช่นเดียวกัน อำนาจซื้อเสมอภาคสัมพัทธ์ ก็คือการเคลื่อนไหวของอัตราแลกเปลี่ยนจะหักลบการเปลี่ยนแปลงในระดับราคาต่างประเทศ เมื่อเปรียบเทียบกับระดับราคาภายในประเทศ ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยนในนามหรือที่เป็นตัวเงิน (Nominal Exchange Rate) หรืออัตราปัจจุบันอาจมีความสำคัญเพียงเล็กน้อย ในการกำหนดผลกระทบแท้จริงของการเปลี่ยนแปลงค่าเงินที่มีต่อเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้นจะพิจารณาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงค่าเงินที่มีต่อความสามารถในการแข่งขัน เราจะต้องไม่เน้นไปที่การเปลี่ยนแปลงในเรื่องอำนาจซื้อของเงินสกุลหนึ่งเปรียบเทียบกับเงินอีกสกุลหนึ่ง นั่นก็คือ เราจะต้องพิจารณาอัตราแลกเปลี่ยนแท้จริง (Real Exchange Rate)

$$q = S \cdot P^* / P$$

โดยกำหนดให้

$$q = \text{อัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริง}$$

$$P^* = \text{ระดับราคาสินค้าต่างประเทศ}$$

$$P = \text{ระดับราคาสินค้าในประเทศท้องถิ่น}$$

$$S = \text{อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศ 1 หน่วยต่อเงินตราในประเทศ}$$

แนวคิดเกี่ยวกับอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ย (Effective Exchange Rate)

แนวความคิดนี้ได้ถูกพัฒนาเพื่อนำมาใช้เป็นครั้งแรก โดย เฮิร์สช์ และ ฮิกกินส์ ในปี พ.ศ. 2513 ซึ่งเป็นระยะที่ระบบการเงินระหว่างประเทศยังคงใช้ระบบเสมอภาคอยู่ โดยชี้ถึง ความจำเป็นที่ต้องวัดอัตราแลกเปลี่ยนตามความเป็นจริง เนื่องจากอัตราแลกเปลี่ยนที่ถูกแสดงอยู่ในรูปของอัตราแลกเปลี่ยนของเงินสกุลนั้นกับเงินสกุลเทียบค่า ไม่สามารถที่จะเป็นตัวแทนแสดงถึงความสัมพันธ์โดยส่วนรวมของเงินตราต่างประเทศที่จะนำมาพิจารณาเมื่อเทียบกับเงินตราสกุลอื่นๆ ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนตามความเป็นจริงของเงินสกุลใดสกุลหนึ่งจะเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลง 2 ทาง คือ การเปลี่ยนแปลงโดยตรงของอัตราแลกเปลี่ยนของเงินสกุลนั้นกับเงินสกุลเทียบค่า (Numeraire) และการเปลี่ยนแปลงทางอ้อมซึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงค่าอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินสกุลเทียบค่ากับเงินสกุลอื่น ๆ (ทิวาพร, 2540 อ้างถึงใน วเรศ, 2537)

โดยมีสูตรในการคำนวณหาค่า Effective Exchange Rate ดังนี้

$$E = \sum_{i=1}^n R_i W_i$$

โดยกำหนดให้

E = อัตราแลกเปลี่ยนตามความเป็นจริงของเงินตราสกุลใดสกุลหนึ่งเมื่อเทียบกับกลุ่มเงินตราต่างประเทศ

R_i = อัตราแลกเปลี่ยนของเงินสกุลที่ i ใดๆ วัดในรูปของค่าเงินประเทศที่ต้องการศึกษาต่อ 1 หน่วยเงินตราต่างประเทศที่ i ใดๆ เช่น เงินบาท ต่อ 1 หน่วยเงินตราต่างประเทศ

W_i = ค่าถ่วงน้ำหนักที่ i ใดๆ ใช้คูณกับอัตราแลกเปลี่ยนโดยที่ $\sum_{i=1}^n R_i W_i$

อัตราแลกเปลี่ยนตามความเป็นจริง เมื่อนำมาแปรรูปเป็นดัชนีแล้วจะได้ดัชนีค่าเงินบาท (Effective Exchange Rate Index) ในการคำนวณหาค่าเงินนั้นจำเป็นต้องเลือกปีฐาน และเลือกค่าที่ใช้ถ่วงน้ำหนักเงินสกุลต่างๆ ให้เหมาะสม เพื่อแสดงความสำคัญในเชิงเปรียบเทียบของเงินสกุลต่างๆ เหล่านั้น และไม่มีถ่วงน้ำหนักชนิดใดที่ถือว่าเป็นวิธีที่เหมาะสมที่สุด (Ideal Weight) เพราะการเลือกใช้วิธีถ่วงน้ำหนักชนิดใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับเป้าหมายด้านนโยบายที่สำคัญที่สุด โดยทั่วไปวิธีถ่วงน้ำหนักที่ใช้จึงมักอยู่ในรูปของสัดส่วนทางการค้า เช่น การนำเข้า การส่งออก หรือการค้ารวม

อย่างไรก็ตามในการนำแนวความคิดเกี่ยวกับอัตราแลกเปลี่ยนตามความเป็นจริงไปสร้างเป็นดัชนีค่าเงินนั้น จะมีปัญหาในทางปฏิบัติที่จะต้องคำนึงถึงหลายประการ ซึ่งทางเลือกแต่ละทางสามารถทำให้ดัชนีที่คำนวณได้มีค่าแตกต่างกันออกไปได้ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. สกุลเงินที่รวมอยู่ในดัชนี

การเลือกสกุลเงินของประเทศต่างๆ เพื่อที่จะนำมาใช้ในการสร้างดัชนีค่าเงินจะต้องคำนึงถึงความสำคัญของประเทศนั้นๆ ที่มีต่อภาวะเศรษฐกิจของประเทศที่กำลังพิจารณา ซึ่งโดยทั่วไปมักจะให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างประเทศเป็นหลัก โดยในหลักการแล้วน่าจะรวมจำนวนประเทศต่างๆ ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่ทั้งนี้จำเป็นต้องคำนึงถึงปัญหาในทางปฏิบัติด้วย เพราะการใช้จำนวนประเทศมากย่อมหมายถึงการจัดหาข้อมูลมากขึ้นตามไปด้วย ดังนั้นเพื่อความสะดวกในการคำนวณอาจจำเป็นต้องใช้จำนวนประเทศที่น้อยลง โดยตัดประเทศที่มีสัดส่วนทางการค้าระหว่างประเทศที่น้อยหรือตัดประเทศเล็กๆ ที่อัตราแลกเปลี่ยนมักจะเคลื่อนไหวตามประเทศใหญ่ออก ซึ่งในหลายกรณีจะไม่มีผลทำให้ดัชนีที่คำนวณได้มีค่าแตกต่างกันไปมากนัก

2. การเลือกค่าถ่วงน้ำหนัก

การเลือกใช้วิธีถ่วงน้ำหนักชนิดใดย่อมขึ้นอยู่กับเป้าหมายที่เลือกขึ้นมาเป็นจุดสนใจของดัชนีค่าเงิน โดยทั่วไปการถ่วงน้ำหนักมักจะใช้สัดส่วนทางการค้าระหว่างประเทศเป็นหลัก เนื่องจากความสำคัญของแต่ละประเทศทางการค้าระหว่างประเทศซึ่งได้ใช้ดัชนีค่าเงินเป็นเครื่องวัด และค่าถ่วงน้ำหนักที่ใช้กันอยู่แยกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ดังต่อไปนี้

2.1 การถ่วงน้ำหนักแบบทวิภาคี (Bilateral Weight) ได้แก่ การวัดน้ำหนักความสำคัญของแต่ละประเทศในการค้าระหว่างประเทศที่กำลังพิจารณา ซึ่งประกอบไปด้วย

2.1.1 การถ่วงน้ำหนักด้วยมูลค่าการนำเข้า (Import Weight) เป็นการให้ความสำคัญตามสัดส่วนการนำเข้า ซึ่งถือว่าเหมาะสมสำหรับการวัดผลของการเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยนที่มีต่อราคาสินค้าในประเทศที่กำลังพิจารณา

2.2.2 การถ่วงน้ำหนักด้วยมูลค่าการส่งออก (Export Weight) เป็นการให้ความสำคัญตามสัดส่วนการส่งออก ซึ่งถือว่าเหมาะสมสำหรับการวัดผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยนที่มีต่อการส่งออกของประเทศที่กำลังพิจารณา

2.2.3 การถ่วงน้ำหนักด้วยมูลค่าการค้ารวม (Total Trade Weight) เป็นการให้ความสำคัญตามสัดส่วนของการค้าระหว่างประเทศรวมของประเทศที่กำลังพิจารณา ซึ่งถือว่าเหมาะสมสำหรับการวัดผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยน ที่มีต่อดุลการค้าของประเทศที่กำลังพิจารณา

2.2 การถ่วงน้ำหนักแบบพหุภาคี (Multilateral Weight) เป็นแนวความคิดในการคำนวณดัชนีค่าเงิน ซึ่งการวิเคราะห์ Multilateral Weight ดังกล่าว จะต้องอาศัยแบบจำลองขนาดใหญ่ในการแสดงถึงโครงสร้างทางการค้าของทุกประเทศ และสินค้าที่เกี่ยวข้องไว้อย่างสมบูรณ์ โดยแบบจำลองนี้เรียกว่า Multilateral Exchange Rate Model (MERM) จากการประมาณผลการเปลี่ยนแปลงค่าเงินที่มีต่อสกุลการค้าของประเทศหลังจากมีการปรับตัว 2-3 ปี จะสามารถคำนวณหา Multilateral Weight ที่เกี่ยวข้องได้ โดยลักษณะของน้ำหนักที่ได้นี้มีได้อยู่ในรูปสัดส่วนทางการค้าธรรมดา แต่มีค่าความยืดหยุ่นทางการค้าต่างๆ และตัวแปรด้านราคาในประเทศที่เกี่ยวข้องรวมอยู่ด้วย

3. ช่วงระยะเวลาที่ใช้เป็นปีฐาน (Base Period)

ในการเลือกช่วงระยะเวลาที่ใช้เป็นฐานในการทำดัชนีค่าเงิน เพื่อวัดการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนนั้น จะต้องคำนึงถึงความสำคัญของช่วงเวลานั้นๆ ในเชิงวิเคราะห์ด้วย โดยมากมักจะใช้ช่วงเวลา que แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของระบบอัตราแลกเปลี่ยน หรือ

ช่วงเวลาที่แสดงถึงดุลยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ นอกจากนั้นปีที่ใช้เป็นปีฐานในการคำนวณค่าถ่วงน้ำหนักโดยทั่วไปแล้วมักจะใช้ปีล่าสุด เพื่อเป็นการสะท้อนโครงสร้างทางการค้าของประเทศในปัจจุบัน แต่ในบางกรณีก็ได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนน้ำหนักเป็นระยะตามลักษณะโครงสร้างทางการค้าที่เปลี่ยนแปลง

4. ข้อควรคำนึงอื่นๆ

การคำนวณอัตราแลกเปลี่ยนตามความเป็นจริงเพื่อสร้างเป็นดัชนีค่าเงินนั้น การวัดค่าอัตราแลกเปลี่ยนสามารถวัดได้ทั้งรูปของจำนวนเงินตราในประเทศ ต่อ 1 หน่วยเงินตราต่างประเทศหรือในรูปของจำนวนเงินตราต่างประเทศ ต่อ 1 หน่วยเงินตราในประเทศ ตามแต่การเลือกใช้ค่าถ่วงน้ำหนักในการคำนวณ เช่น การคำนวณดัชนีค่าเงินโดยใช้สัดส่วนการนำเข้าเป็นตัวถ่วงน้ำหนักโดยมากมักกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนในรูปของเงินตราภายในประเทศต่อ 1 หน่วยเงินตราต่างประเทศ ในขณะที่ดัชนีค่าเงินที่ถ่วงน้ำหนักด้วยวิธีการอื่นๆ เช่นการส่งออก หรือการค้ารวม มักจะกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนในรูปของจำนวนเงินตราต่างประเทศ ต่อ 1 หน่วยเงินตราในประเทศ ดังนั้นดัชนีค่าเงินที่ถ่วงน้ำหนักด้วยสัดส่วนการนำเข้า จะเคลื่อนไหวทิศทางตรงข้ามกับดัชนีค่าเงินที่ถ่วงน้ำหนักโดยวิธีอื่นๆ และหากต้องการให้เคลื่อนไหวไปในทิศทางเดียวกันแล้วจะต้องเปลี่ยนดัชนีค่าเงินอันใดอันหนึ่งให้เป็นปฏิภาคกลับเสียก่อน เพื่อให้หน่วยเปรียบเทียบของข้อมูลทั้ง 2 ชุดเป็นอย่างเดียวกัน

แนวคิดเกี่ยวกับอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงเฉลี่ย (Real Effective Exchange Rate)

อัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงเฉลี่ย คือ การนำค่า Effective Exchange Rate (EER) มาปรับด้วยระดับราคาเปรียบเทียบระหว่างประเทศนั้น ๆ กับประเทศคู่ค้าที่สำคัญ ซึ่งใช้เป็นตัวชี้ถึงระดับอัตราแลกเปลี่ยนที่เหมาะสมนอกจากนี้อาจใช้เป็นตัววัดระดับการแข่งขันของสินค้าระหว่างประเทศ นั่นคืออัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงเฉลี่ยลดลง หรือค่าเงินบาทเพิ่มสูงขึ้น แสดงว่าสินค้าส่งออกจะมีราคาสูงขึ้นเมื่อเทียบกับราคาของประเทศอื่น ดังนั้นการนำ EER มาปรับด้วยระดับราคาเปรียบเทียบระหว่างประเทศเป็นค่า Real Effective Exchange Rate (REER) จึงมีความจำเป็น เพราะผลจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงเฉลี่ยจะมีผลกระทบต่อดุลการค้า (ทิวาพร, 2540 อ้างถึงใน ชัยวัฒน์, 2522)

เครื่องชี้ความสามารถในการแข่งขันด้านการส่งออก จากหัวข้อที่ผ่านมาได้พิจารณา EER ซึ่งเป็น การดูแนวโน้มของอัตราแลกเปลี่ยนเพียงอย่างเดียว ดังนั้นถ้า นำ PPP มาปรับก็จะได้ค่าเงินที่ปรับด้วยระดับราคาเปรียบเทียบระหว่างประเทศนั้นๆ กับประเทศคู่ค้าที่สำคัญเป็นเครื่องชี้ฐานะ การแข่งขันด้านการส่งออกของประเทศเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

สูตรที่ใช้ในการคำนวณหาค่า REER คือ

$$REER = EER \cdot P^*/P$$

โดยกำหนดให้

REER = อัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงเฉลี่ย

EER = อัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริง

P^* = ระดับราคาสินค้าต่างประเทศ

P = ระดับราคาสินค้าในประเทศท้องถิ่น

แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ ได้วิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปรอิสระ (Independent variables) กับ ตัวแปรตาม (Dependent variable) โดยใช้วิธีการทางสถิติในการสร้างสมการ เพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ว่าการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรอิสระที่กำหนดในสมการนั้น จะมีผลกระทบในลักษณะใดต่อตัวแปรตาม ซึ่งจากแนวคิดดังกล่าวผู้วิจัยได้นำมากำหนดฟังก์ชัน ความสัมพันธ์ของดัชนีราคาสินค้าเกษตรที่เกษตรกรได้รับ (P) กับการเปลี่ยนแปลงของค่าเงินบาท ที่แท้จริง (REER) และการเปลี่ยนแปลงตามฤดูกาลรายไตรมาส (T) ดังนี้

$$P = P(\text{REER}, T)$$

การศึกษาคovariance ของตัวแปรใช้วิธีทางสถิติในรูปสมการถดถอยเชิงซ้อน (Multiple Regression) และใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Square) ประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของสมการ ซึ่งในการศึกษาตัวแปรตาม ได้ศึกษาดัชนีราคาสินค้าเกษตรในภาพรวม (P_T) และดัชนีราคาสินค้าเกษตรที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าและส่งออก รวม 4 หมวด คือ ดัชนีราคาสินค้าเกษตร หมวดพืช (P_C และ P_G) ดัชนีราคาสินค้า หมวดปศุสัตว์ (P_L) ดัชนีราคาสินค้า หมวดสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์ประมง (P_F) โดยแบบจำลองเชิงสถิติ แสดงได้ ดังนี้คือ

$$\text{LOG}(P_T) = a + b_1 \text{LOG}(\text{REER}) + b_2 D1 + b_3 D2 + b_4 D3 + e \quad (1)$$

$$\text{LOG}(P_C) = a + b_1 \text{LOG}(\text{REER}) + b_2 D1 + b_3 D2 + b_4 D3 + e \quad (2)$$

$$\text{LOG}(P_G) = a + b_1 \text{LOG}(\text{REER}) + b_2 D1 + b_3 D2 + b_4 D3 + e \quad (3)$$

$$\text{LOG}(P_L) = a + b_1 \text{LOG}(\text{REER}) + b_2 D1 + b_3 D2 + b_4 D3 + e \quad (4)$$

$$\text{LOG}(P_F) = a + b_1 \text{LOG}(\text{REER}) + b_2 D1 + b_3 D2 + b_4 D3 + e \quad (5)$$

โดยกำหนดให้

P_T = ดัชนีราคาสินค้าที่เกษตรกรได้รับ (Farm Price Index) ซึ่งเป็นหมวดดัชนีราคา รวม 4 หมวดหลักของสินค้าเกษตรกรรม ได้แก่ หมวดพืช, หมวดปศุสัตว์, หมวดประมง และ หมวดป่าไม้ รายไตรมาส (ปี 2538 เป็นปีฐาน)

P_C = ดัชนีราคาสินค้าหมวดพืชที่เกษตรกรได้รับ รายไตรมาส (ปี 2538 เป็นปีฐาน)

P_G = ดัชนีราคาสินค้าหมวดธัญพืชและพืชอาหารที่เกษตรกรได้รับ รายไตรมาส (ปี 2538 เป็นปีฐาน)

P_L = ดัชนีราคาสินค้าหมวดปศุสัตว์ที่เกษตรกรได้รับ รายไตรมาส (ปี 2538 เป็นปีฐาน)

P_F = ดัชนีราคาสินค้าหมวดประมงที่เกษตรกรได้รับ รายไตรมาส (ปี 2538 เป็นปีฐาน)

REER = ดัชนีค่าเงินที่แท้จริงรายไตรมาส (ปี 2538 เป็นปีฐาน)

D1 = เวลาไตรมาสที่ 1 ที่ส่งผลกระทบต่อราคาสินค้าที่เกษตรกรได้รับ
(ตัวแปร DUMMY 1 = ช่วงเวลาไตรมาสที่ 1, 0 = ไตรมาสที่ 2, 3, 4)

D2 = เวลาไตรมาสที่ 2 ที่ส่งผลกระทบต่อราคาสินค้าที่เกษตรกรได้รับ
(ตัวแปร DUMMY 1 = ช่วงเวลาไตรมาสที่ 2, 0 = ไตรมาสที่ 1, 3, 4)

D3 = เวลาไตรมาสที่ 3 ที่ส่งผลกระทบต่อราคาสินค้าที่เกษตรกรได้รับ
(ตัวแปร DUMMY 1 = ช่วงเวลาไตรมาสที่ 3, 0 = ไตรมาสที่ 1, 2, 4)

a = ค่าคงที่

b_1, b_2, b_3 = ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร

e = ค่าความคลาดเคลื่อน (error term)

โดยสมมติฐานความสัมพันธ์ คือ

กำหนดให้การเปลี่ยนแปลงของดัชนีราคาสินค้าที่เกษตรกรได้รับ หมวดสินค้าเกษตรกรรม ที่ทำการศึกษา (P_T, P_C, P_G, P_L และ P_F) มีความสัมพันธ์ในทางตรงข้ามกับการเปลี่ยนแปลงของ ดัชนีค่าเงินที่แท้จริง (REER) กล่าวคือ ราคาสินค้าที่เกษตรกรได้รับจะเพิ่มขึ้นเมื่อค่าเงินบาทที่แท้จริงลดลง และ

สมมติฐานให้การเปลี่ยนแปลงของดัชนีราคาสินค้าที่เกษตรกรได้รับ หมวดสินค้าเกษตรกรรมที่ทำการศึกษา (P_T, P_C, P_G, P_L และ P_F) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับเวลาในไตรมาสที่ศึกษา (D1, D2, D3)

บทที่ 3

ระบบอัตราแลกเปลี่ยนและการค้าสินค้าเกษตรกรรมของประเทศไทย

ในบทนี้แยกการศึกษาออกเป็น 2 ส่วนได้แก่การศึกษาาระบบอัตราแลกเปลี่ยนของประเทศไทยและส่วนที่เป็นการค้าสินค้าเกษตรกรรมของประเทศไทย ดังนี้

ระบบอัตราแลกเปลี่ยนของประเทศไทย

วิวัฒนาการระบบอัตราแลกเปลี่ยนของประเทศไทย

จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ประเทศไทยได้ผ่านการใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนมาหลากหลายรูปแบบ ตั้งแต่ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบคงที่ (Fixed Exchange Rate system) ซึ่งเคลื่อนไหวไม่เกินขอบเขตที่กำหนด จนกระทั่งเริ่มมีการปรับระบบให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น โดยเคลื่อนไหวตามปริมาณและความต้องการของเงินตราต่างประเทศ โดยในรายละเอียดที่จะได้กล่าวถึงเป็นช่วง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ระบบอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราก่อนการจัดตั้งกองทุนรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยน

ในช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศไทยผูกค่าเงินบาทไว้กับเงินปอนด์สเตอร์ลิง โดยค่าเงินบาทอยู่ในระดับ 11 บาท ต่อ 1 ปอนด์สเตอร์ลิง และปล่อยให้มีการขึ้นลงอย่างเสรี โดยไม่มีกฎหมายควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราแต่อย่างใด จนมาถึงช่วงระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศไทยเริ่มประสบปัญหาขาดแคลนเงินตราต่างประเทศ จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ. 2485 ขึ้น โดยการควบคุมในช่วงดังกล่าวมีวัตถุประสงค์สำคัญ 4 ประการ คือ

1.1 เพื่อรวบรวมเงินตราต่างประเทศไว้ในแหล่งกลาง

1.2 เพื่อควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงินตราต่างประเทศให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และสอดคล้องกับนโยบายของทางการ

1.3 เพื่อควบคุมมิให้มีการเลียงโอนเงินทุนออก

1.4 เพื่อรักษาค่าเงินบาทให้มั่นคง

ภายหลังสงครามโลกสิ้นสุดลง เศรษฐกิจของประเทศไม่มั่นคง ประสบปัญหาเงินเพื่อมีภาระในการบูรณะประเทศ เกิดการขาดแคลนเงินตราต่างประเทศ ทำให้ทางการต้องเข้าควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินอย่างเข้มงวด โดยในปี พ.ศ. 2489 ได้นำระบบการควบคุมการปริวรรตเงินตรามาใช้และกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนทางการ (Official Rate) ขึ้นมา โดยกำหนดให้อยู่ในระดับ 40 บาท ต่อ 1 ปอนด์สเตอร์ลิง ทั้งนี้ยึดหลักให้อัตราแลกเปลี่ยนขึ้นอยู่กับอัตราส่วนของปริมาณเงินทุนหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจ กับทุนสำรองเงินตราต่างประเทศ นอกจากนี้ยังกำหนดการรับแลกเปลี่ยนเงินกับธนาคารแห่งประเทศไทย ให้ผู้ส่งออกนำเงินตราต่างประเทศที่ได้จากการขายสินค้ามาขายให้แก่ธนาคารแห่งประเทศไทยในอัตราทางการ และให้ผู้นำเข้าที่ต้องการซื้อเงินตราต่างประเทศก็สามารถซื้อจากธนาคารแห่งประเทศไทยในอัตราทางการเช่นกัน ทั้งนี้เนื่องจากต้องการรวบรวมเงินตราต่างประเทศทั้งหมดไว้ที่แหล่งกลาง คือ ธนาคารแห่งประเทศไทย แล้วจัดสรรเงินที่ได้รับมานั้นเพื่อรายจ่ายต่างๆ ตามความจำเป็น อย่างไรก็ตามการควบคุมดังกล่าวก่อให้เกิดตลาดมืดขึ้น มีการซื้อขายเงินตราต่างประเทศในอัตราสูงกว่าทางการกำหนด ทำให้ในปี พ.ศ. 2490 ทางการต้องเปลี่ยนมาใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนหลายอัตรา ทั้งนี้เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ โดยอัตราแลกเปลี่ยนดังกล่าวประกอบด้วย อัตราทางการ เป็นอัตราที่ทางการกำหนดขึ้นตามกฎหมาย และอัตราเสรี ที่ขึ้นอยู่กับอุปสงค์และอุปทานของเงินตราต่างประเทศในขณะนั้น โดยกำหนดให้ผู้ส่งออกข้าว ยาง ดีบุกและไม้สัก ต้องส่งมอบเงินตราต่างประเทศให้กับธนาคารแห่งประเทศไทยในอัตราทางการ ซึ่งทางการจะนำเงินจำนวนนี้ไปใช้จ่ายเพื่อการฟื้นฟูประเทศ ส่วนผู้ส่งออกอื่นๆ นั้นไม่ต้องนำเงินตราต่างประเทศไปขายให้กับธนาคารแห่งประเทศไทย แต่สามารถนำไปขายในตลาดโดยเสรี

จากมาตรการดังกล่าวทำให้ฐานะเงินตราของประเทศเริ่มมีความมั่นคงขึ้น ในปี พ.ศ. 2495 ทางการจึงเริ่มผ่อนคลายการควบคุมลง โดยอนุญาตให้ตัวแทนรับอนุญาตประกอบธุรกิจเกี่ยวกับเงินตราต่างประเทศ ทำหน้าที่ซื้อขายเงินตราต่างประเทศได้ อย่างไรก็ตามได้เกิดภาวะการขาดดุลการค้าอย่างมากในปี พ.ศ. 2496 ทำให้รัฐบาลหันมาทบทวนนโยบายเกี่ยวกับอัตราแลกเปลี่ยนใหม่ เนื่องจากระบบอัตราแลกเปลี่ยนหลายอัตราไม่สามารถแก้ไขการขาดดุลการค้า และภาวะเงินเฟ้อได้ ดังนั้นในปี พ.ศ. 2497 ทางการจึงได้ใช้นโยบายการส่งเสริมการค้า

และมาตรการด้านภาษีเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาการขาดดุลค้าและปัญหาเงินเฟ้อ โดยมีการแก้ไขระเบียบและพิธีการต่าง ๆ เพื่อลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็นแก่ธุรกิจการค้า ตลอดจนเพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงานของตัวแทนรับอนุญาต (โดยการออกกฎกระทรวงฉบับที่ 13 พ.ศ.2497) และได้จัดตั้งกองทุนรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศขึ้น (วนิดา, 2541:33-35)

2. ระบบอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราภายใต้กองทุนรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยน

ในปี พ.ศ. 2498 ทางกรมได้ยกเลิกระบบอัตราแลกเปลี่ยนหลายอัตรา พร้อมกับจัดตั้งกองทุนรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยน (Exchange Equalization Fund: EEF) ขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศให้มีเสถียรภาพเหมาะสมกับสถานการณ์เศรษฐกิจและการเงินของประเทศ กล่าวคือจะมีการเพิ่มอุปทานของเงินตราต่างประเทศในช่วงที่มีความต้องการเงินตราต่างประเทศมาก และจะมีการเพิ่มอุปสงค์ต่อเงินตราต่างประเทศเมื่อตลาดมีเงินตราต่างประเทศเกินความต้องการ ซึ่งระบบการเงินระหว่างประเทศภายใต้การดำเนินงานของกองทุนรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยนนั้นมีการเคลื่อนไหวดังนี้

2.1 ก่อนการกำหนดค่าเสมอภาคของเงินบาท (พ.ศ.2498-2506)

เนื่องจากในปี พ.ศ.2492 ประเทศไทยได้เข้ามาเป็นสมาชิกของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ(International Monetary Fund: IMF) ซึ่งมีพันธะต้องประกาศค่าเสมอภาคเงินบาทเทียบกับทองคำแห่งภายใต้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนตายตัว (Fixed Exchange Rate) แต่เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจต่างๆ ยังไม่เอื้ออำนวยจึงได้ขอผลัดผ่อนเลื่อนการกำหนดค่าเสมอภาคเรื่อยมาจนถึงปี พ.ศ. 2506 ในระหว่างนั้นทางการปล่อยให้อัตราแลกเปลี่ยนเคลื่อนไหวไปตามกลไกภาวะตลาด โดยทุนรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรามีนโยบายแทรกแซงในตลาด เพื่อป้องกันความเคลื่อนไหวผิดปกติของอัตราแลกเปลี่ยนเพียงในระยะสั้น ส่วนแนวโน้มในระยะยาวนั้นปล่อยให้เป็นไปตามความต้องการและพื้นฐานที่แท้จริงของเศรษฐกิจ ซึ่งทุนรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยนก็สามารถดำเนินการให้ตลาดแลกเปลี่ยนเงินตรามีเสถียรภาพมั่นคงได้

2.2 ระบบค่าเสมอภาคของเงินบาท (พ.ศ.2506-2521)

ปี พ.ศ. 2506 ประเทศไทยเริ่มเข้าสู่ระบบอัตราแลกเปลี่ยนตายตัวตามพันธะของสมาชิกกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ได้มีการประกาศค่าเสมอภาคของเงินบาทเทียบกับทองคำ

หรือเทียบค่าเป็นอัตราแลกเปลี่ยนดอลลาร์สหรัฐฯ โดยกำหนดให้เทียบค่าเท่ากับทองคำบริสุทธิ์หนัก 0.0427245 กรัมหรือเทียบเป็นอัตราแลกเปลี่ยนดอลลาร์สหรัฐฯ เท่ากับ 20.80 บาท โดยประเทศไทยจะต้องรักษาอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราให้เคลื่อนไหวอยู่ในขอบเขตที่กองทุนการเงินระหว่างประเทศกำหนด หรือเปลี่ยนแปลงไม่เกินร้อยละ 1 ของค่าเสมอภาคดังกล่าว จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2514 ค่าเสมอภาคของเงินบาทที่กำหนดไว้เริ่มมีปัญหา เนื่องจากปัญหาการขาดความเชื่อมั่นในเงินดอลลาร์สหรัฐฯ จึงทำให้ประเทศสหรัฐฯ ประกาศรับแลกเปลี่ยนดอลลาร์ที่ประเทศอื่นถืออยู่เป็นทองคำ เริ่มมีบางประเทศปล่อยให้ค่าเงินของตนลอยตัว และถึงแม้มีความพยายามที่จะรักษาระบบอัตราแลกเปลี่ยนของโลกให้มีเสถียรภาพ แต่ก็ไม่เป็นผลเมื่อประเทศอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ได้ปล่อยให้ค่าเงินลอยตัวสูงขึ้นจากค่าเสมอภาคในปี พ.ศ. 2516

เมื่อเงินสกุลสำคัญในยุโรปใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัวมีค่าสูงขึ้นเมื่อเทียบกับค่าเงินดอลลาร์สหรัฐฯ มีผลทำให้ค่าแท้จริงของเงินบาทลดลงเมื่อเทียบกับเงินสกุลต่างๆ ของประเทศคู่ค้า ดังนั้นทางการจึงประกาศเพิ่มค่าเงินบาทขึ้นร้อยละ 4 โดยกำหนดค่าเสมอภาคใหม่เป็น 1 บาท ต่อ ทองคำบริสุทธิ์หนัก 0.0368331 กรัม หรือ 20 บาท ต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐฯ พร้อมทั้งขยายอัตราแลกเปลี่ยนของค่าเสมอภาคจากร้อยละ 1 เป็น ร้อยละ 2.25 การดำเนินการดังกล่าวทำให้ค่าเงินบาทมีเสถียรภาพมากขึ้น และทางการสามารถรักษาค่าเสมอภาคในอัตราดังกล่าวมาจนถึงปี 2521 เมื่อ กองทุนการเงินระหว่างประเทศได้ยกเลิกระบบค่าเสมอภาคอย่างเป็นทางการ และให้สมาชิกตัดสินใจเลือกระบบอัตราแลกเปลี่ยนที่เหมาะสมเองได้

2.3 ระบบการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนประจำวันร่วมกับธนาคารพาณิชย์ (พ.ศ. 2521- 2524)

การกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนในช่วงแรก หลังจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศประกาศยกเลิกการใช้ระบบค่าเสมอภาคของเงินบาท กองทุนรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยนยังคงเป็นผู้กำหนดอัตราแลกเปลี่ยนซื้อขายเงินตราต่างประเทศในอัตราเดิม และค่อยๆ ขยายอัตราซื้อขายเพิ่มขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไป เพื่อมิให้ตลาดเงินตราต่างประเทศปั่นป่วนมาก ต่อมาได้เปลี่ยนวิธีการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนจากเดิมที่กองทุนรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยนเป็นผู้กำหนดอัตราแลกเปลี่ยนแต่เพียงผู้เดียวมาเป็นวิธีการร่วมกันกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนประจำวันร่วมกับธนาคารพาณิชย์ (Daily Fixing) ในปี พ.ศ. 2521

หลักการสำคัญของการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนประจำวันคือ ในทุกๆเช้าของวันทำการทุนรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยนและธนาคารพาณิชย์จะร่วมกันกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนที่ทำให้เกิดความสมดุลระหว่างอุปสงค์และอุปทานของเงินตราต่างประเทศที่ทำการซื้อขายในแต่ละวัน โดยผู้ที่เกี่ยวข้องจะทำการเสนอซื้อขายและปรับอัตราซื้อขายจนได้อัตราที่สมดุล การที่ทุนรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยนสามารถเข้าไปเสนอซื้อเสนอขายร่วมกับธนาคารพาณิชย์ ทำให้สามารถชักจูงให้อัตราแลกเปลี่ยนเคลื่อนไหวอย่างมีเสถียรภาพสอดคล้องกับนโยบายของทางการ ในแง่วิธีการดำเนินงาน ก็มีการปรับให้สอดคล้องกับระบบที่ใช้ คือทุนรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยนยกเลิกการซื้อขายกับธนาคารพาณิชย์ตามอัตราที่ประกาศไว้ตายตัวโดยไม่จำกัดจำนวน เปลี่ยนมาเป็นการซื้อขายตามจำนวนและในอัตราที่ตกลงกันในแต่ละวันเท่านั้น

การกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนประจำวันที่ทำให้เกิดความสมดุลนั้นกระทำเฉพาะสำหรับเงินดอลลาร์สหรัฐฯ เพียงสกุลเดียว แต่ทุนรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยนและธนาคารพาณิชย์ยังได้ร่วมกันกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินบาทกับเงินสกุลหลักอีก 6 สกุลด้วยกัน ได้แก่ เงินปอนด์สเตอร์ลิง มาร์คเยอรมัน เยนญี่ปุ่น ริงกิตมาเลเซีย ดอลลาร์สิงคโปร์ และ ดอลลาร์ฮ่องกง โดยใช้วิธีการควบไหว้ระหว่างอัตราบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ และดอลลาร์สหรัฐฯ กับเงินสกุลที่เกี่ยวข้อง วิธีการนี้ทำให้อัตราแลกเปลี่ยนประจำวันมีการเคลื่อนไหวมากขึ้นตามภาวะตลาด โดยทุนรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยนพยายามที่จะรักษาค่าเงินบาทให้มีเสถียรภาพเมื่อเทียบกับกลุ่มค่าสำคัญของไทย แทนที่จะรักษาเสถียรภาพกับค่าเงินดอลลาร์สหรัฐฯ เพียงสกุลเดียว ขณะเดียวกันก็ตระหนักว่าเงินสกุลดอลลาร์สหรัฐฯ เป็นสกุลหลักที่ใช้ชำระเงินค่าธุรกรรมระหว่างประเทศ ดังนั้นการดำเนินการให้อัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินบาทและเงินดอลลาร์สหรัฐฯ ให้มีความยืดหยุ่นขึ้นจึงใช้หลักค่อยเป็นค่อยไป เพื่อให้เกิดเสถียรภาพ ดังนั้นในทางปฏิบัติค่าเงินบาทจึงไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก

2.4 ทุนรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยนเป็นผู้กำหนดอัตราแลกเปลี่ยนประจำวัน (พ.ศ.2524-2527)

ตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2524 ค่าเงินดอลลาร์สหรัฐฯ มีแนวโน้มแข็งตัวขึ้นเมื่อเทียบกับเงินสกุลสำคัญต่างๆ ในตลาดโลก เป็นผลให้ค่าเงินบาทเมื่อเทียบกับค่าเงินดอลลาร์สหรัฐฯ มีค่าลดลง แต่ตามระบบการรักษาค่าของเงินบาทให้มีเสถียรภาพเทียบกับกลุ่มสกุลเงินหลายสกุล จึงทำให้ต้องปรับค่าเงินบาทให้ต่ำลงเมื่อเทียบกับสกุลดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งเป็นเงินสกุลแทรกแซง

มีฉะนั้นค่าเงินบาทจะแข็งขึ้นมากเมื่อเทียบกับสกุลอื่นๆ ตามค่าดอลลาร์สหรัฐฯ ไปด้วย ซึ่งจะเป็นผลเสียต่อความสามารถในการแข่งขันด้านส่งออกและกระทบต่อฐานะดุลการชำระเงินของประเทศในที่สุด

ช่วงกลางปี พ.ศ. 2524 ค่าเงินดอลลาร์สหรัฐฯ ในตลาดโลกยังคงแข็งตัวขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นผลให้ธุรกิจต่างๆ และธนาคารพาณิชย์ไม่มีความมั่นใจต่อค่าเงินบาท มีการคาดคะเนถึงกำไรอัตราแลกเปลี่ยน และมีการเร่งชำระคืนหนี้ต่างประเทศ ทำให้เงินสำรองทางการลดลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในระบบที่ทุนรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยนร่วมกับธนาคารพาณิชย์ กำหนดอัตราแลกเปลี่ยนประจำวัน หรือ Daily Fixing นั้นทำให้ธนาคารพาณิชย์สามารถรู้ปริมาณเงินตราต่างประเทศที่ทุนรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยนขายออกไปอย่างต่อเนื่องทุกวัน จึงทำให้เกิดความไม่มั่นใจในค่าเงินบาทรุนแรงขึ้น ดังนั้นในวันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2524 ทางการจึงประกาศลดค่าเงินบาทลงร้อยละ 8.7 เมื่อเทียบกับดอลลาร์สหรัฐฯ จากอัตราเดิมเท่ากับ 21 บาทต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐฯ เป็นอัตรา 23 บาทต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐฯ เพื่อไม่ให้ค่าเงินบาทแข็งตัวเกินความเป็นจริงเมื่อเทียบกับเงินสกุลอื่นๆ พร้อมกันนั้นก็ยกเลิกระบบ Daily Fixing ไป

หลังจากนั้นทุนรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยน ก็ได้คงอัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทสำหรับการซื้อขายกับธนาคารพาณิชย์ไว้ที่อัตรา 23 บาทต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐฯ มาจนถึงปลายปี 2527 ซึ่งในช่วงระหว่างนั้น ทางการได้ใช้วิธีการรักษาเสถียรภาพของค่าเงินบาทเสริมสร้างความเชื่อมั่นในระบบอัตราแลกเปลี่ยน โดยมีการดำเนินมาตรการเสริมหลายประการ ได้แก่ วิธีการซื้อขายเงินดอลลาร์สหรัฐฯ กับธนาคารพาณิชย์โดยวิธีค้าประกันอัตราแลกเปลี่ยน (SWAP) ซึ่งกระตุ้นให้ธนาคารพาณิชย์และลูกค้ากู้เงินจากต่างประเทศเข้ามามากขึ้น อีกทั้งยังเป็นการช่วยผ่อนคลายภาวะเงินตึงในขณะนั้นด้วย อีกทั้งยังได้ขอความร่วมมือให้ธนาคารพาณิชย์ดำรงฐานะเงินตราต่างประเทศทันที เป็นบวกไม่เกินร้อยละ 20 ของเงินกองทุน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการเก็งกำไรอัตราแลกเปลี่ยนจนเกินควร นอกจากนี้ยังกำหนดให้ผู้ส่งออกที่ได้รับความอนุเคราะห์ทางการเงินจากธนาคารแห่งประเทศไทยตามระเบียบबंधช่วงซื้อลดตัวเงิน ต้องทำสัญญาขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้าให้กับธนาคารพาณิชย์ และธนาคารพาณิชย์ต้องขายเงินตราที่รับซื้อล่วงหน้าไว้นั้นทันทีวัตถุประสงค์ก็เพื่อพัฒนาตลาดเงินตราต่างประเทศล่วงหน้าให้มีปริมาณเพียงพอสำหรับวงการธุรกิจ อีกทั้งทำให้ค่าธรรมเนียมการประกันความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยนล่วงหน้า (Premium) ไม่สูงเกินไป (วนิดา, 2541 อ้างถึงใน วิจักขณ์, 2540)

2.5 ทูกรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยนเป็นผู้อำหนดอัตราแลกเปลี่ยนประจำวัน โดยอิงค่าเงินบาทไว้กับเงินสกุลสำคัญหลายสกุล (พ.ศ.2527-2540)

ระบบอัตราแลกเปลี่ยนที่ใช้มาตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2524 เป็นต้นมา ค่าเงินบาทจะผูกโยงไว้กับค่าเงินดอลลาร์สหรัฐฯ มาโดยตลอด จึงทำให้ค่าเงินบาทเปลี่ยนแปลงไปตามค่าเงินดอลลาร์สหรัฐฯ ตลอดเวลา ซึ่งในช่วงปี พ.ศ.2527 ค่าเงินดอลลาร์สหรัฐฯ ในตลาดโลก แข็งตัวขึ้นเมื่อเทียบกับเงินสกุลสำคัญ ระบบการผูกค่าเงินไว้กับเงินดอลลาร์สหรัฐฯ เพียงสกุลเดียว ทำให้ค่าเงินบาทสูงกว่าที่ควรจะเป็นมาก ก่อให้เกิดผลเสียหายทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะดุลการค้า และราคาพืชผล ดังนั้นทางการจึงได้ประกาศปรับปรุงระบบอัตราแลกเปลี่ยนใหม่ที่เรียกว่า “ระบบ ตะกร้าเงิน” เมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน พ.ศ.2527 ซึ่งมีสาระสำคัญ 2 ประการดังนี้

2.5.1 ปรับปรุงระบบการแลกเปลี่ยนเงินตรา ให้เป็นระบบที่ผูกค่าเงินบาทไว้กับ กลุ่มเงินตราของประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทยแทนที่จะผูกค่าไว้กับเงินดอลลาร์สหรัฐฯ เพียงสกุลเดียว และให้ทูกรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยนเป็นผู้อำหนดอัตราการค้าซื้อขายเงินดอลลาร์สหรัฐฯ ของทูกรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยนกับธนาคารพาณิชย์

2.5.2 กองทุนรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยนได้กำหนดอัตรากลางเริ่มต้นด้วย อัตรา 27 บาทต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐฯ เมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน พ.ศ. 2527 ซึ่งมีผลทำให้ค่าเงินบาทมี ค่าลดลงประมาณร้อยละ 15 เมื่อเทียบกับเงินดอลลาร์สหรัฐฯ

2.5.3 ในการดำเนินมาตรการรักษาเสถียรภาพของค่าเงินบาทภายใต้ระบบ อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราที่ปรับปรุงใหม่นี้ ทูกรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยนจะทำการกำหนดอัตรา แลกเปลี่ยนระหว่างเงินบาทกับดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งเป็นเงินสกุลแทรกแซงทุกวัน โดยคำนึงถึงปัจจัย 3 ประการ คือ

2.5.4 ค่าเฉลี่ยของเงินสกุลต่างๆ ของประเทศคู่ค้าสำคัญของประเทศไทย ซึ่งเป็นสกุลเงินที่อยู่ในตะกร้าเงินของสกุลเงินที่นำมาสร้างเป็นดัชนีค่าเงินบาท สกุลเงินเหล่านั้นได้แก่ ดอลลาร์สหรัฐฯ ปอนด์สเตอร์ลิง มาร์คเยอรมัน เยนญี่ปุ่น และริงกิตมาเลเซีย เป็นต้น

2.5.5 ปริมาณการซื้อขายเงินดอลลาร์สหรัฐฯ ในแต่ละวันที่ผ่านมา

2.5.6 เป้าหมายทางเศรษฐกิจการเงินของประเทศในระยะปานกลาง และระยะยาว เช่น ภาวะเงินเฟ้อ ดุลการค้า อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ เป็นต้น (ทิวาพร, 2540: 137)

3. ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัว (Managed Float System)

นับตั้งแต่มีการใช้ระบบตะกร้าเงินมาตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2527 โดยกำหนดค่าเงินบาทเทียบกับกลุ่มสกุลเงินของประเทศคู่ค้าสำคัญ โดยทุนรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยนเป็นผู้ประกาศอัตรากลางระหว่างเงินบาทกับเงินดอลลาร์สหรัฐฯ และทำการซื้อขายเงินดอลลาร์สหรัฐฯ กับธนาคารพาณิชย์ตามอัตราที่กำหนดนั้น ระบบดังกล่าวทำให้ค่าเงินบาทเป็นสกุลเงินที่มีเสถียรภาพมากที่สุดสกุลหนึ่งในช่วงที่ผ่านมา ซึ่งเอื้ออำนวยให้การค้าและการลงทุนขยายตัวอย่างรวดเร็วและส่งผลให้เศรษฐกิจไทยมีอัตราการเติบโตในเกณฑ์สูงกว่าร้อยละ 8 ต่อปี

อย่างไรก็ตามในช่วงนี้ทางการมีนโยบายการเปิดเสรีทางการเงิน (Liberalization of Financial Market Policy) ซึ่งเป็นการเปิดเสรีแบบปราศจากการกำกับดูแลเงินทุนที่ไหลเข้าออก ธุรกิจภาคเอกชนก่อนนี้ต่างประเทศเพิ่มขึ้นจนภาระหนี้ต่างประเทศเกินขีดความสามารถที่ระบบเศรษฐกิจจะรองรับได้ ประกอบกับภาวะการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดที่ต่อเนื่องกันมาหลายปี ดังนั้นตั้งแต่ต้นปี 2538 เป็นต้นมา ประเทศไทยจึงเริ่มมีปัญหาด้านเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและการเงินระหว่างประเทศ ทางการจึงได้ดำเนินนโยบายการเงินการคลังอย่างระมัดระวัง เพื่อชะลอการใช้จ่ายของระบบเศรษฐกิจภายใต้กรอบการรักษาเสถียรภาพของค่าเงินบาท แนวนโยบายดังกล่าวมีผลให้เสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศทั้งอัตราเงินเฟ้อและการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดปรับตัวดีขึ้น แต่มาตรการดังกล่าวรวมทั้งภาวะส่งออกที่ตกต่ำ และเงินทุนนำเข้าชะลอลง ส่งผลให้เศรษฐกิจชะงักงัน ในด้านการเงินนั้น อัตราดอกเบี้ยในประเทศยังคงระดับสูงอย่างต่อเนื่องเป็นเวลากว่า 2 ปี ทำให้สถาบันการเงินต่างๆ ประสบปัญหาหนี้เสีย ทำให้เกิดข้อจำกัดในการขยายตัวของสินเชื่อและการประกอบธุรกิจของภาคเอกชน สถานการณ์ดังกล่าวก่อให้เกิดการเรียกร้องกันอย่างกว้างขวางให้ผ่อนคลายนโยบายการเงินเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ จึงเกิดการคาดคะเนว่าทางการจะใช้มาตรการด้านอัตราแลกเปลี่ยนมาเป็นเครื่องมือแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ เพื่อให้อัตราดอกเบี้ยลดลงได้

ทั้งนี้นับตั้งแต่ต้นปี 2540 ได้เกิดการเก็งกำไรค่าเงินบาทเรื่อยมา ซึ่งทางการได้เข้าแทรกแซงตลาดเงินตราต่างประเทศเพื่อรักษาเสถียรภาพของเงินบาทอย่างต่อเนื่อง ทำให้สภาวะ

เงินทุนสำรองของประเทศอยู่ในภาวะที่เป็นอันตรายต่อระบบเศรษฐกิจ ประกอบกับเกิดข่าวลือการลดค่าเงินบาทและมีการวิพากษ์วิจารณ์นโยบายอัตราแลกเปลี่ยนกันอย่างกว้างขวาง โดยการเปรียบเทียบระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยกับประเทศเม็กซิโกที่ต้องลดค่าเงินเปโซในช่วงปี พ.ศ. 2537 จนทำให้ธุรกิจเอกชนขาดความเชื่อมั่นในค่าเงินบาท ปัญหาเศรษฐกิจเริ่มเลวร้ายเมื่อสถาบันจัดอันดับความน่าเชื่อถือของต่างประเทศหลายสถาบันประกาศลดเครดิตทางการเงินของประเทศไทย รวมถึงปัญหาทางการเมืองที่วุ่นวายเป็นโอกาสให้นักเก็งกำไรต่างชาติโจมตีค่าเงินบาทอีกหลายครั้ง จนกระทั่งกระทรวงการคลังและธนาคารแห่งประเทศไทยต้องประกาศปรับปรุงระบบอัตราแลกเปลี่ยนเป็น “ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัว” เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2540 เพื่อยุติความไม่แน่นอนที่เกิดขึ้น และปรับไปสู่ระบบที่จะเป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาว

ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัวนี้เป็นระบบที่ปล่อยให้อัตราแลกเปลี่ยนถูกกำหนดโดยกลไกตลาด ซึ่งจะขึ้นอยู่กับอุปสงค์และอุปทานของเงินตราต่างประเทศเป็นสำคัญ มิได้ผูกติดกับสกุลใดสกุลหนึ่งหรือหลายสกุลในระบบตะกร้าเงิน โดยที่ธนาคารพาณิชย์จะเป็นผู้กำหนดอัตราซื้อขายเงินตราต่างประเทศกับลูกค้าเอง (Counter Rate) ซึ่งจะแตกต่างกันไปตามธนาคารแต่ละแห่ง อย่างไรก็ตามธนาคารแห่งประเทศไทยยังคงมีบทบาทสำคัญในการกำหนดระดับและทิศทางของอัตราแลกเปลี่ยนในตลาด โดยคำนึงถึงฐานะทางเศรษฐกิจ เช่น ดุลการค้า ดุลการชำระเงิน เงินสำรองของประเทศ ภาวะตลาด ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้ค่าเงินบาทมีการเคลื่อนไหวในลักษณะที่ผันผวนมากจนเกินไปในระยะสั้น ซึ่งจะเป็นผลทำให้ค่าเงินบาทมีเสถียรภาพในระยะยาว (รังสรรค์, 2540: 3-4) ซึ่งการเข้าแทรกแซงอัตราแลกเปลี่ยนของธนาคารแห่งประเทศไทย จะกระทำการผ่านกลไกของตลาดเงินใน 3 ทางคือ

1. การซื้อขายพันธบัตรผ่านคู่ค้าของธนาคารแห่งประเทศไทยในตลาด Open Market Operation: OMO
2. การซื้อขายพันธบัตรในตลาดซื้อคืนพันธบัตร (Bond Repurchase: Repo)
3. การให้สถาบันการเงินกู้ยืมผ่านหน้าต่างการเงิน (Loan Window) โดยมีอัตราดอกเบี้ยมาตรฐาน (Discount Rate) เป็นตัวกำหนดทิศทางของอัตราดอกเบี้ยระยะสั้นอื่นๆ ของสถาบันการเงิน

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่ออัตราการแลกเปลี่ยนระบบอัตราแลกเปลี่ยนเป็นระบบลอยตัว

โดยทั่วไปการคาดการณ์อัตราแลกเปลี่ยนในระยะสั้นในระบบอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัว เป็นเรื่องที่ทำได้ค่อนข้างยาก เนื่องจากโดยพื้นฐานของอัตราแลกเปลี่ยนจะถูกกำหนดจากอุปสงค์ และอุปทานของผู้เกี่ยวข้องในตลาดเงินตราต่างประเทศ ทำให้อัตราแลกเปลี่ยนสามารถเคลื่อนไหว ขึ้นลงได้ตามภาวะการณ์ตลาดเงินตราต่างประเทศในขณะนั้น ดังนั้นการเคลื่อนไหวจึงแกว่ง ค่อนข้างมากหรือมีความผันผวน (Volatility) สูง นอกจากนี้ในระยะยาวอัตราแลกเปลี่ยนยังสามารถเบี่ยงเบนไปจากจุดสมดุลในระยะยาว (Long Run Equilibrium Exchange Rate) ได้

อย่างไรก็ตามทิศทางการเคลื่อนไหวของอัตราแลกเปลี่ยนในระยะปานกลาง และระยะ ยาวนั้น มักจะถูกกำหนดโดยปัจจัยพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจ (Economic Fundamentals) เป็น ส่วนใหญ่ ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ความแตกต่างของอัตราดอกเบี้ยในประเทศกับต่างประเทศ

กรณีที่อัตราดอกเบี้ยระยะสั้นของประเทศไทยมีการปรับขึ้น โดยที่อัตราดอกเบี้ยระยะ สั้นของต่างประเทศไม่มีการเปลี่ยนแปลง จะเป็นผลทำให้เงินทุนจากต่างประเทศไหลเข้ามาใน ประเทศไทยเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ค่าเงินบาทแข็งตัวขึ้น (Appreciated) ตามทฤษฎีอัตราดอกเบี้ยเสมอ ภาค (Interest Rate Parity: IRP) ที่ว่าด้วยการปรับตัวของอัตราแลกเปลี่ยนเพื่อสะท้อนการ เปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ย ดังนั้นความแตกต่างของอัตราดอกเบี้ยภายในประเทศกับ ต่างประเทศจึงนับเป็นตัวแปรสำคัญในการชี้ทิศทาง และระดับการเคลื่อนไหวของค่าเงินบาท

อย่างไรก็ตามมีบางกรณีที่อัตราดอกเบี้ยในประเทศเพิ่มขึ้นแล้ว อาจไม่ทำให้เงินทุน จากต่างประเทศไหลเข้าและค่าเงินบาทยังคงอ่อนตัวลง ก็เนื่องจากมีปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพิ่มเติมเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ไม่เกื้อหนุนต่อการเพิ่มอัตราดอกเบี้ยภายในประเทศ ดังจะได้ กล่าวในลำดับต่อไปนี้

2. ความแตกต่างของอัตราของอัตราเงินเฟ้อระหว่างประเทศ

กรณีที่อัตราเงินเฟ้อในประเทศมีระดับสูงกว่าอัตราเงินเฟ้อของประเทศคู่ค้าหรือคู่แข่งชั้นของประเทศไทย จะทำให้อัตราแลกเปลี่ยนที่เป็นตัวเงิน (Nominal Exchange Rate) อ่อนตัวลงอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะอัตราเงินเฟ้อที่สูงขึ้นจะทำให้มูลค่าของเงินในรูปสกุลบาทมีค่าลดลง ซึ่งกลไกอัตราแลกเปลี่ยนที่มีประสิทธิภาพย่อมจะปรับลดค่าเงินตามไปด้วย โดยความสัมพันธ์ระหว่างอัตราแลกเปลี่ยนกับอัตราเงินเฟ้อดังกล่าวนี้เป็นไปตามกลไกทางทฤษฎีอำนาจซื้อเสมอภาค (Purchasing Power Parity: PPP) ซึ่งกำหนดค่าอัตราแลกเปลี่ยนของเงินสกุลตามผลต่างของอัตราเงินเฟ้อระหว่างสองประเทศนั้น ๆ กล่าวคือประเทศที่มีอัตราเงินเฟ้อสูงกว่า สกุลเงินของประเทศนั้น จำเป็นต้องมีค่าอ่อนตัวลง (Depreciated) เพื่อชดเชยผลของเงินเฟ้อในการค้าระหว่างประเทศ ด้วยเหตุนี้อัตราเงินเฟ้อในประเทศ จึงนับเป็นตัวแปรสำคัญทางเศรษฐกิจที่ชี้ถึงการกำหนดค่าเงินที่อ่อนตัวลง หรือ แข็งตัวขึ้นในอนาคต

3. อัตรากการค้า (Terms of Trade) และดุลการค้า

อัตรากการค้า คือ อัตราส่วนระหว่างราคาสินค้าส่งออกเทียบกับราคาสินค้านำเข้า กรณีราคาสินค้าส่งออกของประเทศไทยเพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับราคาสินค้านำเข้า จะทำให้อัตรากการค้าของประเทศไทยดีขึ้น ซึ่งจะทำให้ค่าเงินบาทแข็งตัวขึ้นด้วย และโดยทั่วไปการตกต่ำของปริมาณการค้าหรือการขาดดุลการค้าจะทำให้รายได้จากการส่งออกลดลง ซึ่งจะสร้างแรงกดดันต่ออัตราแลกเปลี่ยนที่อ่อนตัวลง โดยเฉพาะในกรณีของประเทศไทยซึ่งมีการขาดดุลการค้าต่อเนื่องเป็นเวลาหลายปี ทำให้ค่าเงินบาทมีค่าอ่อนตัวลงมาโดยตลอด

4. ประสิทธิภาพการผลิตและรสนิยมในการบริโภค

กรณีที่ประเทศไทยสามารถผลิตสินค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น จะทำให้รายได้จากการส่งออกเพิ่มขึ้น และค่าเงินบาทจะแข็งขึ้นตามไปด้วย ในทางตรงกันข้าม กรณีที่คนไทยนิยมการบริโภคสินค้านำเข้าเพิ่มขึ้น เมื่อมีรายได้สูงขึ้น ก็จะเป็นผลให้ค่าเงินบาทมีค่าอ่อนตัว

5. ทัศนคติของผู้ที่เกี่ยวข้องในตลาดการเงินระหว่างประเทศ (Sentiment)

แม้ว่าในทางทฤษฎี ปัจจัยทั้งสี่ข้างต้นจะเป็นปัจจัยพื้นฐานที่มีความสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมกรรมการเคลื่อนไหวของอัตราแลกเปลี่ยนในระยะปานกลางและระยะยาว แต่ปัจจัยทางด้านจิตวิทยาและความเชื่อมั่นในเสถียรภาพของเศรษฐกิจก็มีความสำคัญ เนื่องจากผู้เกี่ยวข้องในตลาดการเงินระหว่างประเทศมีทัศนคติที่แตกต่างกันไปทั้งในแง่ดีและแง่ร้าย ประกอบกับการนำเสนอของสื่อต่างๆ ที่สามารถสร้างข่าวลือ เช่น ความไม่มั่นใจในนโยบายการแก้ไขวิกฤตการณ์อสังหาริมทรัพย์ การเกิดข่าวลือการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง การขาดความเชื่อมั่นในเรื่องการแก้ไขปัญหาของสถาบันการเงิน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้อาจเป็นสาเหตุทำให้ค่าเงินบาทอาจเบี่ยงเบนไปจากกฎเกณฑ์ทางทฤษฎีข้างต้นได้

6. การแทรกแซงของธนาคารกลาง

แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงมาใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัว แต่ทางการยังจำเป็นต้องดูแลระดับอัตราแลกเปลี่ยนอยู่ หากอัตราแลกเปลี่ยนเปลี่ยนแปลงไปอย่างรุนแรงจะก่อให้เกิดความไร้เสถียรภาพขึ้น ดังนั้นทางการจึงต้องใช้นโยบายทางเศรษฐกิจอื่นๆ เข้ามาช่วยแทรกแซงเพื่อให้อัตราแลกเปลี่ยนมีเสถียรภาพ ซึ่งในวิธีการแทรกแซงอัตราแลกเปลี่ยนในปัจจุบัน ธนาคารกลางจะทำการซื้อและขายเงินสกุลบาทแลกกับเงินตราต่างประเทศ วิธีการนี้จึงมีผลต่อปริมาณเงินในระบบการเงิน แต่จะมีผลต่ออัตราดอกเบี้ยตามมา ด้วยเหตุนี้ถ้าธนาคารกลางไม่ต้องการให้อัตราดอกเบี้ยเปลี่ยนแปลง ก็สามารถเข้าไปซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาด (Open Market Operation) เพื่อหักล้างผลของการแทรกแซงอัตราแลกเปลี่ยน (Sterilization)

7. เหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด

เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดเกิดขึ้น อาจส่งผลในทางตรงหรือทางอ้อมต่ออัตราแลกเปลี่ยนได้ เช่น กรณีการเกิดภัยธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองอย่างฉับพลัน การประท้วงของแรงงาน เป็นต้น ซึ่งอาจเป็นเหตุให้เกิดการลดค่าเงินอย่างทันทีทันใด

ผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นหลังจากการปรับระบบอัตราแลกเปลี่ยนเป็นระบบลอยตัว

1. ผลกระทบต่อภาคการส่งออก

เมื่อประเทศไทยนำระบบอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัวมาใช้ ค่าเงินบาทที่เคยแข็งตัวเกินจริง (Over Value) จากการใช้ระบบตรึงค่าเงินได้อ่อนตัวลงเมื่อเปรียบเทียบกับเงินสกุลต่างๆ ที่สำคัญ การที่ค่าเงินบาทอ่อนตัวลงเช่นนี้เป็นผลดีต่อภาคการส่งออกของประเทศไทยในระยะยาว เนื่องจากจะทำให้สินค้าที่ส่งออกมีราคาถูกลงในทัศนะของคู่ค้าต่างประเทศ เป็นผลให้ความสามารถในการแข่งขันของประเทศเพิ่มขึ้น และก่อให้เกิดการขยายตัวของภาคการส่งออกมากขึ้น

แต่ในทางทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศ Marshall และ Lerner ได้กล่าวว่าหากสิ่งอื่นๆ คงที่ การลดค่าเงินจะทำให้ดุลการค้าดีขึ้น ถ้าทั้งปริมาณการส่งออกและปริมาณนำเข้ามีความยืดหยุ่นต่ออัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงเพียงพอ หรือจะทำให้ภาคการส่งออกดีขึ้นพร้อมกับอุปสงค์การนำเข้าของผู้บริโภคลดลง

ดังนั้นหากจะพิจารณาผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศ จึงต้องแยกตามลักษณะโครงสร้างรายรับและรายจ่ายของธุรกิจในแต่ละประเภทเป็นสำคัญ โดยสามารถแยกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1.1 กรณีที่ธุรกิจมีรายรับในรูปเงินดอลลาร์สหรัฐฯ โดยมีต้นทุนในการผลิตเป็นเงินบาท กรณีนี้ต้นทุนในการผลิตของธุรกิจจะได้รับผลกระทบค่อนข้างน้อยจากการอ่อนตัวของค่าเงินบาท เช่น สินค้าเกษตรและธุรกิจการเกษตร การอ่อนตัวของค่าเงินบาทจึงน่าจะเป็นประโยชน์ต่อธุรกิจในกลุ่มนี้มากที่สุด

1.2 กรณีที่ธุรกิจมีรายรับในรูปเงินบาท หรือมีตลาดสินค้าเฉพาะภายในประเทศ แต่ต้องพึ่งพาวัตถุดิบจากต่างประเทศค่อนข้างมาก ภายใต้สภาวะการณดังกล่าวนี้ อุตสาหกรรมกลุ่มนี้จึงน่าจะได้รับผลกระทบเชิงลบมากที่สุด

1.3 กรณีที่ธุรกิจพึ่งพิงวัตถุดิบและสินค้าชั้นกลางจากต่างประเทศทั้งหมดในการผลิต ในขณะที่เดียวกันก็ส่งออกทั้งหมดไปยังตลาดต่างประเทศ ดังนั้นกรณีนี้จึงไม่ได้รับผลกระทบแต่

อย่างไรก็ดี เพราะถือเป็นการป้องกันความเสี่ยงแบบมีรายจ่ายและรายได้ในรูปเงินตราต่างประเทศในสัดส่วนเดียวกัน (Natural Hedge)

2. ผลต่อภาระหนี้ต่างประเทศ

การอ่อนตัวของค่าเงินบาททำให้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัว ส่งผลกระทบต่อธุรกิจที่ทำการกู้ยืมเงินจากต่างประเทศทั้งในรูปแบบของการกู้ยืมโดยตรงโดยการออกตราสารหนี้ และการกู้ยืมโดยอ้อมโดยผ่านสถาบันการเงิน ดังนั้นธุรกิจต่างๆ จะได้รับผลกระทบเล็กน้อยเพียงไร จึงขึ้นอยู่กับลักษณะโครงสร้างหนี้ต่างประเทศของตน โดยกลุ่มที่น่าจะได้รับผลกระทบในเชิงลบมากที่สุด ได้แก่ ธุรกิจที่ระดมเงินทุนจากต่างประเทศ เพื่อดำเนินกิจการในประเทศ และมีรายได้เป็นเงินบาท ซึ่งหากมีกำหนดชำระคืนในระยะเวลาสั้นด้วยแล้ว ก็ยิ่งทำให้การบริหารหนี้ต่างประเทศเป็นไปด้วยความยากลำบาก

ตารางที่ 7 อัตราแลกเปลี่ยนระบบลอยตัวและผลกระทบต่อผู้มีภาระหนี้ต่างประเทศ

ภาระหนี้เงินกู้(สกุลเงิน)	รายได้ของธุรกิจ(สกุลเงิน)	ผลกระทบต่อผู้มีภาระหนี้ต่างประเทศ
เงินบาท	เงินบาท	ไม่มี
เงินบาท	เงินตราต่างประเทศ	รายได้สุทธิเพิ่มขึ้น
เงินตราต่างประเทศ	เงินบาท	ภาระหนี้สุทธิเพิ่มขึ้น
เงินตราต่างประเทศ	เงินตราต่างประเทศ	ไม่มี ในกรณีที่มียุทธวิธีรายจ่ายและรายรับเท่ากัน

3. ผลต่อสภาพคล่องและอัตราดอกเบี้ยในประเทศ

การอ่อนตัวของค่าเงินบาท มีผลต่อสภาพคล่องใน 2 รูปแบบ ที่แตกต่างกันไปตามภาวะเศรษฐกิจหลังการให้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัว คือ หากภาวะเศรษฐกิจดีขึ้นจากความได้เปรียบในการค้าระหว่างประเทศ ประกอบกับนักลงทุนและสถาบันการเงินมีความเชื่อมั่นในพื้นฐานทางเศรษฐกิจ จะส่งผลให้ปริมาณเงินจากต่างประเทศไหลเข้าสู่ระบบมากขึ้น ย่อมส่งผลดีต่อภาวะสภาพคล่องภายในประเทศ และมีแนวโน้มการปรับลดอัตราดอกเบี้ยของธนาคารพาณิชย์ได้ในที่สุด แต่ในทางกลับกัน หากเศรษฐกิจยังไม่ดีขึ้นทั้งจากปัจจัยภายนอก และการขาดความ

เชื่อกันว่าของนักลงทุน ปริมาณเงินจะไหลออกจากระบบ ส่งผลต่อภาวะสภาพคล่องตึงตัว และการปรับลดอัตราดอกเบี้ยจะทำได้ยากขึ้น

4. ผลต่อภาวะเงินเฟ้อ

ในช่วงแรกของการใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัว ทำให้เกิดการอ่อนตัวของค่าเงินบาท ส่งผลต่อราคาสินค้านำเข้ามีการปรับตัวสูงขึ้น โดยเฉพาะสินค้านำเข้าประเภททุนและวัตถุดิบ ซึ่งเป็นต้นทุนในการผลิต จะทำให้มีการปรับราคาสินค้าภายในประเทศเพิ่มขึ้นตามมา การเกิดภาวะเงินเฟ้อส่งผลต่ออำนาจซื้อของประชาชนลดลง อย่างไรก็ตามหากภาวะการส่งออกดีขึ้นในระยะยาว รายรับเงินบาทไหลเข้าประเทศมากขึ้น ภาวะเงินเฟ้อจะสามารถผ่อนคลายลงได้

การค้าสินค้าเกษตรกรรมของประเทศไทย

โครงสร้างการส่งออกสินค้าเกษตรกรรมของประเทศไทย

ประเทศไทยส่งออกสินค้าไปจำหน่ายต่างประเทศทั่วโลก โดยส่งออกสินค้าจำหน่ายไปยังประเทศคู่ค้าสำคัญ ประมาณ 15 ประเทศ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น และอีกสองกลุ่มประเทศ คือ ประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป และ ประเทศสมาชิกอาเซียน โดยในปี 2538 มีมูลค่าส่งออก จำนวน 1,004,648 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 2,571,252 ล้านบาท ในปี 2547 (ตารางที่ 8) เมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนมูลค่าส่งออกไปประเทศคู่ค้าสำคัญต่อมูลค่าการส่งออกรวม กลับมีสัดส่วนลดลงจาก ร้อยละ 71.4 เหลือร้อยละ 66.4 แต่ยังคงเป็นคู่ค้ารายสำคัญของประเทศไทย โดยมีข้อสังเกตสัดส่วนการส่งออกไปประเทศอื่น ๆ มีแนวโน้มสูงขึ้น จากร้อยละ 28.6 เป็นร้อยละ 33.6 (ตารางที่ 9)

เมื่อพิจารณาเฉพาะสินค้าเกษตรกรรมที่ส่งออกจำหน่ายต่างประเทศแต่ละผลิตภัณฑ์ พบว่าสินค้าเกษตรกรรมที่ส่งออกมีมูลค่าสูงสุด 5 อันดับแรก คือ ยางพาราและผลิตภัณฑ์ ข้าว และผลิตภัณฑ์ กุ้งและผลิตภัณฑ์ ปลาและผลิตภัณฑ์ ไม้และผลิตภัณฑ์ ตามลำดับ (ตารางที่ 10)

ตารางที่ 8 ตลาดสินค้าส่งออกของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2538 - 2547

(หน่วย: ล้านบาท)

ปี พ.ศ.	มูลค่า ส่งออกรวม	ประเทศคู่ค้าสำคัญ					รวม	ประเทศ อื่นๆ
		ญี่ปุ่น	สหรัฐ อเมริกา	สหภาพ ยุโรป ^{1/}	อาเซียน ^{2/}			
2538	1,406,310	236,099	250,685	212,203	305,660	1,004,648	401,662	
2539	1,411,039	237,524	253,800	224,907	305,530	1,021,760	389,279	
2540	1,806,685	270,770	354,539	290,387	390,410	1,306,106	500,579	
2541	2,248,089	308,394	500,723	401,157	408,964	1,619,237	628,852	
2542	2,214,249	312,837	479,356	371,969	411,639	1,575,801	638,448	
2543	2,768,065	406,442	591,676	437,100	536,910	1,972,127	795,938	
2544	2,884,704	439,830	584,497	466,434	557,801	2,048,562	836,142	
2545	2,923,941	427,023	579,072	438,370	582,130	2,026,595	897,346	
2546	3,325,630	471,956	565,095	488,392	684,943	2,210,387	1,115,244	
2547	3,874,824	541,763	622,725	554,172	852,592	2,571,252	1,303,572	

หมายเหตุ: ^{1/} ประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป ประกอบด้วย ประเทศออสเตรเลีย เบลเยียม เดนมาร์ก
ฟินแลนด์ ฝรั่งเศส กรีซ ไอร์แลนด์ อิตาลี ลักเซมเบิร์ก เนเธอร์แลนด์ โปรตุเกส
สเปน สวีเดน และ อังกฤษ

^{2/} ประเทศสมาชิกอาเซียน ประกอบด้วย ประเทศบรูไน อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์
และสิงคโปร์

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมศุลกากร (2548)

ตารางที่ 9 สัดส่วนของตลาดสินค้าส่งออกของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2538 - 2547

(หน่วย: ร้อยละ)

ปี พ.ศ.	รวม	ประเทศคู่ค้าสำคัญ				รวม	ประเทศ อื่นๆ
		ญี่ปุ่น	สหรัฐ อเมริกา	สหภาพ ยุโรป ^{1/}	อาเซียน ^{2/}		
2538	100.0	16.8	17.8	15.1	21.7	71.4	28.6
2539	100.0	16.8	18.0	15.9	21.7	72.4	27.6
2540	100.0	15.0	19.6	16.1	21.6	72.3	27.7
2541	100.0	13.7	22.3	17.8	18.2	72.0	28.0
2542	100.0	14.1	21.6	16.8	18.6	71.2	28.8
2543	100.0	14.7	21.4	15.8	19.4	71.2	28.8
2544	100.0	15.2	20.3	16.2	19.3	71.0	29.0
2545	100.0	14.6	19.8	15.0	19.9	69.3	30.7
2546	100.0	14.2	17.0	14.7	20.6	66.5	33.5
2547	100.0	14.0	16.1	14.3	22.0	66.4	33.6

ที่มา: จากการคำนวณ

ตารางที่ 10 มูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรกรรมและผลิตภัณฑ์ ประเภทต่าง ๆ พ.ศ. 2538 - 2546

(หน่วย: ล้านบาท)

ปี พ.ศ.	สินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ ^{1/}											
	รวม	ยางพารา และ ผลิตภัณฑ์	ข้าวและ ผลิตภัณฑ์	กุ้งและ ผลิตภัณฑ์	ปลาและ ผลิตภัณฑ์	ไม้และ ผลิตภัณฑ์	น้ำตาลและ ผลิตภัณฑ์	ผลไม้และ ผลิตภัณฑ์	กระดาศ และ ผลิตภัณฑ์	มันสำปะหลัง และ ผลิตภัณฑ์	เนื้อไก่	อื่นๆ
2538	407,037	81,911	50,403	67,315	31,515	17,262	31,580	17,076	8,316	15,501	9,662	76,496
2539	412,490	82,419	52,892	62,708	30,083	17,343	35,304	20,807	4,740	17,094	9,085	80,015
2540	484,847	82,644	67,583	75,714	40,286	20,963	34,362	21,808	11,396	22,537	10,951	96,603
2541	585,687	91,642	89,440	95,841	51,530	28,443	29,394	20,003	20,526	22,225	16,639	120,004
2542	555,783	77,871	78,116	87,610	48,221	33,908	23,178	28,625	25,183	23,069	15,262	114,740
2543	626,286	105,004	70,419	107,932	45,266	42,777	29,333	26,451	30,697	20,387	15,689	132,331
2544	685,148	109,483	75,368	98,723	56,752	44,393	35,453	28,409	32,541	25,727	23,936	154,363
2545	694,403	131,630	75,728	73,974	58,265	49,820	34,434	31,738	29,986	22,878	22,959	162,991
2546	804,189	184,579	82,391	71,871	65,224	51,168	43,519	36,565	35,007	27,224	24,787	181,854

หมายเหตุ: 1/ ไม่ได้รวมสินค้าส่งออกกลับนอกประเทศ

ที่มา: ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2548)

โครงสร้างการนำเข้าสินค้าเกษตรกรรมของประเทศไทย

ในช่วงระยะเวลา 10 ปี ที่ผ่านมา การนำเข้าสินค้าของไทยมีมูลค่าเพิ่มขึ้นโดยตลอด คือ จาก 1,763,591 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2538 เป็น 3,801,171 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2547 ซึ่งส่วนใหญ่ นำเข้าจากกลุ่มประเทศคู่ค้ารายสำคัญ ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น กลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน กลุ่มประเทศสหภาพยุโรป และประเทศสหรัฐอเมริกา โดยมีมูลค่านำเข้าจำนวน 1,267,050 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2538 เป็น จำนวน 2,199,420 ล้านบาท ในปี 2547 (ตารางที่ 11) แต่เมื่อเปรียบเทียบ มูลค่านำเข้าจากกลุ่มประเทศคู่ค้าสำคัญ ต่อมูลค่านำเข้ารวม กลับมีสัดส่วนลดลง คือ ลดลงจากร้อยละ 71.8 คงเหลือ ร้อยละ 57.9 ยกเว้นกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน มีมูลค่านำเข้าเพิ่มขึ้นตลอดระยะเวลา 10 ปี ที่ผ่านมา สำหรับการนำเข้าจากกลุ่มประเทศอื่น ประเทศไทยมีแนวโน้มนำเข้าสินค้าจากกลุ่มประเทศอื่น ๆ เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเพิ่มจากร้อยละ 28.2 เป็น ร้อยละ 42.1 (ตารางที่ 12)

เมื่อพิจารณาเฉพาะสินค้าเกษตรกรรมที่นำเข้าจากต่างประเทศแต่ละผลิตภัณฑ์ พบว่า สินค้าเกษตรกรรมที่นำเข้ามีมูลค่าสูงสุด 5 อันดับแรก คือ เยื่อกระดาษ กระดาษ และผลิตภัณฑ์ ปลาสดแช่เย็น อาหารสัตว์ ยางและผลิตภัณฑ์ ปุ๋ย ตามลำดับ (ตารางที่ 13)

ตารางที่ 11 ตลาดสินค้านำเข้าของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2538 - 2547

(หน่วย: ล้านบาท)

ปี พ.ศ.	มูลค่า นำเข้ารวม	ประเทศคู่ค้าสำคัญ					ประเทศ อื่นๆ
		ญี่ปุ่น	สหรัฐ อเมริกา	สหภาพ ยุโรป ^{1/}	อาเซียน ^{2/}	รวม	
2538	1,763,591	538,711	211,948	281,409	234,982	1,267,050	496,542
2539	1,832,825	518,106	228,975	276,140	244,537	1,267,758	565,068
2540	1,924,263	492,080	267,302	268,472	247,630	1,275,484	648,779
2541	1,774,066	420,297	249,745	221,784	266,577	1,158,403	615,664
2542	1,907,391	464,573	243,464	223,005	302,360	1,233,402	673,989
2543	2,494,133	615,659	293,580	254,197	415,226	1,578,662	915,471
2544	2,752,346	613,499	318,733	337,484	445,931	1,715,648	1,036,699
2545	2,774,840	639,104	265,804	303,909	467,277	1,676,093	1,098,747
2546	3,138,776	755,896	296,331	314,138	522,071	1,888,436	1,250,340
2547	3,801,171	901,122	291,197	366,730	640,372	2,199,420	1,601,751

หมายเหตุ: ^{1/} ประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป ประกอบด้วย ประเทศออสเตรเลีย เบลเยียม เดนมาร์ก
ฟินแลนด์ ฝรั่งเศส กรีซ ไอร์แลนด์ อิตาลี ลักเซมเบิร์ก เนเธอร์แลนด์ โปรตุเกส
สเปน สวีเดน และ อังกฤษ

^{2/} ประเทศสมาชิกอาเซียน ประกอบด้วย ประเทศบรูไน อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์
และสิงคโปร์

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมศุลกากร (2548)

ตารางที่ 12 สัดส่วนของตลาดสินค้านำเข้าของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2538 - 2547

(หน่วย: ร้อยละ)

ปี พ.ศ.	รวม	ประเทศคู่ค้าสำคัญ				รวม	ประเทศ อื่นๆ
		ญี่ปุ่น	สหรัฐ อเมริกา	สหภาพ ^{1/} ยุโรป	อาเซียน ^{2/}		
2538	100.0	30.5	12.0	16.0	13.3	71.8	28.2
2539	100.0	28.3	12.5	15.1	13.3	69.2	30.8
2540	100.0	25.6	13.9	14.0	12.9	66.3	33.7
2541	100.0	23.7	14.1	12.5	15.0	65.3	34.7
2542	100.0	24.4	12.8	11.7	15.9	64.7	35.3
2543	100.0	24.7	11.8	10.2	16.6	63.3	36.7
2544	100.0	22.3	11.6	12.3	16.2	62.3	37.7
2545	100.0	23.0	9.6	11.0	16.8	60.4	39.6
2546	100.0	24.1	9.4	10.0	16.6	60.2	39.8
2547	100.0	23.7	7.7	9.6	16.8	57.9	42.1

ที่มา: จากการคำนวณ

ตารางที่ 13 มูลค่าการนำเข้าสินค้าเกษตรกรรม ประเภทต่าง ๆ พ.ศ. 2538 - 2546

(หน่วย: ล้านบาท)

ปี พ.ศ.	สินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์											
	รวม	เยื่อกระดาษ กระดาษ และ ผลิตภัณฑ์	พลาสติก แข็ง	อาหารสัตว์	ยางและ ผลิตภัณฑ์	ปุย	ฝ้ายดิบและ ปุยฝ้าย	ไม้ต่างๆ	หนังสัตว์	ถั่วเหลือง	นมและ ผลิตภัณฑ์	อื่นๆ
2538	213,538	32,495	12,254	12,395	12,197	15,812	16,942	25,101	10,821	1,507	8,243	65,771
2539	216,833	26,788	12,530	15,980	12,410	18,242	17,573	25,562	10,701	3,421	9,368	64,258
2540	228,831	26,630	18,268	19,025	13,665	16,934	14,702	20,444	12,563	8,614	11,472	66,514
2541	226,234	25,818	25,795	15,245	13,533	17,852	18,601	10,214	13,553	7,142	11,604	66,877
2542	228,098	27,970	21,092	16,525	15,341	17,190	15,041	12,462	14,487	7,955	9,420	70,615
2543	275,459	39,521	18,747	19,580	19,923	18,230	19,033	16,208	15,754	11,474	10,018	86,971
2544	323,320	37,352	30,213	25,359	22,557	21,614	21,976	17,297	20,200	12,382	12,976	101,394
2545	325,961	39,144	30,973	23,348	24,436	22,112	20,182	18,813	17,206	13,928	10,429	105,390
2546	362,942	42,763	32,388	26,887	26,634	26,403	22,095	20,949	19,492	18,318	10,593	116,420

หมายเหตุ: 1/ ไม่ได้รวมสินค้าส่งออกกลับนอกประเทศ

ที่มา: ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2548)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์

ผลการวิเคราะห์ผลกระทบของอัตราแลกเปลี่ยนต่อระดับราคาสินค้าเกษตรกรรม

ในบทนี้จะแสดงผลการวิเคราะห์ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือศึกษาผล กระทบของ อัตราแลกเปลี่ยนต่อระดับราคาสินค้าเกษตรกรรมภายในประเทศ ในช่วงปี พ.ศ.2538-2547 โดย กำหนดให้ดัชนีค่าเงินบาทที่แท้จริงแทนอัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทต่อเงินสกุลต่างๆ ตามทฤษฎี อำนาจซื้อเสมอภาค (PURCHASING POWER PARITY: PPP) และให้ดัชนีราคาสินค้าที่เกษตรกร ได้รับ (Farm Price Index) แทนราคาสินค้าเกษตรกรรมในประเทศ โดยวิเคราะห์ผลกระทบของ ดัชนีค่าเงินที่แท้จริง (Real Effective Exchange Rate Index: REER) ต่อดัชนีราคาสินค้าที่ เกษตรกรได้รับ (Farm Price Index) ในหมวดของสินค้าเกษตรกรรมเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการ ส่งออกและการนำเข้าเช่นหมวดพืช (P_C), ธัญพืชและพืชอาหาร (P_G), หมวดปศุสัตว์ (P_L) และ หมวดสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์ประมง (P_F) ตลอดจนหมวดสินค้าเกษตรกรรมรวม (P_T) โดยใช้วิธีการ ทางสถิติในรูปสมการถดถอยเชิงซ้อน (Multiple Regression) และใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Square) ประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรตามที่กำหนด ว่าเป็นไปตาม สมมติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่

โดยกำหนดสมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรอิสระ กำหนดให้การ เปลี่ยนแปลงของดัชนีราคาสินค้าที่เกษตรกรได้รับทุกหมวดของสินค้าเกษตรกรรมที่ศึกษา (P_T , P_C , P_G , P_L และ P_F) มีความสัมพันธ์ในทางตรงข้ามกับการเปลี่ยนแปลงของดัชนีค่าเงินที่แท้จริง (REER) กล่าวคือ ราคาสินค้าที่เกษตรกรได้รับจะเพิ่มขึ้นเมื่อค่าเงินบาทที่แท้จริงลดลง และมีข้อ สมมติฐานให้เวลาในแต่ละไตรมาสส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงของดัชนีราคาสินค้าที่ เกษตรกรได้รับ ในหมวดสินค้าเกษตรกรรมทุกหมวดที่ทำการศึกษา (P_T , P_C , P_G , P_L และ P_F) มี ความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน

การวิเคราะห์โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมคอมพิวเตอร์ EViews ช่วยในการประมวล ผล การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อระดับราคาสินค้าเกษตรกรรมในประเทศผ่านดัชนีราคาสินค้า

ที่เกษตรกรได้รับ สามารถสรุปความสัมพันธ์ของสมการสินค้าเกษตรกรรมแต่ละหมวดที่ทำการศึกษาได้ดังนี้

หมวดสินค้าเกษตรกรรมรวม

ผลจากการวิเคราะห์ที่ได้ความสัมพันธ์ของดัชนีราคาสินค้าเกษตรกรรม หมวดสินค้าเกษตรกรรมรวมกับตัวแปรอิสระต่างๆ ดังนี้

$$\text{LOG}(P_T) = 5.951848 - 0.255955\text{LOG}(\text{ER}) + 0.026348D_2 + 0.023924D_3$$

(-1.670932)* (2.376331)** (2.251368)**

Adjusted R ²	=	0.824936	F-Statistic	=	33.98549
D.W.	=	1.865536	Significant	=	99%
S.E.	=	0.040879	n	=	38

ค่าในวงเล็บ คือ ค่า t-Statistic ของค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระ

* = มีระดับความสำคัญที่ 0.10

** = มีระดับความสำคัญที่ 0.05

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสมการดัชนีราคาสินค้าที่เกษตรกรได้รับ หมวดสินค้าเกษตรกรรมรวม พบว่าตัวแปรเวลาในไตรมาสที่ 1 ไม่สามารถอธิบายสมการได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทดลองตัดตัวแปรไตรมาสที่ 1 ออกจากสมการเพื่อให้มีความเหมาะสมในการอธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ ในสมการมากขึ้น ตัวแปรอิสระที่สามารถอธิบายสมการได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้แก่ ดัชนีค่าเงินที่แท้จริง เวลาในไตรมาสที่ 2 และเวลาในไตรมาสที่ 3 โดยค่าประมาณสัมประสิทธิ์ของดัชนีค่าเงินที่แท้จริงมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ 0.10 ค่าประมาณสัมประสิทธิ์ของตัวแปรเวลาในไตรมาสที่ 2 และเวลาในไตรมาสที่ 3 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญที่ 0.05 ใกล้เคียงกัน เมื่อพิจารณาค่า Adjusted R² และ F-Statistic ของแบบจำลองพบว่า ตัวแปรอิสระในสมการสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของดัชนีราคาสินค้าที่เกษตรกรได้รับ หมวดสินค้าเกษตรกรรมรวม ได้ร้อยละ 82.49 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ด้วยระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 มีค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าสมการเท่ากับ 0.040879

และจากการทดสอบค่าสหสัมพันธ์ในตัว (Autocorrelation) พบว่ามีปัญหาสหสัมพันธ์ในตัวที่ 2 ช่วงเวลา (ทดสอบจาก L-M Test ในโปรแกรม Eviews) เมื่อทำการแก้ไขแล้วผลปรากฏว่าค่า Durbin-Watson (D.W.) มีค่าเท่ากับ 1.865536 ซึ่งอยู่ในช่วงที่สรุปได้ว่าไม่เกิดปัญหาสหสัมพันธ์ในตัว และเมื่อทดสอบปัญหาความแปรปรวนมีค่าไม่คงที่ (Heteroskedasticity) แล้วพบว่าไม่เกิดปัญหาความแปรปรวนมีค่าไม่คงที่ จัดว่าเป็นสมการที่มีความเหมาะสมที่สุด

สำหรับความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระต่างๆ กับดัชนีราคาสินค้าที่เกษตรกรได้รับ หมวดสินค้าเกษตรกรรมรวม ในสมการข้างต้นสามารถอธิบายได้ดังนี้

ดัชนีค่าเงินที่แท้จริงจะมีความสัมพันธ์กับดัชนีราคาสินค้าที่เกษตรกรได้รับในทิศทางตรงข้าม ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ ถ้ากำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ เมื่อดัชนีค่าเงินที่แท้จริงเปลี่ยนแปลงไป 1 เปอร์เซ็นต์ จะทำให้ดัชนีราคาสินค้าที่เกษตรกรได้รับในหมวดนี้เปลี่ยนแปลงไป 0.255955 เปอร์เซ็นต์ในทิศทางตรงข้าม

สำหรับตัวแปรเวลาซึ่งเป็นตัวแปรอิสระที่สนใจศึกษานั้นพบว่าการเปลี่ยนแปลงในทิศทางเดียวกันกับสมมติฐานที่กำหนด โดยเมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่แล้ว เวลาในไตรมาสที่ 2 จะทำให้ดัชนีราคาสินค้าที่เกษตรกรได้รับเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น เช่นเดียวกับเวลาในไตรมาสที่ 3 เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่แล้วดัชนีราคาสินค้าที่เกษตรกรได้รับเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจากในไตรมาสที่ 2 และ ไตรมาสที่ 3 เป็นช่วงฤดูกาลเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตรระดับราคาสินค้าจึงมีความสัมพันธ์กับอุปทานของสินค้าเกษตรและอุปสงค์ของสินค้าเกษตรทั้งในและต่างประเทศ

หมวดพืช

ผลจากการวิเคราะห์ที่ได้ความสัมพันธ์ของดัชนีราคาสินค้าเกษตรกรรม หมวดพืชกับตัวแปรอิสระต่างๆ ดังนี้

$$\text{LOG}(P_c) = 6.331787 - 0.335333\text{LOG}(\text{ER}) + 0.026588D_2 + 0.016463D_3$$

$$(-1.729670)^* \quad (1.928859)^{**} \quad (1.242861)$$

Adjusted R ²	=	0.836873	F-Statistic	=	36.91124
D.W.	=	1.967482	Significant	=	99%
S.E.	=	0.051247	n	=	38

ค่าในวงเล็บ คือ ค่า t-Statistic ของค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระ

* = มีระดับความสำคัญที่ 0.10

** = มีระดับความสำคัญที่ 0.05

ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์สมการดัชนีราคาสินค้าที่เกษตรกรได้รับ หมวดพืช พบว่าตัวแปรอิสระที่สามารถอธิบายสมการได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ตัวแปรดัชนีค่าเงินที่แท้จริง ตัวแปรเวลาไตรมาสที่ 2 และ ไตรมาสที่ 3 ส่วนตัวแปรเวลาไตรมาสที่ 1 ไม่มีความเหมาะสมในการสามารถอธิบายสมการ จึงทดลองตัดตัวแปรนี้ออกจากสมการเพื่อให้การอธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ ในสมการมีความเหมาะสมยิ่งขึ้น เมื่อพิจารณาค่า Adjusted R² และ F-Statistic ของแบบจำลองพบว่า ตัวแปรอิสระในสมการสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของดัชนีราคาสินค้าที่เกษตรกรได้รับ หมวดพืช ได้ร้อยละ 83.69 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ด้วยระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าประมาณสัมประสิทธิ์ของดัชนีค่าเงินที่แท้จริงและตัวแปรเวลาในไตรมาสที่ 2 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ 0.10 และ 0.05 ส่วนค่าประมาณสัมประสิทธิ์ของตัวแปรเวลาในไตรมาสที่ 3 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าสมการเท่ากับ 0.051247 จากการทดสอบค่าสหสัมพันธ์ในตัว (Autocorrelation) พบว่ามีปัญหาสหสัมพันธ์ในตัวที่ 2 ช่วงเวลา (ทดสอบจาก L-M Test ในโปรแกรม Eviews) เมื่อทำการแก้ไขแล้ว ผลปรากฏว่าค่า Durbin-Watson (D.W.) มีค่าเท่ากับ 1.967482 ซึ่งอยู่ในช่วงที่สรุปได้ว่าไม่เกิดปัญหาสหสัมพันธ์ในตัว และเมื่อทดสอบปัญหาความแปรปรวนมีค่าไม่คงที่ (Heteroskedasticity) แล้วพบว่าไม่เกิดปัญหาความแปรปรวนมีค่าไม่คงที่

สำหรับความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระกับดัชนีราคาสินค้าที่เกษตรกรได้รับ หมวดพืช สามารถอธิบายได้ดังนี้

ดัชนีค่าเงินที่แท้จริงจะมีความสัมพันธ์กับดัชนีราคาสินค้าที่เกษตรกรได้รับในทิศทางตรงข้าม ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ หากกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ เมื่อดัชนีค่าเงินที่แท้จริงเปลี่ยนแปลงไป 1 เปอร์เซ็นต์ ดัชนีราคาสินค้าที่เกษตรกรได้รับ หมวดพืชเปลี่ยนแปลงในทิศทางตรงข้าม 0.335333 เปอร์เซ็นต์

สำหรับตัวแปรเวลาไตรมาสที่ 2 พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางเดียวกันกับการเปลี่ยนแปลงของดัชนีราคาสินค้าที่เกษตรกรได้รับ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนด โดยเมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่แล้ว เวลาในไตรมาสที่ 2 จะทำให้ดัชนีราคาสินค้าที่เกษตรกรได้รับเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น

เวลาในไตรมาสที่ 3 มีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางเดียวกันกับการเปลี่ยนแปลงของดัชนีราคาสินค้าที่เกษตรกรได้รับ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนด เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่แล้ว เวลาในไตรมาสที่ 3 ส่งผลให้ดัชนีราคาสินค้าที่เกษตรกรได้รับในหมวดพืชเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น เช่นเดียวกับไตรมาสที่ 2 ซึ่งเป็นช่วงฤดูการเก็บเกี่ยวผลผลิตสินค้าเกษตรกรรมในหมวดพืช ราคาสินค้าที่เกษตรกรได้รับจึงปรับตัวตามอุปสงค์และอุปทานของสินค้า

หมวดธัญพืชและพืชอาหาร

ผลจากการวิเคราะห์ที่ได้ความสัมพันธ์ของดัชนีราคาสินค้าเกษตรกรรม หมวดธัญพืชและพืชอาหารกับตัวแปรอิสระต่างๆ ดังนี้

$$\text{LOG}(P_o) = 6.914778 - 0.462306\text{LOG}(\text{ER}) + 0.031439D_2 + 0.041062D_3$$

(-2.178641)* (2.507244)* (2.568951)**

Adjusted R ²	= 0.788262	F-Statistic	= 20.35870
D.W.	= 1.834897	Significant	= 99%
S.E.	= 0.058394	n	= 27

ค่าในวงเล็บ คือ ค่า t-Statistic ของค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระ

* = มีระดับความสำคัญที่ 0.05

** = มีระดับความสำคัญที่ 0.01

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์สมการดัชนีราคาสินค้าที่เกษตรกรได้รับ หมวดยุพันธ์พืชและพืชอาหาร หลังจากใช้วิธี Stepwise Regression ทำการทดสอบปัญหาความแปรปรวนมีค่าไม่คงที่ (Heteroskedasticity) และปัญหาสหสัมพันธ์ในตัว (Autocorrelation) พบว่ามีปัญหาสหสัมพันธ์ในตัวที่ 2 ช่วงเวลา (ทดสอบจาก L-M Test ในโปรแกรม Eviews) และเกิดปัญหาความแปรปรวนมีค่าไม่คงที่จึงทำการแก้ไขและประมาณค่าสมการใหม่ พร้อมกันนี้ได้ตัดตัวแปรเวลาในไตรมาสที่ 1 ออกจากสมการเพื่อให้ได้สมการที่สามารถอธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ ในสมการได้อย่างเหมาะสม เช่นเดียวกับสินค้าเกษตรกรรม 2 หมวดยุพันธ์พืชและพืชอาหาร หลังจากประมาณค่าสมการใหม่พบว่าตัวแปรอิสระในสมการสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของดัชนีราคาสินค้าที่เกษตรกรได้รับ ได้ร้อยละ 78.83 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ด้วยระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 โดยพิจารณาจากค่า Adjusted R² และ F-Statistic ค่าประมาณสัมประสิทธิ์ของตัวแปรดัชนีราคาเงินที่แท้จริงมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ 0.05 และค่าประมาณสัมประสิทธิ์ของตัวแปรไตรมาสที่ 2 และไตรมาสที่ 3 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญที่ 0.01 และมีค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าสมการเท่ากับ 0.058394 และเมื่อทำการแก้ไขปัญหาสหสัมพันธ์ในตัวแล้วค่า Durbin-Watson (D.W.) มีค่าเท่ากับ 1.834897 ซึ่งอยู่ในช่วงที่สรุปได้ว่าไม่เกิดปัญหาสหสัมพันธ์ในตัวอีกต่อไป

สำหรับความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระต่างๆ กับดัชนีราคาสินค้าที่เกษตรกรได้รับ หมวดยุพันธ์พืชและพืชอาหาร ในสมการข้างต้นสามารถอธิบายได้ดังนี้

ดัชนีราคาเงินที่แท้จริงจะมีความสัมพันธ์กับดัชนีราคาสินค้าที่เกษตรกรได้รับในทิศทางตรงข้าม ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ ถ้ากำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ เมื่อดัชนีราคาเงินที่แท้จริงเปลี่ยนแปลงไป 1 เปอร์เซ็นต์ จะทำให้ดัชนีราคาสินค้าที่เกษตรกรได้รับ หมวดยุพันธ์พืชและพืชอาหารเปลี่ยนแปลงไป 0.255955 เปอร์เซ็นต์ในทิศทางตรงข้าม

สำหรับตัวแปรเวลาซึ่งเป็นตัวแปรอิสระที่สนใจศึกษานั้นพบว่ามี การเปลี่ยนแปลงในทิศทางเดียวกันกับสมมติฐานที่กำหนด โดยเมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่แล้ว เวลาในไตรมาสที่ 2 จะทำให้ดัชนีราคาสินค้าที่เกษตรกรได้รับเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น เช่นเดียวกับเวลาในไตรมาสที่ 3 เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่แล้วดัชนีราคาสินค้าที่เกษตรกรได้รับเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจากในไตรมาสที่ 2 และ ไตรมาสที่ 3 เป็นช่วงฤดูกาลเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตรระดับราคาสินค้าหมวดยุพันธ์พืชและพืชอาหารจึงปรับตัวตามอุปทานของสินค้าเกษตรและอุปสงค์

ของสินค้าเกษตรทั้งในและต่างประเทศ เช่นเดียวกับในการศึกษาสมการดัชนีราคาสินค้าเกษตรกรรมในหมวดพืชและหมวดสินค้าเกษตรกรรมรวม

หมวดสินค้าปศุสัตว์

ผลจากการวิเคราะห์ที่ได้ความสัมพันธ์ของดัชนีราคาสินค้าเกษตรกรรม หมวดสินค้าปศุสัตว์ กับตัวแปรอิสระต่างๆ ดังนี้

$$\text{LOG}(P_L) = 4.533418 + 0.040780\text{LOG}(\text{ER}) + 0.053348D_2 + 0.055994D_3$$

(0.245438) (3.977540)* (4.350509)*

Adjusted R ²	=	0.628654	F-Statistic	=	12.85032
D.W.	=	1.747728	Significant	=	99%
S.E.	=	0.046719	n	=	38

ค่าในวงเล็บ คือ ค่า t-Statistic ของค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระ

* = มีระดับความสำคัญที่ 0.01

จากการทดสอบความสัมพันธ์ของสมการดัชนีราคาสินค้าที่เกษตรกรได้รับ หมวดปศุสัตว์ ซึ่งได้ตัดตัวแปรเวลาในไตรมาสที่ 1 ออกจากสมการเพื่อให้การอธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ ในสมการมีความเหมาะสมยิ่งขึ้นเช่นเดียวกับในทุกสมการที่ทำการศึกษา มาจากการประมาณค่าสมการใหม่และพิจารณาค่า Adjusted R² และ F-Statistic ของแบบจำลองพบว่าตัวแปรอิสระในสมการสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของดัชนีราคาสินค้าที่เกษตรกรได้รับ หมวดปศุสัตว์ ได้ร้อยละ 62.87 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ด้วยระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 มีค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าสมการ เท่ากับ 0.046719 และจากการทดสอบค่าสหสัมพันธ์ในตัวเอง (Autocorrelation) พบว่ามีปัญหาสหสัมพันธ์ในตัวเองที่ 2 ช่วงเวลา (ทดสอบจาก L-M Test ในโปรแกรม Eviews) เมื่อทำการแก้ไขแล้วผลปรากฏว่าค่า Durbin-Watson (D.W.) มีค่าเท่ากับ 1.747728 ซึ่งอยู่ในช่วงที่สรุปได้ว่าไม่เกิดปัญหาสหสัมพันธ์ในตัวเอง และเมื่อทดสอบปัญหาความแปรปรวนมีค่าไม่คงที่ (Heteroskedasticity) แล้วพบว่าไม่เกิดปัญหาความแปรปรวนมีค่าไม่คงที่ ค่าประมาณสัมประสิทธิ์ของตัวแปรเวลาในไตรมาสที่ 2 และไตรมาสที่ 3 มีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับความสำคัญที่ 0.01 และค่าประมาณสัมประสิทธิ์ของดัชนีค่าเงินที่แท้จริง ในสมการดัชนีราคาสินค้าที่เกษตรกรได้รับ หมวดปศุสัตว์นี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

การทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระในสมการพบว่า การเปลี่ยนแปลงของดัชนีราคาสินค้าเกษตรในหมวดปศุสัตว์มีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางเดียวกับดัชนีค่าเงินที่แท้จริง ถ้ากำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ เมื่อดัชนีค่าเงินที่แท้จริงเปลี่ยนแปลงไป 1 เปอร์เซ็นต์ จะทำให้ดัชนีราคาสินค้าที่เกษตรกรได้รับ หมวดปศุสัตว์เปลี่ยนแปลงไป 0.040780 เปอร์เซ็นต์ในทิศทางเดียวกับซึ่งขัดแย้งกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้การค้าสินค้าในหมวดปศุสัตว์กับต่างประเทศ ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นสัญญาการค้า (Contracted Farming) สัญญาส่วนใหญ่จะกำหนดรายละเอียดของสินค้า เช่นราคาสินค้า ปริมาณสินค้า และกำหนดระยะเวลาของสัญญาไว้ล่วงหน้า ทำให้การค้าสินค้าเกษตรรวมหมวดปศุสัตว์ ไม่ได้มีผลมาจากอัตราแลกเปลี่ยนหรือค่าเงินบาทแต่อย่างใด

สำหรับตัวแปรเวลาไตรมาสที่ 2 นั้นมีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางเดียวกันกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ ถ้ากำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่แล้ว เวลาไตรมาสที่ 2 จะส่งผลให้ดัชนีราคาสินค้าที่เกษตรกรได้รับหมวดนี้เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น

เช่นเดียวกับตัวแปรเวลาในไตรมาสที่ 3 มีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางเดียวกับการเปลี่ยนแปลงดัชนีราคาสินค้าเกษตรรวม หมวดปศุสัตว์ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่แล้ว ดัชนีราคาสินค้าที่เกษตรกรได้รับหมวดนี้เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น

หมวดสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์ประมง

ผลจากการวิเคราะห์ที่ให้ความสัมพันธ์ของดัชนีราคาสินค้าเกษตรรวม หมวดสินค้าประมง รวมกับตัวแปรอิสระต่างๆ ดังนี้

$$\text{LOG}(P_f) = 7.741494 - 0.653775\text{LOG}(\text{ER}) + 0.05494D_1 + 0.059232D_2 + 0.035016D_3$$

$$(-3.769294)^{***} \quad (2.787230)^{***} \quad (2.425569)^{**} \quad (1.765798)^*$$

Adjusted R ²	=	0.771285	F-Statistic	=	20.67148
D.W.	=	1.968957	Significant	=	99%
S.E.	=	0.056264	n	=	38

ค่าในวงเล็บ คือ ค่า t-Statistic ของค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระ

* = มีระดับความสำคัญที่ 0.10

** = มีระดับความสำคัญที่ 0.05

*** = มีระดับความสำคัญที่ 0.01

จากการทดสอบความสัมพันธ์ของสมการสินค้าเกษตรกรรม หมวดสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์ประมง เมื่อพิจารณาค่า Adjusted R² และ F-Statistic ของแบบจำลองพบว่าตัวแปรอิสระทุกตัวในสมการมีความเหมาะสมในการอธิบายการเปลี่ยนแปลงของดัชนีราคาสินค้าที่เกษตรกรได้รับ และสามารถอธิบายความสัมพันธ์ของสมการได้ร้อยละ 77.13 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ด้วยระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 มีค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าสมการ เท่ากับ 0.056264 ค่าประมาณสัมประสิทธิ์ของดัชนีค่าเงินที่แท้จริง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ 0.01 ค่าประมาณสัมประสิทธิ์ของตัวแปรเวลาไตรมาสที่ 1 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ 0.01 ค่าประมาณสัมประสิทธิ์ของตัวแปรเวลาไตรมาสที่ 2 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ 0.05 และค่าประมาณสัมประสิทธิ์ของตัวแปรเวลาในไตรมาสที่ 3 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญที่ 0.10 จากการทดสอบค่าสหสัมพันธ์ในตัวเอง (Autocorrelation) พบว่ามีปัญหาสหสัมพันธ์ในตัวเองที่ 2 ช่วงเวลา (ทดสอบจาก L-M Test ในโปรแกรม Eviews) เมื่อทำการแก้ไขแล้ว ผลปรากฏว่าค่า Durbin-Watson (D.W.) มีค่าเท่ากับ 1.968957 ซึ่งอยู่ในช่วงที่สรุปได้ว่าไม่เกิดปัญหาสหสัมพันธ์ในตัวเอง และทดสอบปัญหาความแปรปรวนมีค่าไม่คงที่ (Heteroskedasticity) ในแบบจำลอง พบว่าไม่เกิดปัญหาความแปรปรวนมีค่าไม่คงที่

สำหรับความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระกับดัชนีราคาสินค้าที่เกษตรกรได้รับ และการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระ หมวดสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์ประมงสามารถอธิบายได้ดังนี้

ดัชนีค่าเงินที่แท้จริงจะมีความสัมพันธ์กับดัชนีราคาสินค้าที่เกษตรกรได้รับในทิศทางตรงข้าม ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ ค่าประมาณสัมประสิทธิ์มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความสำคัญ 0.01 โดยถ้ากำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ เมื่อดัชนีค่าเงินที่แท้จริงเปลี่ยนแปลงไป 1 เปอร์เซ็นต์ จะทำให้ดัชนีราคาสินค้าที่เกษตรกรได้รับในหมวดนี้เปลี่ยนแปลงไป 0.653775 เปอร์เซ็นต์ในทิศทางตรงข้าม

สำหรับตัวแปรเวลาซึ่งเป็นตัวแปรอิสระที่สนใจศึกษา พบว่าตัวแปรอิสระทุกตัวมีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางเดียวกันกับการเปลี่ยนแปลงของดัชนีราคาสินค้าที่เกษตรกรได้รับ หมวดสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์ประมง สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนด ดัชนีราคาสินค้าที่เกษตรกรได้รับหมวดสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์ประมงนี้จะเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นในช่วงเวลาที่ทำการศึกษา โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ และเป็นหมวดสินค้าเกษตรกรรมเพียงหมวดเดียวที่ เวลาในไตรมาสที่ 1 เป็นตัวแปรที่สามารถอธิบายความสัมพันธ์ของสมการได้อย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้สินค้าหมวดสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์ประมงเป็นสินค้าที่ไม่มีฤดูในการเก็บเกี่ยวเหมือนดังเช่นสินค้าเกษตรกรรมหมวดพืชและหมวดธัญพืช สัตว์น้ำเศรษฐกิจที่มีการส่งออกสำคัญ ได้แก่ กุ้งสดแช่แข็ง และปลาสดแช่แข็ง

จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อระดับราคาสินค้าเกษตรกรรมในประเทศผ่านดัชนีราคาสินค้าที่เกษตรกรได้รับตามหมวดสินค้าเกษตรกรรมข้างต้น นำมาสรุปได้ดังนี้ (ตารางที่ 14)

ตารางที่ 14 แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรตามและตัวแปรอิสระต่างๆ โดยใช้วิธีทางสถิติในรูปแบบสมการถดถอยเชิงซ้อน (Multiple Regression) และประมาณค่าสัมประสิทธิ์โดยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Square)

V	A	R	P _T	P _C	P _G	P _L	P _F
A			5.951848 (8.865574)	6.331787 (7.434612)	6.914778 (7.614675)	4.533418 (6.207676)	7.741494 (10.06378)
b ₁			-0.255955 (-1.670932)*	-0.335333 (-1.729670)*	-0.462306 (-2.178641)**	0.040780 (0.245438)	-0.653775 (-3.769294)***
b ₂		-		-	-	-	0.054940 (2.787230)***
b ₃			0.026348 (2.376331)**	0.026588 (1.928859)**	0.041062 (2.507244)**	0.053348 (3.977540)***	0.059232 (2.425569)**
b ₄			0.023924 (2.251368)**	0.016463 (1.242861)	0.043709 (2.568951)***	0.055994 (4.350509)***	0.035016 (1.765798)*
R ²			0.849946	0.860177	0.828981	0.681703	0.810493
Adj. R ²			0.824936	0.836873	0.788262	0.628654	0.771285
F-Statistic			33.98549	36.91124	20.35870	12.85032	20.67148
D.W.			1.865536	1.967482	1.834897	1.747728	1.968957
S.E.			0.040879	0.051247	0.058394	0.046719	0.056264

หมายเหตุ: ค่าในวงเล็บคือค่า t-statistic ของสัมประสิทธิ์หน้าตัวแปรอิสระ

* = มีระดับความสำคัญที่ 0.10

** = มีระดับความสำคัญที่ 0.05

*** = มีระดับความสำคัญที่ 0.01

ที่มา: จากการคำนวณ

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

ในบทนี้แบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นการสรุปผลการศึกษาและส่วนที่สองเป็นข้อเสนอแนะในการศึกษา ดังนี้

สรุปผลการศึกษา

อัตราแลกเปลี่ยนเป็นโครงสร้างทางการเงินระหว่างประเทศซึ่งจะช่วยให้การค้าระหว่างประเทศดำเนินไปอย่างราบรื่น เนื่องจากการซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศจำเป็นต้องมีการกำหนดราคา และชำระค่าสินค้าด้วยเงินสกุลที่เป็นที่ยอมรับ และในการกำหนดค่าเงินบาทของประเทศ ได้มีการเปลี่ยนแปลงปรับตัวตามภาวะเศรษฐกิจและระบบการเงินและการชำระเงินระหว่างประเทศ

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2506 ถึง ปลายปี พ.ศ. 2527 ประเทศไทยใช้นโยบายอัตราแลกเปลี่ยนคงที่ (Fixed Exchange Rate) และผูกค่าเงินบาทไว้กับเงินดอลลาร์สหรัฐฯ มาโดยตลอด

สำหรับช่วงตั้งแต่ พ.ศ. 2537 – 2539 ประเทศไทยได้เปลี่ยนนโยบายอัตราแลกเปลี่ยนใหม่จากระบบการกำหนดค่าเงินที่ผูกกับดอลลาร์สหรัฐฯ ในอัตราคงที่มาเป็นระบบตะกร้าเงิน สาเหตุของการปรับเปลี่ยนการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยน เพื่อต้องการให้ค่าเงินของประเทศไทยสะท้อนค่าเงินที่แท้จริงตามสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศและของโลก เนื่องจากในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา พ.ศ. 2506 - 2527 ประเทศไทยมีนโยบายอัตราแลกเปลี่ยนคงที่เทียบกับดอลลาร์สหรัฐฯ ส่งผลต่อการค้าของประเทศไทยในการส่งสินค้าออกไปจำหน่ายในตลาดโลกไม่สามารถทำการแข่งขันกับประเทศคู่ค้าได้ ซึ่งจากการปรับเปลี่ยนมาใช้นโยบายนี้ส่งผลให้ค่าเงินบาทของไทยมีความเป็นอิสระในการกำหนดค่าของตัวเองได้มากขึ้น

ในช่วงต้นปี พ.ศ. 2540 มีการเก็งกำไรค่าเงินบาทโดยนักลงทุนจากต่างชาติซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทย ได้เข้ามาแทรกแซงตลาดเงินตราต่างประเทศ และปรับปรุงระบบอัตราแลกเปลี่ยนของไทยเป็นแบบลอยตัวภายใต้การจัดการ โดยค่าเงินบาทเคลื่อนไหวตามภาวะตลาดเงินตราต่างประเทศ ซึ่งในระยะแรกที่มีการเริ่มใช้นั้นส่งผลกระทบต่อให้ค่าเงินบาทอ่อนค่าลงอย่าง

ต่อเนื่อง สาเหตุมาจากปัญหาต่างๆทั้งปัญหาภายในประเทศ เช่น ปัญหาทางการเมือง ปัญหาการปิดกิจการสถาบันการเงิน การประกาศลดความเชื่อถือหนี้ของสถาบันการเงินในประเทศ ฯลฯ และปัญหาภายนอกประเทศ เช่น การอ่อนตัวของค่าเงินในประเทศอาเซียน ซึ่งการลดลงของค่าเงินบาทนั้นส่งผลกระทบต่อเครื่องใช้วัตถุดิบทางเศรษฐกิจต่างๆ ของประเทศ เช่น ดุลการค้า ดุลบัญชีเดินสะพัด และดุลการชำระเงิน อันเนื่องมาจากมูลค่าการส่งออกที่เพิ่มขึ้น และราคาสินค้านำเข้าเพิ่มสูงขึ้น รวมทั้งต้นทุนวัตถุดิบที่นำเข้าจากต่างประเทศสูงขึ้น

การวิเคราะห์ผลกระทบของอัตราแลกเปลี่ยนที่มีต่อระดับราคาสินค้าเกษตรกรรมในประเทศผ่านดัชนีค่าเงินที่แท้จริง และดัชนีราคาสินค้าเกษตรที่เกษตรกรได้รับ ในแต่ละหมวดของสินค้าเกษตรที่สนใจศึกษา ซึ่งล้วนแต่เกี่ยวข้องกับการส่งออกและการนำเข้าทั้งสิ้น โดยอาศัยหลักสถิติเป็นเครื่องมือช่วยในการวิเคราะห์ ทำให้ทราบถึงอิทธิพลของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อระดับราคาสินค้าที่เกษตรกรได้รับและพิจารณาค่าความยืดหยุ่นของตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระเพื่อศึกษาอิทธิพลของตัวแปรอิสระต่อตัวแปรตามที่สนใจศึกษา สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ดัชนีราคาสินค้าเกษตรที่เกษตรกรได้รับในหมวดสินค้าเกษตรกรรมรวม หมวดพืช หมวดธัญพืชและพืชอาหาร และหมวดสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์ประมง เปลี่ยนแปลงในทิศทางตรงข้ามกับการเปลี่ยนแปลงของดัชนีค่าเงินที่แท้จริง กล่าวคือ หากดัชนีค่าเงินที่แท้จริงปรับตัวลดลง ซึ่งหมายถึงเงินบาทอ่อนค่าลง มีผลให้ราคาสินค้าที่เกษตรกรได้รับ ปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น ยกเว้นดัชนีราคาสินค้าที่เกษตรกรได้รับ หมวดปศุสัตว์เพียงหมวดเดียวเท่านั้นที่มีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกับการเปลี่ยนแปลงของดัชนีค่าเงินที่แท้จริง

ดัชนีราคาสินค้าเกษตรที่เกษตรกรได้รับ ทุกหมวดของสินค้ามีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันกับการเปลี่ยนแปลงตามตัวแปรเวลาในแต่ละไตรมาสของสมการ

2. ดัชนีค่าเงินที่แท้จริงเป็นตัวแปรอิสระที่สามารถอธิบายความสัมพันธ์ของสมการราคาสินค้าเกษตรที่เกษตรกรได้รับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ หมวดสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์ประมง หมวดธัญพืชและพืชอาหาร หมวดพืช และ หมวดสินค้าเกษตรกรรมรวม และดัชนีค่าเงินที่แท้จริงไม่ใช่ตัวแปรอิสระที่สามารถอธิบายความสัมพันธ์ของสมการราคาสินค้าที่เกษตรกรได้รับ หมวดปศุสัตว์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เนื่องมาจากการค้าสินค้าปศุสัตว์กับต่างประเทศ จะมีลักษณะเป็นสัญญาทางการค้า (Contract Farming) ซึ่ง

มีข้อตกลงและกำหนดเงื่อนไขทางการค้าไว้ล่วงหน้าแล้ว ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงของค่าเงินบาท จึงไม่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าในหมวดปศุสัตว์

สำหรับตัวแปรเวลาในแต่ละไตรมาสที่ทำการศึกษา พบว่าเวลาในไตรมาสที่ 1 ไม่สามารถอธิบายความสัมพันธ์ของสมการราคาสินค้าเกษตรที่เกษตรกรได้รับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ต่างจากเวลาในไตรมาสอื่น ยกเว้นสินค้าเกษตรกรรม หมวดสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์ประมง ที่เวลาในไตรมาสที่ 1 สามารถอธิบายความสัมพันธ์ของสมการราคาสินค้าเกษตรที่เกษตรกรได้รับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เนื่องมาจากสินค้าเกษตรกรรมในหมวดอื่นๆ นั้นเป็นสินค้าที่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับฤดูกาลเก็บเกี่ยว ซึ่งเวลาในไตรมาสแรกนั้นไม่ได้เป็นช่วงที่เกษตรกรทำการเก็บเกี่ยวผลผลิต

3. ความยืดหยุ่นของสมการราคาสินค้าเกษตรที่เกษตรกรได้รับเมื่อคำนึงถึงค่าเงินที่แท้จริง เฉพาะในสมการราคาสินค้าเกษตรหมวดสินค้าเกษตรรวม หมวดพืช หมวดธัญพืชและพืชอาหาร หมวดสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์ประมงมีค่าเป็นลบ แสดงว่าเมื่อค่าเงินที่แท้จริงเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น มีผลให้ระดับราคาสินค้าเกษตรในแต่ละหมวดนั้นลดลงหรือเปลี่ยนแปลงในทิศทางตรงข้าม ในขณะที่ความยืดหยุ่นของสมการราคาสินค้าเกษตร หมวดปศุสัตว์มีค่าเป็นบวก แสดงว่าเมื่อค่าเงินที่แท้จริงเพิ่มขึ้น มีผลให้ราคาสินค้าเกษตรในหมวดปศุสัตว์เปลี่ยนแปลงในทิศทางเดียวกัน

แต่อย่างไรก็ตามระดับราคาที่เปลี่ยนแปลงนั้นน้อยกว่าการเพิ่มขึ้นของค่าเงินที่แท้จริง พิจารณาจากค่าความยืดหยุ่นของสมการราคาสินค้าเมื่อคำนึงถึงค่าเงินที่แท้จริง สำหรับสินค้าเกษตรกรรม ทุกหมวดที่ทำการศึกษา มีค่าน้อยกว่า 1

ดังนั้นอาจสรุปได้ว่าการเปลี่ยนแปลงดัชนีค่าเงินที่แท้จริงหรือการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงนั้น นอกจากจะส่งผลกระทบต่อดุลการค้า มูลค่าสินค้าส่งออก และ มูลค่าสินค้านำเข้า แล้วยังส่งผลกระทบต่อระดับราคาสินค้าต่าง ๆ ในประเทศ รวมทั้งราคาสินค้าเกษตรกรรมที่เกษตรกรได้รับด้วย เนื่องมาจากราคาปัจจัยการผลิตนำเข้าที่เปลี่ยนแปลงส่งผลให้ต้นทุนของสินค้าเปลี่ยนแปลงไปด้วย

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาผลกระทบของอัตราแลกเปลี่ยนที่มีต่อระดับราคาสินค้าเกษตรกรรมในประเทศ โดยศึกษาจากดัชนีค่าเงินที่แท้จริงนั้น พบว่าราคาสินค้าที่เกษตรกรได้รับปรับตัวล่าช้า ซึ่งอาจใช้เวลานานกว่าที่จะส่งผลกระทบต่อราคาสินค้าที่เกษตรกรได้รับ แต่อย่างไรก็ตามโครงสร้างการผลิตสินค้าของประเทศไทยนั้นยังต้องอาศัยสินค้านำเข้าจากต่างประเทศ เช่นปัจจัยการผลิต น้ำมัน ฯลฯ ซึ่งมีผลต่อต้นทุนการผลิตสินค้า ดังนั้นควรมีการกำหนดนโยบายเพื่อลดผลกระทบของอัตราแลกเปลี่ยนที่มีต่อระดับราคาสินค้าในประเทศ ดังนี้

1. ปรับลดอัตราภาษีศุลกากรสินค้านำเข้าประเภททุนและวัตถุดิบ เพื่อลดต้นทุนสินค้านำเข้าจากต่างประเทศอันเนื่องมาจากความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน

2. ลดการนำเข้าและสนับสนุนการใช้ปัจจัยการผลิตภายในประเทศ เพื่อทดแทนการนำเข้า เนื่องจากภาคเกษตรกรรมของประเทศไทยบางประเภทยังต้องนำเข้าสินค้าประเภททุนและวัตถุดิบบางส่วน เช่น เครื่องจักร ปุ๋ยและเคมีภัณฑ์ น้ำมันเชื้อเพลิง ฯลฯ จากต่างประเทศ

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์. 2538-2548. **สถิติการค้าและเครื่องชี้สถานะเศรษฐกิจของประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

_____. 2548. **สถิติการค้าและเครื่องชี้สถานะเศรษฐกิจของประเทศไทย (Online)**. Available: www.ops2.moc.go.th/trade/trade2.html.

จารุวรรณ พึ่งประเสริฐกุล. 2540. **ผลกระทบของการยอมรับพันธบัตร 8 และการผ่อนคลายการปริวรรตเงินตราต่อดุลการชำระเงินของประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ทิวาพร ผาสุก. 2540. **ผลกระทบของอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงต่อดุลการค้าของประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย. 2548. **ภาวะส่งออกสินค้าสำคัญของไทย (Online)**. Available: [www.exim.go.th/info/projectplan_main.asp?section_ =](http://www.exim.go.th/info/projectplan_main.asp?section_=) ภาวะสินค้าส่งออกสำคัญของไทย.

ธีระพงษ์ เขมฤกษ์อำพล. 2537. **การค้าและการเงินระหว่างประเทศ**. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. 2004. **ดัชนีชี้วัดเศรษฐกิจ (Online)**. Available: www.bot.or.th/BOThomepage/DataBank/econond/econreport/index_thai_i.asp.

เมธินี ศุภสวัสดิ์กุล. 2542. “ดัชนีค่าเงินที่แท้จริง (Real Effective Exchange Rate Index : REER) : แนวคิด วิธีการคำนวณ และการประยุกต์ใช้ในกรณีประเทศไทย”. **บทความเผยแพร่ในรายงานเศรษฐกิจ**. แหล่งที่มา : www.bot.or.th/bothomepage/Databank/ArticlesAndPublications/Articles/BulletinArticles/A-Aug-42.pdf

รังสรรค์ หทัยเสรี. 2540. “ระบบอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัว : มิติใหม่ของระบบการเงินและนโยบายต่อเศรษฐกิจของไทย”. **จุฬาลงกรณ์วารสาร**. 9 (25): 47-55.

_____. 2541. **นโยบายและการบริหารการเงินการคลังและอัตราแลกเปลี่ยนในการจัดการเศรษฐกิจไทย : บทเรียนและนัยต่อทศวรรษหน้า**. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

รังสรรค์ หทัยเสรี และ ชีระพล รัตนาลังการ. 2541. “กลยุทธ์การบริหารนโยบายการเงินของไทยในทศวรรษหน้า”. **รายงานเศรษฐกิจรายเดือนธนาคารแห่งประเทศไทย** 38 (11):11 – 42.

ศิริภาณี ประดับมุข. 2541. **ผลกระทบของการลดค่าเงินบาทที่มีต่อมูลค่าการส่งออกของประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ . 2548. **ข้อมูลเศรษฐกิจมหภาค (Online)**. Available: www.nesdb.go.th/econSocial/macro/macro.php.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2548. **ดัชนีราคาสินค้าที่เกษตรกรขายได้ (Online)**. Available: www.oae.go.th/Price/priceIndex/priceIndex.htm.

_____. 2548. **สถิติการค้าระหว่างประเทศ (Online)**. Available: oae.go.th/oae_go_th/statIm_Ex.php.

Bank Of Thailand. 1994. **Quaterly Bulletin**. Bangkok: Chuan Printing Press Ltd.,Part., Vol. 34, No. 4.

_____. 1995. **Quaterly Bulletin**. Bangkok: Chuan Printing Press Ltd.,Part., Vol. 35, No. 4.

Bank Of Thailand. 1996. **Quaterly Bulletin**. Bangkok: Chuan Printing Press Ltd.,Part.,
Vol. 36, No. 4.

_____. 1997. **Quaterly Bulletin**. Bangkok: Chuan Printing Press Ltd.,Part.,
Vol. 37, No. 4.

_____. 1998. **Quaterly Bulletin**. Bangkok: Chuan Printing Press Ltd.,Part.,
Vol. 38, No. 4.

_____. 1999. **Quaterly Bulletin**. Bangkok: Chuan Printing Press Ltd.,Part.,
Vol. 39, No. 4.

Carter, C.A. and W.H. Gardiner. 1988. **Elasticities in International Agricultural
Trade**. Westview Press Inc.

Chambers, R.G. and R.E. Just. 1981. "Effects of Exchange Rate Changes on
U.S. Agriculture : A Dynamic Analysis". **AMER.J.AGR.ECON**. 63: 32-46.

Copeland, L.S. 1994. **Exchange Rate and International Finance**. University of
Stirling, Addison-Wesley Publishing Company.

Hataiseree, R. 1997. "Modelling Exchange Rate Policy Reaction Function :
Evidence from Thailand under the Basket Pegging Regime". **Sasin Journal of
Management** 3(1): 28-40.

Hochman, B. 1999. "Copying With The Emerging Markets Crisis : A View From The
Markets". **Australian Journal Of Agricultural And Resource Economics**
43(3): 385-396.

Johnson, P.R. and T. Grennes. and M. Thursby. 1977. "Devaluation, Foreign Trade Controls, and Domestic Wheat prices". **AMER.J.AGR.ECON** 59: 619-627.

Krueger, A.O. 1983. "Exchange-Rate Determination". **Cambridge Surveys of Economic Literature**. Cambridge: The Press Syndicate of The University of Cambridge.

O, Mara, P., Bartley, S., Ferry, R., Wright, R., Calder, M. and Douglas, J. 1999. "Some Issues Affecting The Macroeconomic Environment for The Agricultural and Resource Sectors : The Case of Fiscal Policy". **Australian Journal of Agricultural and Resource Economics** 43(2): 149-78.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

การประมวลผลเพื่อพิจารณาผลกระทบของดัชนีค่าเงินที่แท้จริงต่อดัชนีราคาสินค้า
ที่เกษตรกรได้รับ (Farm Price Index) โดยใช้โปรแกรม EVIEWS

การประมวลผลเพื่อพิจารณาผลกระทบของดัชนีค่าเงินที่แท้จริง (Real Effective Exchange Rate Index: REER) ต่อ ดัชนีราคาสินค้าที่เกษตรกรได้รับ (Farm Price Index) โดยใช้โปรแกรม EVIEWS จัดแบ่งตามหมวดสินค้าเกษตรกรรมดังนี้

หมวดสินค้าเกษตรกรรมรวม

Dependent Variable: LOG(PT)

Method: Least Squares

Date: 03/06/06 Time: 08:00

Sample(adjusted): 1995:3 2004:2

Included observations: 36 after adjusting endpoints

Convergence achieved after 14 iterations

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	5.951848	0.671344	8.865574	0.0000
LOG(ER)	-0.255955	0.153181	-1.670932	0.1051
D2	0.026348	0.011088	2.376331	0.0241
D3	0.023924	0.010626	2.251368	0.0318
AR(1)	1.327560	0.200092	6.634753	0.0000
AR(2)	-0.424955	0.209230	-2.031042	0.0512
R-squared	0.849946	Mean dependent var		4.753109
Adjusted R-squared	0.824936	S.D. dependent var		0.097702
S.E. of regression	0.040879	Akaike info criterion		-3.405387
Sum squared resid	0.050133	Schwarz criterion		-3.141468
Log likelihood	67.29697	F-statistic		33.98549
Durbin-Watson stat	1.865536	Prob(F-statistic)		0.000000
Inverted AR Roots	.79	.54		

หมวดพีช

Dependent Variable: LOG(PC)

Method: Least Squares

Date: 03/06/06 Time: 08:06

Sample(adjusted): 1995:3 2004:2

Included observations: 36 after adjusting endpoints

Convergence achieved after 11 iterations

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	6.331787	0.851663	7.434612	0.0000
LOG(ER)	-0.335333	0.193871	-1.729670	0.0940
D2	0.026588	0.013784	1.928859	0.0633
D3	0.016463	0.013246	1.242861	0.2235
AR(1)	1.330118	0.195172	6.815110	0.0000
AR(2)	-0.399953	0.209260	-1.911267	0.0656
R-squared	0.860177	Mean dependent var		4.734080
Adjusted R-squared	0.836873	S.D. dependent var		0.126883
S.E. of regression	0.051247	Akaike info criterion		-2.953311
Sum squared resid	0.078787	Schwarz criterion		-2.689391
Log likelihood	59.15959	F-statistic		36.91124
Durbin-Watson stat	1.967482	Prob(F-statistic)		0.000000
Inverted AR Roots	.87	.46		

หมวดถั่วพืชและพืชอาหาร

Dependent Variable: LOG(PG)

Method: Least Squares

Date: 03/06/06 Time: 08:15

Sample: 1997:4 2004:2

Included observations: 27

Convergence achieved after 78 iterations

White Heteroskedasticity-Consistent Standard Errors & Covariance

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	6.914778	0.908086	7.614675	0.0000
LOG(ER)	-0.462306	0.212199	-2.178641	0.0409
D2	0.041062	0.016378	2.507244	0.0205
D3	0.043709	0.017014	2.568951	0.0179
AR(1)	1.352328	0.242364	5.579744	0.0000
AR(2)	-0.459253	0.254521	-1.804385	0.0855
R-squared	0.828981	Mean dependent var		4.833023
Adjusted R-squared	0.788262	S.D. dependent var		0.126903
S.E. of regression	0.058394	Akaike info criterion		-2.650061
Sum squared resid	0.071608	Schwarz criterion		-2.362097
Log likelihood	41.77582	F-statistic		20.35870
Durbin-Watson stat	1.834897	Prob(F-statistic)		0.000000
Inverted AR Roots	.68 -.05i	.68+.05i		

หมวดสินค้าปศุสัตว์

Dependent Variable: LOG(PL)

Method: Least Squares

Date: 03/06/06 Time: 08:38

Sample(adjusted): 1995:3 2004:2

Included observations: 36 after adjusting endpoints

Convergence achieved after 12 iterations

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	4.533418	0.730292	6.207676	0.0000
LOG(ER)	0.040780	0.166153	0.245438	0.8078
D2	0.053348	0.013412	3.977540	0.0004
D3	0.055994	0.012871	4.350509	0.0001
AR(1)	1.232652	0.217925	5.656311	0.0000
AR(2)	-0.380274	0.219634	-1.731397	0.0937
R-squared	0.681703	Mean dependent var		4.700851
Adjusted R-squared	0.628654	S.D. dependent var		0.076666
S.E. of regression	0.046719	Akaike info criterion		-3.138336
Sum squared resid	0.065479	Schwarz criterion		-2.874416
Log likelihood	62.49004	F-statistic		12.85032
Durbin-Watson stat	1.747728	Prob(F-statistic)		0.000001
Inverted AR Roots	.62+.02i	.62 -.02i		

หมวดสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์ประมง

Dependent Variable: LOG(PF)

Method: Least Squares

Date: 02/25/06 Time: 14:14

Sample(adjusted): 1995:3 2004:2

Included observations: 36 after adjusting endpoints

Convergence achieved after 10 iterations

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	7.741494	0.769243	10.06378	0.0000
LOG(ER)	-0.653775	0.173448	-3.769294	0.0007
D1	0.054940	0.019711	2.787230	0.0093
D2	0.059232	0.024420	2.425569	0.0217
D3	0.035016	0.019830	1.765798	0.0880
AR(1)	0.708622	0.176887	4.006071	0.0004
AR(2)	-0.114041	0.168810	-0.675557	0.5047
R-squared	0.810493	Mean dependent var		4.848268
Adjusted R-squared	0.771285	S.D. dependent var		0.117649
S.E. of regression	0.056264	Akaike info criterion		-2.744841
Sum squared resid	0.091805	Schwarz criterion		-2.436934
Log likelihood	56.40713	F-statistic		20.67148
Durbin-Watson stat	1.968957	Prob(F-statistic)		0.000000
Inverted AR Roots	.46	.25		

ภาคผนวก ข

ข้อมูลดัชนีค่าเงินบาทที่แท้จริง และ ดัชนีราคาสินค้าเกษตร ที่เกษตรกรได้รับ

ตารางผนวกที่ ข1 ข้อมูลดัชนีค่าเงินบาทที่แท้จริง และ ดัชนีราคาสินค้าเกษตร ที่เกษตรกรได้รับ ตามหมวดที่ศึกษา ปี พ.ศ. 2538 - 2547 (รายไตรมาส)

พ.ศ. : ไตรมาส	ER	PT	PC	PG	PL	PF	D1	D2	D3	D4
2538:1	98.96000	96.22000	96.55000	91.87000	94.44000	97.01000	1.000000	0.000000	0.000000	0.000000
2538:2	96.95000	98.17000	97.92000	95.47000	101.1300	95.99000	0.000000	1.000000	0.000000	0.000000
2538:3	100.7200	101.3300	99.84000	105.1600	104.8800	102.3700	0.000000	0.000000	1.000000	0.000000
2538:4	102.6900	104.2300	105.6000	107.4100	99.58000	104.6300	0.000000	0.000000	0.000000	1.000000
2539:1	103.7900	103.6400	104.4600	105.3500	96.90000	107.7600	1.000000	0.000000	0.000000	0.000000
2539:2	104.4700	108.0700	110.2200	114.8500	103.9800	105.3500	0.000000	1.000000	0.000000	0.000000
2539:3	105.3700	108.8200	109.1100	117.8400	110.2000	106.5500	0.000000	0.000000	1.000000	0.000000
2539:4	105.9100	110.2600	112.9100	122.3400	106.0800	106.0600	0.000000	0.000000	0.000000	1.000000
2540:1	108.9200	107.1700	105.7300	112.5100	104.4700	114.4200	1.000000	0.000000	0.000000	0.000000
2540:2	109.5100	109.9500	108.3500	118.5900	107.7000	117.2600	0.000000	1.000000	0.000000	0.000000
2540:3	90.17000	111.1500	110.5300	122.5000	108.2500	116.0200	0.000000	0.000000	1.000000	0.000000
2540:4	77.84000	115.4000	110.4600	119.2100	104.8100	141.6100	0.000000	0.000000	0.000000	1.000000
2541:1	72.96000	133.8100	132.8600	145.8000	104.1300	166.4500	1.000000	0.000000	0.000000	0.000000
2541:2	86.48000	136.8500	136.2000	152.9400	112.6900	163.0200	0.000000	1.000000	0.000000	0.000000
2541:3	86.80000	136.1000	136.1500	152.5900	116.9900	155.0600	0.000000	0.000000	1.000000	0.000000

ตารางผนวกที่ ข1 (ต่อ)

พ.ศ. : ไตรมาส	ER	PT	PC	PG	PL	PF	D1	D2	D3	D4
2541:4	88.83000	120.4500	121.3700	132.4200	116.1600	121.8600	0.000000	0.000000	0.000000	1.000000
2542:1	89.49000	118.8400	114.3700	124.3900	119.7900	132.1100	1.000000	0.000000	0.000000	0.000000
2542:2	89.72000	111.1700	104.3900	116.1100	123.7000	120.1600	0.000000	1.000000	0.000000	0.000000
2542:3	85.87000	108.4400	101.2300	113.9600	114.4300	125.3000	0.000000	0.000000	1.000000	0.000000
2542:4	82.66000	107.8400	102.2200	111.2300	102.8000	130.6900	0.000000	0.000000	0.000000	1.000000
22543:1	87.36000	105.8300	98.29000	106.9900	104.2200	131.3100	1.000000	0.000000	0.000000	0.000000
2543:2	85.96000	107.0400	99.38000	108.4000	101.1200	137.1800	0.000000	1.000000	0.000000	0.000000
2543:3	82.29000	109.0100	100.0600	109.8300	105.2700	141.0900	0.000000	0.000000	1.000000	0.000000
2543:4	78.56000	109.0100	101.3300	110.6200	102.4600	139.8600	0.000000	0.000000	0.000000	1.000000
2544:1	80.53000	107.7200	99.02000	108.6400	104.8000	138.2000	1.000000	0.000000	0.000000	0.000000
2544:2	79.26000	111.4100	103.2100	112.4800	115.6800	133.1300	0.000000	1.000000	0.000000	0.000000
2544:3	79.05000	112.5200	104.9700	116.1000	119.5200	129.4400	0.000000	0.000000	1.000000	0.000000
2544:4	79.85000	110.2300	104.4400	117.6500	114.5900	124.2200	0.000000	0.000000	0.000000	1.000000
2545:1	83.16000	113.2600	107.3700	117.5900	116.3600	128.8500	1.000000	0.000000	0.000000	0.000000
2545:2	83.18000	116.9500	113.1400	122.4000	114.6400	131.3200	0.000000	1.000000	0.000000	0.000000

ตารางผนวกที่ ข1 (ต่อ)

พ.ศ. : ไตรมาส	ER	PT	PC	PG	PL	PF	D1	D2	D3	D4
2545:3	81.77000	117.8600	115.7600	122.6800	110.6700	131.6700	0.000000	0.000000	1.000000	0.000000
2545:4	79.50000	119.0900	120.2900	127.7900	105.7700	128.5800	0.000000	0.000000	0.000000	1.000000
2546:1	79.54000	120.2100	123.5600	127.9400	99.13000	130.6400	1.000000	0.000000	0.000000	0.000000
2546:2	79.95000	128.2900	132.4500	140.2300	111.7900	131.5600	0.000000	1.000000	0.000000	0.000000
2546:3	81.56000	131.2800	136.6500	144.9400	115.8800	129.6600	0.000000	0.000000	1.000000	0.000000
2546:4	81.49000	129.9700	137.5800	140.3900	111.6100	124.2400	0.000000	0.000000	0.000000	1.000000
2547:1	82.10000	136.9200	143.9100	147.5900	117.5900	134.0800	1.000000	0.000000	0.000000	0.000000
2547:2	81.74000	153.9500	161.3600	167.0400	144.5000	140.0000	0.000000	1.000000	0.000000	0.000000

หมายเหตุ: ปี 2538 = 100

ที่มา: จากการคำนวณ